

मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली

Fundamental Administrative
Terminology

अंग्रेजी-असमिया
English-Asamiya

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग

मानव संसाधन विकास मंत्रालय (उच्चतर शिक्षा विभाग) भारत सरकार
Commission for Scientific and Technical Terminology
Ministry of Human Resource Development
(Department of Higher Education)
Government of India

मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली

(अंग्रेजी-असमिया)

(भारतीय भाषाओं में प्रशासनिक शब्दावली शृंखला के अंतर्गत)

Fundamental Administrative Terminology

(English-Asamiya)

(Series under Administrative Terminology in
Indian Languages)

सत्यमेव जयते

भारत सरकार

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग

मानव संसाधन विकास मंत्रालय

(उच्चतर शिक्षा विभाग)

Government of India

Commission for Scientific and Technical Terminology

Ministry of Human Resource Development

(Department of Higher Education)

© भारत सरकार

© Government of India

प्रथम संस्करण, 2015

निःशुल्क प्रकाशन

प्रकाशक :

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग

मानव संसाधन विकास मंत्रालय

(उच्चतर शिक्षा विभाग)

पश्चिमी खंड-7, रामकृष्ण पुरम्

नई दिल्ली-110066

विषय सूची

असमिया भाषा विशेषज्ञ-समिति एवं संपादन समिति	iv
प्रस्तावना	v
संपादकीय	vii
वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग द्वारा स्वीकृत शब्दावली निर्माण के सिद्धांत	ix
Principles for Evolution of Technical Terminology Approved by the Commission for Scientific and Technical Terminology	xii
आयोग के अध्यक्ष - Chairmen of the Commission	xv
शब्दावली	1-170

असमिया भाषा विशेषज्ञ-समिति एवं संपादन समिति

प्रधान संपादक

प्रो. केशरी लाल वर्मा
अध्यक्ष

विषय विशेषज्ञ

दीप सैकिया

संकलन एवं संपादन

श्री महेन्द्र कुमार भारत

डॉ. शाहजाद अहमद
अंसारी
सहायक वैज्ञानिक
अधिकारी

श्रीमती चक्रप्रम
बिनोदिनी देवी
सहायक वैज्ञानिक
अधिकारी

श्री जयसिंह रावत
सहायक वैज्ञानिक
अधिकारी

श्री प्रदीप कुमार
सहायक वैज्ञानिक
अधिकारी

श्री शैलेन्द्र सिंह
सहायक वैज्ञानिक
अधिकारी

प्रकाशन

डॉ. पी.एन. शुक्ल
सहायक निदेशक

श्री कर्मचंद
प्र.श्रै.लि.

प्रस्तावना

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग की स्थापना राष्ट्रपति जी के अप्रैल 1960 के आदेश के अनुसार अक्टूबर 1961 को की गई थी। आयोग का मुख्य उद्देश्य हिंदी तथा अन्य आधुनिक भारतीय भाषाओं में एकरूप तकनीकी शब्दावली का निर्माण तथा विकास करना है। शब्दावली के क्षेत्र में यह एक राष्ट्रीय महत्व की संस्था है तथा इसे सभी विषयों (विधि को छोड़कर) के तकनीकी शब्दों को मानकीकृत करने की अधिकारिता प्राप्त है।

आयोग सभी भारतीय भाषाओं में तकनीकी शब्दावली का निर्माण, विकास, और अनुमोदन करता है। आयोग का एक उद्देश्य यह भी है कि सभी भारतीय भाषाओं में तकनीकी शब्दावली में एकरूपता सुनिश्चित की जाए। इस की पूर्ति हेतु आयोग विभिन्न विषयों में राष्ट्रीय तकनीकी शब्दावली का निर्माण करेगा जिस में एक अंग्रेजी शब्द के लिए सभी भारतीय भाषाओं में अलग-अलग पर्याय दिए जाएँगे। इस प्रकार के कार्य से भारत के संविधान की आठवीं अनुसूची में उल्लेखित सभी भारतीय भाषाओं के विषयवार पर्याय ऐसी शब्दावली में पाठक को एक ही स्थान पर उपलब्ध हो सकेंगे।

इस संबंध में यह आवश्यक समझा गया कि भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली नाम से एक शृंखलाबद्ध पुस्तकों का निर्माण और प्रकाशन किया जाए। इस शृंखला में भारत के संविधान की आठवीं अनुसूची में उल्लेखित सभी भारतीय भाषाओं में पुस्तकें प्रकाशित कराने की योजना है। योजना के अंतर्गत प्रत्येक भाषा के लिए एक पुस्तक तैयार कराई जाएगी जिस में अंग्रेजी के तकनीकी शब्द के लिए उस भारतीय भाषा में पर्याय दिए जाएँगे।

प्रस्तुत शब्दावली में लगभग 4700 अंग्रेजी प्रविष्टियाँ हैं जिन के लिए भारतीय भाषाओं में पर्याय दिए गए हैं यद्यपि इस शब्दावली का स्वरूप छोटा है तथापि इससे भावी शब्दावली का मार्ग प्रशस्त होता है

v

मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली (अंग्रेजी-असमिया)

जिसे भविष्य में आयोग द्वारा प्रस्तुत किया जाएगा। इस से अन्य विषयों की शब्दावलियों के लिए असीमित संभावनाओं के नए आयाम खुल गए हैं। यह शब्दावली उन हजारों कर्मचारियों की जरूरतों को पूरा करेगी जो देश में राज्य-स्तर या जिला-स्तर पर कार्य कर रहे हैं।

यह पहले ही कहा जा चुका है कि भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली का शृंखलाबद्ध निर्माण एवं प्रकाशन आयोग का प्रथम प्रयास है तथा इसे यथासंभव दोष-रहित रखने का प्रयास किया गया है। प्रस्तुत भाषा के प्रयोक्ताओं एवं पाठकों से अनुरोध है कि वे इस के संबंध में अपने उपयोगी सुझाव भेजें ताकि भविष्य में इस पुस्तक में सुधार किया जा सके। ऐसे सुझाव आयोग द्वारा स्वीकार किए जाएँगे।

मैं उन सभी विद्वानों, विषय-विशेषज्ञों, एवं भाषाविदों के प्रति हार्दिक आभार व्यक्त करता हूँ जिन्होंने इस कार्य को पूरा करने के लिए अपनी विशेषज्ञता का लाभ आयोग को उपलब्ध कराया।

भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली का शृंखलाबद्ध प्रकाशन कराने के लिए मैं श्री महेन्द्र कुमार भारल के प्रति आभार व्यक्त करता हूँ जिन्होंने इस कार्य को पूरा करने के लिए कुशलतापूर्वक उत्कृष्ट पहल की।

नई दिल्ली

(प्रो. केशरी लाल वर्मा)
अध्यक्ष

संपादकीय

आयोग ने प्राप्त अधिदेश के अनुसार विभिन्न विषयों की तकनीकी शब्दावली का निर्माण, अखिल भारतीय शब्दावली परिभाषा-कोशों, चयनिकाओं, पाठमालाओं तथा विश्वविद्यालय स्तर की हिंदी तथा अन्य भारतीय भाषाओं की पुस्तकों के निर्माण-संबंधी प्रयास किए हैं।

आयोग के कार्यों के संबंध में शिक्षाविदों, भाषाविदों तथा विद्वानों की यह धारणा है कि सभी भारतीय भाषाओं के तकनीकी शब्दों में एकरूपता अवश्य होनी चाहिए ताकि अंतर-भाषायी सम्प्रेषण में सुविधा रहे। इसी परिप्रेक्ष्य में आयोग द्वारा भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली का शृंखलाबद्ध प्रकाशन कराने की शुरुआत की गई है। इस योजना के अंतर्गत भारत के संविधान की आठवीं अनुसूची में उल्लेखित सभी भारतीय भाषाओं में पुस्तकें प्रकाशित कराने की योजना है।

इस शब्दावली का मुख्य उद्देश्य विभिन्न भाषाओं के उपलब्ध तकनीकी शब्दों के पर्यायों को इकट्ठा करना है ताकि यह विदित हो सके कि अधिकांश भारतीय भाषाओं शब्द निर्माण के क्षेत्र में पहले से ही समृद्ध हैं।

हमारे देश का प्रशासनिक गठन तथा कार्यात्मक प्रणाली इस प्रकार की है जिसमें अखिल भारतीय सेवाओं के अधिकारियों का एक राज्य से दूसरे में स्थानांतरण होता रहता है। ऐसी परिस्थितियों में उन्हें अच्छे प्रशासन के लिए राज्य की भाषा में उपलब्ध प्रशासनिक शब्दावली का पूरा ज्ञान होना परम आवश्यक है। वे इसका प्रयोग करके अच्छा प्रशासन दे सकते हैं तथा जनता के साथ उपयोगी अन्योन्यक्रिया सरलता से कर सकेंगे।

आयोग ने प्रारंभ में भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली का शृंखलाबद्ध प्रकाशन कराने की शुरुआत की है। यह अपने किस्म की पहली शब्दावली है जिसे "भारतीय भाषाओं में मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली" के नाम से प्रकाशित किया जा रहा है। उसके बाद अन्य विषयों पर सभी भारतीय भाषाओं में राष्ट्रीय शब्दावलियाँ तैयार की जाएंगी।

इस शब्दावली में अंग्रेजी की लगभग 4700 प्रविष्टियाँ हैं जिनमें प्रत्येक शब्द के लिए भाषा विशेष में प्रशासनिक पर्याय दिए गए हैं।

vii

मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली (अंग्रेजी-असमिया)

यद्यपि प्रस्तुत संस्करण एक लघु संस्करण है तथापि इसमें ऐसे बृहत् संस्करण के लिए मंच तैयार कर दिया है जिसे आयोग द्वारा भविष्य में तैयार किया जाएगा। इस शब्दावली को उन शब्दावलियों का अग्रदुत समझा जाना चाहिए जिन्हें इसके बाद आयोग द्वारा प्रकाशित किया जाएगा।

इस शब्दावली का कार्य विषय-विशेषज्ञों, विद्वानों तथा भाषाविदों द्वारा करवाया गया है। प्रारंभ में सीमित प्रतियाँ मुद्रित कराई जा रही हैं। प्रयोक्ताओं से सुझाव प्राप्त होने बाद ही इस शब्दावली का संशोधित और परिवर्धित संस्करण तैयार किया जा सकेगा। अतः प्रयोक्ताओं से अनुरोध है कि इस शब्दावली में सुधार एवं परिवर्तन करने के लिए अपने ताकिक सुझाव शब्दावली के संपादक को भेजें ताकि उनके आधार, पर जहाँ तक संभव हो सके शब्दावली के अगले संस्करण में सुधार परिवर्तन किए जा सकें।

में योजना में सम्मिलित उन विषय-विशेषज्ञों एवं भाषा-विदों के प्रति हार्दिक आभार व्यक्त करता हूँ जिन्होंने इस कार्य में अपना योगदान आयोग को दिया। मैं डॉ. शाहजाद अहमद अंसारी, स.वै.अ. तथा श्रीमती चक्रप्रम बिनोदनी देवी स.वै.अ. को साधुवाद देना चाहूँगा जिन्होंने इस योजना के क्रियान्वयन के महत्वपूर्ण योगदान दिया। मैं श्री जयसिंह रावत, स.वै.अ., श्री प्रदीप कुमार, स.वै.अ. तथा श्री शैलेन्द्र सिंह, स.वै.अ. की भी विशेष रूप से प्रशंसा करता हूँ जिन्होंने इस योजना को सफल बनाने के लिए कठिन परिश्रम किया।

मैं पूर्व अध्यक्ष प्रो. के. बिजय कुमार के प्रति भी अपना आभार प्रकट करता हूँ जिन्होंने आठवीं अनुसूची में वर्णित सभी भाषाओं में एक साथ कार्य प्रारंभ कराकर वै.त.श. आयोग को नूतन दिशा प्रदान करने में महत्वपूर्ण भूमिका निभाई।

मैं अध्यक्ष महोदय के प्रति भी हार्दिक आभार व्यक्त करता हूँ जिन्होंने पूर्ण अकादमिक एवं प्रशासनिक योग्यता के साथ राष्ट्रीय महत्व के इस कार्य को पूरा करने की जिम्मेदारी मुझे सौंपी।

नई दिल्ली

महेन्द्र कुमार भारल

संपादक

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग द्वारा स्वीकृत शब्दावली निर्माण के सिद्धांत

1. अंतरराष्ट्रीय शब्दों को यथासंभव उनके प्रचलित अंग्रेजी रूपों में ही अपनाना चाहिए और हिंदी व अन्य भारतीय भाषाओं की प्रकृति के अनुसार ही उनका लिप्यंतरण करना चाहिए। अंतरराष्ट्रीय शब्दावली के अंतर्गत निम्नलिखित उदाहरण दिए जा सकते हैं:
 - (क) तत्वों और यौगिकों के नाम, जैसे - हाइड्रोजन, कार्बनडाइआक्साइड, आदि।
 - (ख) तौल और माप की इकाइयाँ और भौतिक परिमाण की इकाइयाँ, जैसे - डाइन, कैलॉरी, ऐम्पियर, आदि।
 - (ग) ऐसे शब्द जो व्यक्तियों के नाम पर बनाए गए हैं, जैसे - मार्क्सवाद (कार्ल मार्क्स), ब्रेल (ब्रेल), बायँकाट (कैप्टेन बायँकाट), गिलोटिन (डॉ. गिलोटिन) गेरीमेंडर (मि. गेरी) ऐम्पियर (मि. ऐम्पियर फारेनहाइट तापक्रम (मि. फारेनहाइट आदि)।
 - (घ) वनस्पति विज्ञान, प्राणिविज्ञान, भूविज्ञान आदि की द्विपदी नामावली।
 - (ङ.) स्थिरांक, जैसे - π , g आदि
 - (च) ऐसे अन्य शब्द जिनका आमतौर पर सारे संसार में व्यवहार हो रहा है, जैसे - रेडियो, पेट्रोल, रेडार, इलेक्ट्रान, प्रोटॉन, न्यूट्रान, आदि।
 - (छ) गणित और विज्ञान की अन्य शाखाओं के संख्यांक, प्रतीक, चिह्न और सूत्र, जैसे - साइन, कोसाइन, टेन्जेन्ट, लॉग, आदि (गणितीय संक्रियाओं में प्रयुक्त अक्षर रोमन या ग्रीक वर्णमाला के होने चाहिए)

मूलभूत प्रशासनिक शब्दावली (अंग्रेजी-असमिया)

2. प्रतीक, रोमन लिपि में अंतरराष्ट्रीय रूप में ही रखे जाएँगे परंतु संक्षिप्त रूप नागरी और मानक रूपों में भी, विशेषतः साधारण तौल और माप में लिखे जा सकते हैं, जैसे - सेंटीमीटर का प्रतीक cm हिंदी में भी ऐसे ही प्रयुक्त होगा परंतु नागरी संक्षिप्त रूप से.मी. भी हो सकता है। यह सिद्धांत बाल-साहित्य और लोकप्रिय पुस्तकों में अपनाया जाएगा, परंतु विज्ञान और प्रौद्योगिकी की मानक पुस्तकों में केवल अंतरराष्ट्रीय प्रतीक, जैसे - cm ही प्रयुक्त करना चाहिए।
3. ज्यामितीय आकृतियों में भारतीय लिपियों के अक्षर प्रयुक्त किए जा सकते हैं, जैसे - क, ख, ग या अ, ब, स परंतु त्रिकोणमितीय संबंधों में केवल रोमन अथवा ग्रीक अक्षर ही प्रयुक्त करने चाहिए, जैसे- साइन A, कॉस B, आदि।
4. संकल्पनाओं को व्यक्त करने वाले शब्दों का सामान्यतः अनुवाद किया जाना चाहिए।
5. हिंदी पर्यायों का चुनाव करते समय सरलता, अर्थ की परिशुद्धता, और सुबोधता का विशेष ध्यान रखना चाहिए। सुधार-विरोधी प्रवृत्तियों से बचना चाहिए।
6. सभी भारतीय भाषाओं के शब्दों में यथासंभव अधिकाधिक एकरूपता लाना ही इसका उद्देश्य होना चाहिए और इसके लिए ऐसे शब्द अपनाने चाहिए जो-
 - (क) अधिक से अधिक प्रादेशिक भाषाओं में प्रयुक्त होते हों, और
 - (ख) संस्कृत धातुओं पर आधारित हों।
7. ऐसे देशी शब्द जो सामान्य प्रयोग के पारिभाषिक शब्दों के स्थान पर हमारी भाषाओं में प्रचलित हो गए हैं, जैसे - telegraphy/telegram के लिए तार, continent के लिए महाद्वीप, post के लिए डाक, आदि इसी रूप में व्यवहार में लाए जाने चाहिए।
8. अंग्रेजी, पुर्तगाली, फ्रांसीसी, आदि भाषाओं के ऐसे विदेशी शब्द जो भारतीय भाषाओं में प्रचलित हो गए हैं, जैसे - टिकट, सिगनल, पेन्शन, पुलिस ब्यूरो, रेस्तरां, डीलक्स, आदि इसी रूप में अपनाए जाने चाहिए।

9. अंतरराष्ट्रीय शब्दों का देवनागरी लिपि में लिप्यंतरण- अंग्रेजी शब्दों का लिप्यंतरण इतना जटिल नहीं होना चाहिए कि उसके कारण वर्तमान देवनागरी वर्णों में नए चिह्न व प्रतीक शामिल करने की आवश्यकता पड़े। शब्दों का देवनागरी लिपि में लिप्यंतरण अंग्रेजी उच्चारण के अधिकाधिक अनुरूप होना चाहिए और उनमें ऐसे परिवर्तन किए जाएं जो भारत के शिक्षित वर्ग में प्रचलित हों।
10. **लिंग - हिंदी** में अपनाए गए अंतरराष्ट्रीय शब्दों को, अन्यथा कारण न होने पर, पुल्लिंग रूप में ही प्रयुक्त करना चाहिए।
11. **संकर शब्द** - पारिभाषिक शब्दावली में संकर शब्द, जैसे guaranteed के लिए गारंटीत, classical के लिए 'क्लासिकी', codifier के लिए 'कोडकार' आदि के रूप सामान्य और प्राकृतिक भाषाशास्त्रीय प्रक्रिया के अनुसार बनाए गए हैं और ऐसे शब्द रूपों को पारिभाषिक शब्दावली की आवश्यकताओं तथा सुबोधता, उपयोगिता, और संक्षिप्तता का ध्यान रखते हुए व्यवहार में लाना चाहिए।
12. **पारिभाषिक शब्दों में संधि और समास** - कठिन संधियों का यथासंभव कम से कम प्रयोग करना चाहिए और संयुक्त शब्दों के दो शब्दों के बीच हाइफन लगा देना चाहिए। इससे नई शब्द-रचनाओं को सरलता और शीघ्रता से समझने में सहायता मिलेगी। जहाँ तक संस्कृत पर आधारित 'आदिवृद्धि' का संबंध है, 'व्यावहारिक', 'लाक्षणिक', आदि प्रचलित संस्कृत तत्सम शब्दों में आदिवृद्धि का प्रयोग ही अपेक्षित है परंतु नवनिर्मित शब्दों में इससे बचा जा सकता है।
13. **हलंत** - नए अपनाए हुए शब्दों में आवश्यकतानुसार हलंत का प्रयोग करके उन्हें सही रूप में लिखना चाहिए।
14. **पंचम वर्ण का प्रयोग** - पंचम वर्ण के स्थान पर अनुस्वार का प्रयोग करना चाहिए। परंतु lens, patent, आदि शब्दों का लिप्यंतरण लेंस, पेटेंट न करके, लेन्स, पेटेन्ट या पेटेण्ट ही करना चाहिए।

Principles for Evolution of Terminology Approved by the Commission For Scientific and Technical Terminology

1. 'International terms' should be adopted in their current English forms, as far as possible and transliterated in Hindi and other Indian languages according to their genius. The following should be taken as example of international terms.
 - (a) Names of elements and compounds, e.g. Hydrogen, Carbon dioxide, etc. ;
 - (b) Units of weights, measures and physical quantities, e.g. dyne, calorie, ampere, etc.
 - (c) Terms based on proper names e.g., Marxism (Karl Marx), Braille (Braille), Boycott (Capt. Boycott), Guillotine (Dr. Guillotin, Gerrymander (Mr. Gerry), Ampere (Mr. Ampere), Fahrenheit scale (Mr. Fahrenheit). etc.
 - (d) Binomial nomenclature in such sciences as Botany, Zoology, Geology etc.;
 - (e) Constants, e.g., π , g, etc.;
 - (f) Words like radio, radar, electron, proton, neutron, etc., which have gained practically world-wide usage.
 - (g) Numerals, symbols, signs and formulae used in mathematics and other sciences e.g., sin, cos, tan, log etc. (Letters used in mathematical operation should be in Roman or Greek alphabets).
2. The symbols will remain in international form written in Roman script, but abbreviations may be written in Nagari and standardised form, specially for common weights and measures, e.g., the symbol 'cm' for centimeter will be used as such in Hindi, but the abbreviation in Nagari may be सें.मी. This will apply to

books for children and other popular works only, but in standard works of science and technology, the international symbols only like cm., should be used.

3. Letters of Indian scripts may be used in geometrical figures e.g., क, ख, ग or अ, ब, स but only letters of Roman and Greek alphabets should be used in trigonometrical relations e.g., sin A, cos B etc.
4. Conceptual terms should generally be translated.
5. In the selection of Hindi equivalents simplicity, precision of meaning and easy intelligibility should be borne in mind. Obscuratism and purism may be avoided.
6. The aim should be to achieve maximum possible identity in all India languages by selecting terms.
 - (a) common to as many of the regional languages as possible, and
 - (b) based on Sanskrit roots.
7. Indigenous terms, which have come into vogue in our languages for certain technical words of common use, as तार for telegraph/telegram, महाद्वीप for continent, डाक for post etc. should be retained.
8. Such loan words from English, Portuguese, French, etc., as have gained wide currency in Indian languages should be retained e.g., ticket, signal, pension, police, bureau, restaurant, deluxe etc.
9. **Transliteration of International terms into Devanagari Script-** The transliteration of English terms should not be made so complex as to necessitate the introduction of new signs and symbols in the present Devanagari characters. The Devanagari

rendering of English terms should aim at maximum approximation to the standard English pronunciation with such modifications as prevalent amongst the educated circle in India.

10. **Gender**—The International terms adopted in Hindi should be used in the masculine gender, unless there are compelling reasons to the contrary.
11. **Hybrid formation**—Hybrid forms in technical terminologies e.g., गारंटीत for 'guaranteed', क्लासिकी for 'classical', कोडकार for 'codifier' etc., are normal and natural linguistic phenomena and such forms may be adopted in practice keeping in view the requirements for technical terminology, viz., simplicity, utility and precision.
12. **Sandhi and Samasa in technical terms**—Complex forms of Sandhi may be avoided and in cases of compound words, hyphen may be placed in between the two terms, because this would enable the users to have an easier and quicker grasp of the word structure of the new terms. As regards आदिवृद्धि in Sanskrit-based words, it would be desirable to use आदिवृद्धि in prevalent Sanskrit tatsama words e.g., व्यावहारिक, लाक्षणिक etc. but may be avoided in newly coined words.
13. **Halant**—Newly adopted terms should be correctly rendered with the use of the 'hal' wherever necessary.
14. **Use of Pancham Varna**—The use of अनुस्वार may be preferred in place of पंचम वर्ण but in words like 'lens', 'patent', etc., the transliteration should be लेन्स, पेटेन्ट and not लेंस, पेटेट or पेटेण्ट.

आयोग के अध्यक्ष
Chairmen of The Commission

अध्यक्ष	Chairman	Tenure
डॉ. दौलत सिंह कोठारी	Dr. Daulat Singh Kothari	1961-1965
डॉ. निहालकरण सेठी	Dr. Nihal Karan Sethi	1965-1966
डॉ. विश्वनाथ प्रसाद	Dr. Bishwa Nath Prasad	1966-1967
डॉ. एस. बालसुब्रह्मणयम्	Dr. S. Balasubramanyam	1967-1968
डॉ. बाबूराम सक्सेना	Dr. Babu Ram Saksena	1968-1970
डॉ. कृष्ण दयाल भार्गव	Dr. Krishna Dayal Bhargava	1970
डॉ. गंटी जोगी सोमयाजी	Dr. G.J. Somayaji	1970-71
डॉ. पी. गोपाल शर्मा	Dr. P. Gopal Sharma	1971-75
प्रो. हरबंसलाल शर्मा	Prof. Harbanshlal Sharma	1975-1980
संयुक्त शिक्षा सलाहकार	Joint Educational Adviser	1981-1983
प्रो. मलिक मोहम्मद	Prof. Malik Mohammed	1983-1987
प्रो. सूरजभान सिंह	Prof. Suraj Bhan Singh	1988-1994
प्रो. प्रेम स्वरूप सकलानी	Prof. Prem Swarup Saklani	1994-1998
डॉ. राय अवधेश कुमार श्रीवास्तव	Dr. Rai Avadhesh Kumar Srivastava	1998-2001
डॉ. हरीश कुमार	Dr. Harish Kumar	2001-2003
डॉ. पुष्पलता तनेजा	Dr. Pushpa Lata Taneja	2003-2005
प्रो. के. बिजय कुमार	Prof. K. Bijay Kumar	2005-2011
श्री ए.के.सिंह, आई.ए.एस.,	Sh. A.K.Singh, I.A.S.	2011-2012
प्रो. केशरी लाल वर्मा	Prof. Keshari Lal Verma	2012 —

A

abatement	পৰিত্যাগ কৰ, পৰিহাৰ কৰ, এৰ ৰ
abbreviation	সংক্ষিপ্তকৰণ, হ্রস্বকৰণ
abduction	অপহৰণ
abeyance	স্থগিতাৱস্থা, মূলতৰী অৱস্থা
ability	সামৰ্থ্য
ab initio	আৰম্ভৰপৰা
able	সমৰ্থ, সক্ষম
abnormal	অস্বাভাৱিক
abolition	বদকৰণ, ৰহিতকৰণ, বাতিলকৰণ, বিলোপকৰণ
abolition of post	পদ বিলোপকৰণ
above mentioned	ওপৰ উল্লিখিত, উপৰ্যুক্ত
above quoted	ওপৰ উদ্ধৃত
above said	উপৰ্যুক্ত
absence	অনুপস্থিতি, অভাৱ
absentee	অনুপস্থায়ী, অনুপস্থিত
absenteeism	অনুপস্থিতি প্ৰবৃত্তি
absentee statement	অনুপস্থায়ীৰ বিৱৰণ বা তালিকা, অনুপস্থিত থাকোতাৰ বিৱৰণ বা তালিকা
absolute	পূৰ্ণ, সম্পূৰ্ণ, একছত্ৰী, নিৰক্ষুণ
absolute monopoly	পূৰ্ণ একাধিকাৰ
absolute ownership	পূৰ্ণ মালিকীস্বত্ব
absorption	বিশোষণ, শোষণ, অৱশোষণ
abstract	সংক্ষেপ, সাৰাংশ
abstract statement	সাৰ বিৱৰণ

1

2-181 Min. of HRD/2015

absurd

accountant

absurd	অসঙ্গত, অযৌক্তিক
abundance	প্ৰাচুৰ্য্য, অপৰ্যাপ্তি, আধিক্য, সমৃদ্ধি
abuse of power	ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰ
abusive language	অপমানজনক ভাষা, গালি-গালাজপূৰ্ণ ভাষা, ভৎসনাপূৰ্ণ ভাষা, তিৰস্কাৰপূৰ্ণ ভাষা
academic	শিক্ষাসংক্রান্ত, শৈক্ষিক, বিদ্যায়তনিক
academic discussion	শৈক্ষিক আলোচনা, বিদ্যায়তনিক আলোচনা
academic leave	শৈক্ষিক ছুটি
academic qualification	শৈক্ষিক অৰ্হতা, শৈক্ষিক যোগ্যতা
academic record	শৈক্ষিক অভিলেখ
accede	মান্তি হ, ৰাজি হ, সৈমান হ
accept	গ্ৰহণ কৰ, স্বীকৃতি দে
acceptance	গ্ৰহণ, স্বীকৃতি
acceptance of office	পদ-গ্ৰহণ, পদ-স্বীকৃতি
acceptance of tender	নিবিদা গ্ৰহণ, নিবিদাৰ স্বীকৃতি
access	প্ৰবেশাধিকাৰ, প্ৰবেশ ক্ষমতা
accession	অভিগমন, সমীপগমন, ৰাজ্যৰোহণ
accessory	উপসহায়ক, গোপ, আনুষঙ্গিক আহিলা/বস্তু
accident	দুৰ্ঘটনা, আকস্মিক ঘটনা
acclimatization	অভ্যস্তকৰণ, সহ্য কৰিব পৰা কৰণ
accommodation	ব্যৱস্থাপন, সংস্থাপন, স্থান, থকা ঠাই
accompanist	সহগমনকাৰী
accord	চুক্তি, প্ৰদান কৰ/দে
accordance	অনুৰূপতা, সাদৃশ্য, মিল
accordingly	অনুসাৰে, মতানুযায়ী
account	হিচাব, জমাখৰচ, গণনা
accountability	উত্তৰদায়িত্ব, জবাবদিহিৰ দায়িত্ব
accountable	উত্তৰদায়ী, জবাবদিহি
accountancy	গণিতক বিদ্যা, জমাখৰচ ৰখাৰ বিদ্যা
accountant	হিচাবৰক্ষক, গাণনিক

account for	কাৰণ দৰ্শা, হিচাব-পাতি দে
account head	গণনা শীৰ্ষ
accrued benefit	বৰ্দ্ধিত লাভ
accrued pension	বৰ্দ্ধিত কৰ্ম-নিবৃত্তি ভাট্টা
accumulation	পুঞ্জীকৰণ, সঞ্চয়ণ
accuracy	যথার্থতা, সত্যতা, সুনির্দিষ্টতা
accurate	যথার্থ, সত্য, সুনির্দিষ্ট
accuse	জগৰীয়া কৰ, অভিযোগ কৰ
accused	অভিযুক্ত ব্যক্তি, পদকীয়া, আচামী
achievement	সিদ্ধি, সাফল্য
acknowledgement	স্বীকৃতি, প্ৰাপ্তি স্বীকাৰ কৰণ
acknowledgement due	স্বীকৃতি প্ৰপত্ৰ
acquaintance	পৰিচয়, পৰিচিত ব্যক্তি
acquisition	অধিগ্ৰহণ, আৰ্জন, উপাৰ্জন, প্ৰাপ্তি
acquittance	ঋণমুক্তি, নিস্তাৰণ, অভিমুক্ত
act	অধিনিয়ম, আইন, কাৰ্য
acting allowance	কাৰ্যকৰী ভাট্টা
action	কাৰ্য, বাদ গোচৰ, মোকদ্দমা
action plan	কাৰ্য পৰিকল্পনা
active	সক্ৰিয়
actively	সক্ৰিয়ভাৱে
activist	কৰ্মঠ কাৰ্যকৰ্তা, সক্ৰিয়তাবাদী
act of God	দেৱ কৃত্য
act of misconduct	অসদাচাৰ
acts of commission and omission	ভুল-ভ্ৰান্তি
actual	প্ৰকৃত, যথার্থ, যথাযথ
actuals	প্ৰকৃত পৰিসংখ্যা, যথার্থ পৰিসংখ্যা, যথাযথ পৰিসংখ্যা
adaptation	অনুকূলন অভিযোজন, প্ৰতিযোজন,
addition	যোগ, সংযোজন, পৰিবৰ্দ্ধন

additional charge	অতিৰিক্ত মাচুল/ভৰণি
additional fund	অতিৰিক্ত পুঁজি
additional grant	অতিৰিক্ত অনুদান
additional information	অতিৰিক্ত তথ্য
additional pay	অতিৰিক্ত বেতন
addition and alteration	পৰিবৰ্তন-পৰিবৰ্দ্ধন
address	ঠিকনা, অভিভাষণ
addressee	পত্ৰপাওতা, পত্ৰপ্ৰাপক
address of welcome	অতিনন্দন ভাষণ
adequate	পৰ্যাপ্ত
adhere to	অনুগত হৈ থাক, বিশ্বস্ত হৈ থাক
ad hoc	তদৰ্থ
ad hoc claim	তদৰ্থ দাবী
ad hoc committee	তদৰ্থ সমিতি
ad hoc increase	তদৰ্থ বৃদ্ধি
ad hoc payment	তদৰ্থ পৰিশোধ, তদৰ্থ শোধন
adjacent	সন্নিহিত, নিকটৱৰ্তী, সমীপৱৰ্তী
adjoining (=contiguous)	গাত লগা, স্পৰ্শ কৰা
adjournment	স্বগন, নিলম্বন
adjournment motion	সভাস্থগিত প্ৰস্তাৱ
adjudge	বিচাৰত নিষ্পত্তি, ফইচলা কৰ, সাব্যস্ত কৰ, ৰায় দে, ডিক্ৰি দে
adjudicate	বিচাৰত নিষ্পত্তি কৰ, ফইচলা কৰ, সাব্যস্ত কৰ, ৰায় দে, ডিক্ৰি দে
adjudication	বিচাৰকৰণ, ৰায়দান
adjudicator	বিচাৰক
adjustment	সমায়োজন, উপযোজন
administer	1. শাসন কৰ, প্ৰশাসন চলা 2. প্ৰয়োগ কৰ, ব্যৱহাৰ কৰ 3. খুৱা, লোৱা (যেনে, শপত)
administer oath	শপত গ্ৰহণ কৰোৱা
administration	প্ৰশাসন

administration of justice	ন্যায় প্রশাসন
administrative	প্রশাসনিক, প্রশাসনীয়
administrative action	প্রশাসনিক কার্যব্যৱস্থা
administrative appraisal	প্রশাসনিক মূল্যাংকন
administrative approval	প্রশাসনিক অনুমোদন
administrative authority	প্রশাসনিক প্রাধিকারী, প্রশাসনিক কর্তৃত্ব
administrative control	প্রশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণ
administrative decision	প্রশাসনিক সিদ্ধান্ত
administrative department	প্রশাসনিক বিভাগ
administrative head	প্রশাসনিক মুৰব্বী
administrative headquarters	প্রশাসনিক মুখ্যালয়, প্রশাসনিক সদৰ ঠাই
administrative measures	প্রশাসনিক উপায়
administrative power	প্রশাসনিক শক্তি, প্রশাসনিক ক্ষমতা
administrative sanction	প্রশাসনিক মঞ্জুৰী
administrative technique	প্রশাসনিক কৌশল, প্রশাসনিক প্ৰবিধি
administrative tribunal	প্রশাসনিক ন্যায়াধিকৰণ
admissibility	1. গ্রহণীয়তা, স্বীকাৰ্যতা 2. অনুমোদনীয়তা
admissible expenditure	অনুমোদনীয় ব্যয়
admit	1. স্বীকাৰ কৰ 2. প্ৰবেশাধিকাৰ দে, ভৰ্তি কৰ 3. অনুমতি দে, মঞ্জুৰ কৰ
admit card	প্ৰবেশ পত্ৰ
admitted	1. প্ৰৱিষ্ট, ভৰ্তি 2. স্বীকৃত, অনুমতিপ্ৰাপ্ত
admonish	ভৰ্তসনা কৰ
adoptee	দত্তক
adopter	দত্তকগ্ৰহীতা
adoption	1. গ্ৰহণ 2. দত্তক গ্ৰহণ 3. আলম
adult	প্ৰাপ্তবয়স্ক, সাবালক, বয়ঃপ্ৰাপ্তি
adulteration	ভেজালকৰণ
adultery	পৰপত্নীগমন, পৰপুৰুষগমন
adult franchise	প্ৰাপ্তবয়স্ক মতাধিকাৰ

ad valorem duty	মূল্যভিত্তিক শুল্ক
advance	আগধন, অগ্ৰিম ধন
advance booking	অগ্ৰিম বুকিঙ
advance copy	অগ্ৰিম প্ৰতি
advanced increment	অগ্ৰিম (বেতন) বৃদ্ধি
advance payment	অগ্ৰিম ধনদান
adverse entry	প্ৰতিকূল প্ৰৱিষ্টি
adverse remarks	প্ৰতিকূল অভিমত
adverse report	প্ৰতিকূল প্ৰতিবেদন
advertisement	বিজ্ঞাপন
advice	1. উপদেশ, পৰামৰ্শ, ব্যৱস্থা, বিধান 2. জাননী, বিজ্ঞপ্তি, সংবাদ
advice of payment	ধনদান নিৰ্দেশ
advisory committee	উপদেষ্টা সমিতি, পৰামৰ্শদাতা সমিতি
advisory council	উপদেষ্টা পৰিষদ, পৰামৰ্শদাতা পৰিষদ
advocate	উকীল, অধিবক্তা
affairs	পৰিক্ৰমা
affidavit	শপতনামা, হলফনামা
affiliation	সংবন্ধন
affirmation	1. নিশ্চয়োক্তি 2. সত্যবদ্ধ সাক্ষ্য
affirmative	সমৰ্থনসূচক
afford	1. সমৰ্থ হ, পাৰগ হ 2. উৎপন্ন কৰ, উৎপাদন কৰ 3. দে, প্ৰদান কৰ
aforsaid	পূৰ্বোক্ত
afresh	নতুন উদ্যমেৰে
against	1. মুখামুখি 2. বিৰুদ্ধে, বিপক্ষে 3. বিকল্পে, বিপৰীতে 4. প্ৰতিৰোধার্থে 5. প্ৰতিকূলে
age	1. বয়স 2. যুগ
age certificate	বয়সৰ প্ৰমাণপত্ৰ
age for suffrage	মতাধিকাৰ বয়স
age limit	বয়সৰ সীমা

agency	অভিকৰণ, এজেন্সি
agenda	কাৰ্যসূচী
age of retirement	সেৱানিৰ্বৃত্তিৰ বয়স
age of superannuation	অধিবৰ্ষিতাৰ বয়স
aggregation	1. সমূহ 2. পুঞ্জীভূতকৰণ
aggrieved	1. দুখিত, সন্তপ্ত 2. ক্ষতিগ্ৰস্ত 3. গুচৰীয়া, বাদী, ফৰিয়াদী
agitation	1. আন্দোলন 2. অশান্তি
AGM (annual general meeting)	বাৰ্ষিক মহাসভা, বাৰ্ষিক সাধাৰণ সভা
agreement	1. চুক্তি 2. মনৰ মিল
agreement form	চুক্তি প্ৰপত্ৰ
agriculture	কৃষি
agro-industry	কৃষিভিত্তিক উদ্যোগ
aid	1. সহায়, সাহায্য 2. সহায়কাৰী, সাহায্যকাৰী
alarm	1. বিপদ সংকেত 2. ভয়, ভীতি, শঙ্কা
alertness	সজাগতা
alias	1. উপনাম 2. ওৰফে
allegation	অভিযোগ
allegiance	আনুগত্য, নিষ্ঠা, বিশ্বস্ততা
alliance	1. মৈত্ৰী 2. মিত্ৰযোঁট 3. আসক্তি
allied services	সংবদ্ধ সেৱাসমূহ
all inclusive cost	সৰ্বসমাবেশী ব্যয়
All India Services	অখিল ভাৰতীয় সেৱা, সৰ্বভাৰতীয় সেৱা
allocation	বন্টন
allotment	আবন্টন
allotment letter	আবন্টন পত্ৰ
allottee	ভগিয়াৰ, অংশ, গ্ৰহিতা
allowable	অনুমোদনযোগ্য, অনুপ্ৰেয়
allowable expenses	অনুমোদনযোগ্য ব্যয়, অনুপ্ৰেয় ব্যয়
allow an appeal	আপীল মঞ্জুৰ কৰ

allowance	ভাট্টা
all rights reserved	সৰ্বাধিকাৰ সুৰক্ষিত
alphabetic order	বৰ্ণক্ৰম
altercation	বাকবিতণ্ডা
alternate	1. একান্তৰ 2. বিকল্প
alternative	বিকল্প, বৈকল্পিক
amalgamation	সংমিশ্ৰণ, সংযোজন
amended draft	সংশোধিত খচৰা
amendment	সংশোধন
amenity	সা-সুবিধা
amicable	সৌহাদ্যপূৰ্ণ
ammunition	থাৰ-বাৰুদ
amortization of debt	ঋণ পৰিশোধ, ঋণমুক্তি
amount	1. মুঠ 2. পৰিমাণ 3. সমান হ
amount of pension	মুঠ পেন্সন, পেন্সনৰ ধনৰাশি
analogous post	অনুবৃপ পদ
analysis	বিশ্লেষণ
analytical study	বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন
ancestor	পূৰ্ব-পুৰুষ, পূৰ্বজ
ancillary industry	আনুষঙ্গিক উদ্যোগ
animosity	1. আক্ৰোশ 2. শত্ৰুতা, বৈৰীভাৱ
annexure	সংযোজক
anniversary	বাৰ্ষিকী
announcement	ঘোষণা
annoyance	বিৰক্তি, বিতুষ্টি
annual financial statement	বাৰ্ষিক বিত্তীয় বিৱৰণ
annual report	বাৰ্ষিক প্ৰতিবেদন
annuity	(বছৰেকীয়া) বানচ, বৃত্তি, অনুদান বা ভাট্টা
anonymous	বেনামী
anonymous complaint	বেনামী অভিযোগ

answerability	জবাবদিহিতা, উত্তৰসাধ্যতা
answer sheet	উত্তৰ পত্ৰ
antagonist	বিৰোধী
antecedents	পূৰ্বৱৰ্ত্তিতা
anticipated expenditure	প্ৰত্যাশিত ব্যয়, আনুমানিক ব্যয়
anticipated income	প্ৰত্যাশিত আয়, আনুমানিক আয়
anticipation	1. প্ৰত্যাশা 2. পূৰ্বানুমান
anticipatory bail	অগ্ৰিম জামিন
anti-corruption measure	দুৰ্নীতি নিৰোধক উপায়
anti-dumping	প্ৰতি পটন, পটন বিৰোধী
antique	পুৰাতাত্ত্বিক দ্ৰব্য
apartheid	বৰ্ণবৈষম্য
apathy	উদাসীনতা
apex body	শীৰ্ষ নিকায়
apology	ক্ষমাপ্ৰাৰ্থনা
appeal	আপীল, আপীল কৰ
appearance	উপস্থিতি, হাজিৰা
appeasement	তুষ্টি সাধন
appellate tribunal	আপীল সম্পৰ্কীয় ন্যায়াধিকৰণ
appendix	পৰিশিষ্ট
appliance	উপযন্ত্ৰ
applicable	প্ৰযোজ্য
applicant	আবেদক, আবেদনকাৰী
application	1. প্ৰয়োগ, অনুপ্ৰয়োগ 2. আবেদন, প্ৰাৰ্থনা 3. প্ৰয়োগ কৰা দ্ৰব্য
application form	আবেদন পত্ৰ, আৰ্জি
applied	ব্যৱহাৰিক, প্ৰায়োগিক
apply	1. প্ৰয়োগ কৰ 2. লগা, দে 3. আবেদন কৰ, আৰ্জি লেখ, দৰ্খাস্ত দে 4. প্ৰাসঙ্গিক হ, কাৰ্য্যকৰী হ 5. নিয়োগ কৰ, নিবিশ্ট হ 6. উপযোগী হ
appointee	নিযুক্ত ব্যক্তি

appointing authority	নিযুক্তি প্ৰাধিকাৰী
appointment	নিযুক্তি
appointment letter	নিযুক্তি পত্ৰ
Appointments Committee of the Cabinet	মন্ত্ৰীমণ্ডলীয় নিযুক্তি সমিতি
apportionment of wages	মজুৰী বিভাজন
appraisal	মূল্য নিৰূপণ, মূল্যাঙ্কন
appraiser	মূল্য নিৰ্ধাৰক
appreciation	1. উপলব্ধি, বোধ 2. প্ৰশংসা 3. মূল্যবৃদ্ধি
apprehension	1. সংশয়, আশংকা 2. বোধ, ধাৰণা 3. গ্ৰেপ্তাৰ, আটক
apprentice	শিশিক্ষু, শিক্ষালবিচ
approach	1. প্ৰবেশ পথ 2. কামৰ আৰম্ভণ 3. অভিজগমন 4. দৃষ্টিভঙ্গী
appropriate	1. যথাযথ, উপযুক্ত, উচিত 2. বিনিয়োগন কৰ
appropriate action	যথাযথ কাৰ্য্যব্যৱস্থা
appropriate head	উপযুক্ত শীৰ্ষ
appropriation	বিনিয়োগন
approval	অনুমোদন
approximate	মোটামুটিভাৱে, সন্নিহিত
aptitude test	ব্যুৎপত্তি পৰীক্ষা
arbitrary	স্বেচ্ছাচাৰী, মহিমতীয়া
arbitrate	চালিছ হ, মধ্যস্থতা কৰ
arbitration	চালিছী, মধ্যস্থতা
arbitration tribunal	চালিছী ন্যায়াধিকৰণ
arbitrator	চালিছ, মধ্যস্থ
architecture	স্থাপত্যবিদ্যা
archives	অভিলেখাগাৰ, মহাসেচানা
area	1. ক্ষেত্ৰ, এলেকা 2. ক্ষেত্ৰফল
area headquarter	ক্ষেত্ৰ মুখ্যালয়, ক্ষেত্ৰীয় মুখ্যালয়

argument	1. বিতর্ক 2. যুক্তিবাদ 3. উকীলৰ পক্ষ সমর্থন বক্তৃতা
arise	1. উঠ, উদয় হ 2. জাগৃত হ, উদ্বৃত হ 3. উধা
armed forces	সশস্ত্ৰ বাহিনী
arrangement	1. বিন্যাস 2. বন্দবস্ত 3. যোগাৰ 4. ব্যৱস্থা
arrear	বকেয়া
arrear statement	বকেয়া বিৱৰণ
arrival report	আগমন ৰিপোর্ট
arrogance	দষ্ট, মতগৰ্ব, ঔদ্ধত্য
arsenal	অস্ত্ৰাগাৰ, আয়ুধাগাৰ
article	1. অনুচ্ছেদ 2. বস্তু 3. লেখ
articles of association	সংস্থাৰ অন্তৰ্নিয়ম
articles	নিয়মাৱলী
ascending order	আৰোহী ক্ৰম
ascertain	নিশ্চিত কৰ
as is where is	যেনেকৈ আছে য'ত আছে
aspect	দিশ, দৃষ্টিকোণ
aspersion	নিন্দা, অপমশ, বিৰূপ সমালোচনা
assassination	হত্যা, হনন
assault	আক্ৰমণ
assemble	1. খুপ খুৰা 2. গোট খা 3. সংযোজিত কৰ
assembly	1. সভা, সমাজ, মণ্ডলী 2. ব্যৱস্থাপক সভা, বিধানসভা 3. যি ঠাইত যন্ত্ৰৰ অংশবোৰ সংযোজিত কৰা হয়
assent	সন্মতি, স্বীকৃতি
assert	দৃঢ়তাৰে ক, জোৰ দি ক
assessee	নিৰ্দ্ধাৰিত
assessment	নিৰ্দ্ধাৰণ
assessment year	নিৰ্দ্ধাৰণ বৰ্ষ
assessor	কৰ নিৰ্দ্ধাৰক

assets	মুঠ সম্পত্তি
assignee	স্বত্ব নিয়োগী
assignment	1. কাম, দায়িত্ব 2. সম্পত্তি হস্তান্তৰ, স্বত্ব নিয়োগ
assignor	স্বত্ব নিয়োগক
assistance	সহায়তা, সাহায্য
associate	1. সহযোগিতা কৰ, অংশীদাৰ হ 2. সহ, সহযুক্ত
association	1. সংস্থা, সন্থা 2. সম্পর্ক, সম্বন্ধ 3. সংযোজন 4. আত্মীয়তা, সাহচৰ্য
assumption of charge	কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ
assurance	1. প্ৰতিশ্ৰুতি, আশ্বাস 2. স্বস্তি 3. নিৰাপত্তা, নিৰ্ভৰ্যতা 4. দলীল পত্ৰ, চুক্তি পত্ৰ 5. বীমা 6. আত্মপ্ৰত্যয়, আত্মবিশ্বাস, স্বাৱলম্বিতা
assurance company	বীমা কোম্পানী
assure	আশ্বস্ত কৰ
at discount	বেহাই মূল্যত
atomic power	পাৰমাণৱিক শক্তি
at par	সমমূল্যত
at premium	বেছি মূল্যত, অধিমূল্যত
attach	1. সংলগ্ন কৰ 2. বাজেয়াপ্ত কৰ
attached office	সংলগ্ন কাৰ্যালয়
attachment	1. সংলগ্নক 2. বাজেয়াপ্তকৰণ
attachment order	ক্ৰোক কৰণ আদেশ
attainment	প্ৰাপ্তি, লব্ধি
attempt	প্ৰয়ত্ন, প্ৰয়ত্ন কৰ
attendance	উপস্থিতি, হাজিৰী
attendance register	উপস্থিতি পত্ৰী
attendance slip	উপস্থিতি বোকা
attention	1. মনোযোগ, মনোনিৱেশ 2. যত্ন, পৰিচৰ্যা 3. নজৰ, দৃষ্টি 4. সমীহ ভঙ্গী
attestation	প্ৰত্যয়ণ কৰণ, অনুপ্ৰমাণন
attested copy	প্ৰত্যয়িত প্ৰতি, অংপ্ৰমাণিত প্ৰতি

attitude	দৃষ্টিভঙ্গী, অভিবৃতি
attractive salary	আকর্ষণীয় বেতন
auction	নিলাম, ডাক
auctioneer	নিলামকর্তা
auction sale	নিলাম বিক্রী
audience	1. শ্রোতা 2. দর্শক 3. শুনানী 4. দর্শন
audio-visual display	দৃশ্য-শ্রব্য প্রদর্শন
audio-visual publicity	দৃশ্য-শ্রব্য প্রচাৰ
audit	লেখা পৰীক্ষা, হিচাপ পৰীক্ষা
audited accounts	পৰীক্ষিত লেখা, সংপৰীক্ষিত লেখা
audited balance sheet	সংপৰীক্ষিত স্থিতিপত্ৰ
auditing	লেখা পৰীক্ষণ
audit objection	লেখাপৰীক্ষা আপত্তি
auditor's report	লেখাপৰীক্ষকৰ বিপোর্ট
auditorium	প্ৰেক্ষাগৃহ
audit paragraph	লেখাপৰীক্ষা পৰিচ্ছেদ
audit report	লেখাপৰীক্ষা বিপোর্ট
austerity	ব্যয় সংকোচন
austerity measures	ব্যয় সংকোচন উপায়
authentic	প্ৰামাণিক, বিশ্বাসযোগ্য
authorised representative	প্ৰাধিকৃত প্ৰতিনিধি
authoritative	1. কৰ্তৃত্বপূৰ্ণ 2. প্ৰামাণিক 3. প্ৰাধিকাৰিক
authority	1. অধিকাৰ, কৰ্তৃত্ব, প্ৰাধিকাৰ 2. কৰ্তৃপক্ষ, চৰকাৰ, প্ৰশাসন প্ৰাধিকাৰী 3. প্ৰামাণিক গ্ৰন্থ 4. প্ৰমাণ, নজিৰ 5. বিশেষজ্ঞ 6. চনদ, আশ্ৰয়পত্ৰ
authority letter	প্ৰাধিকাৰ পত্ৰ
authorized	প্ৰাধিকৃত
authorized capital	প্ৰাধিকৃত পুঁজি, প্ৰাধিকৃত মূলধন
automatic	স্বয়ংক্রিয়, স্বয়ংচালিত
autonomous	স্বায়ত্ত্বশাসিত, স্বনিয়ন্ত্ৰিত

autonomous body	স্বায়ত্ত্বশাসিত নিকায়
autonomy	স্বায়ত্ত্বশাসন, স্বশাসন
auxiliary	সহায়ক
available	লভ্য, প্ৰাপ্তিসাধ্য
average	1. গড় 2. সাধাৰণ, মাজামাজি
average leave	সাধাৰণ ছুটি
aversion	ঘৃণা, বিদ্বেষ, বিতৃষ্ণা, বিবৃটি
avert	প্ৰতিহত কৰ
avoid	1. এৰাই ফুৰ, ফালৰি কাট 2. পৰিহাৰ কৰ 3. বাতিল কৰ, অনুমোদনহীন কৰ
avoidance of tax	কৰ দিয়া এৰাই চলা
awaited	প্ৰতীক্ষিত
award	1. বায়, আদালতৰ সিদ্ধান্ত 2. পুৰস্কাৰ, বঁটা, পাৰিতোষিক 3. প্ৰদান কৰ 4. অধিনিৰ্ণয়
awarding authority	অধিনিৰ্ণয় প্ৰাধিকাৰী
awareness	সচেতনতা, সজাগতা

B

backdated	পূৰ্ব দিনাংকিত
background	পৃষ্ঠভূমি, পটভূমি
back log	জমা কাম, কামৰ বাকী
back out	আঁতৰি অহা
back reference	পূৰ্ব সন্দৰ্ভ, পূৰ্ব প্ৰসংগ
back up	পূৰ্ত্তিকৰ
backward classes	পিছপৰা শ্ৰেণী
backward tribe	পিছপৰা জনজাতি
bad bargain	বেয়া দৰ-দাম, লোকছান হোৱা দৰ-দাম
bad behaviour	বেয়া ব্যৱহাৰ

bad character	দুশ্চৰিত্ৰ, অসৎ চৰিত্ৰ
bad climate allowance	বিষম জলবায়ু ভাট্টা
bad conduct	দুৰাচৰণ
bad debt	অপৰিশোধ্য ঋণ
baggage	মাল-পত্ৰ, টালি-টোপোলা
bail	জামিন
balance	1. শেষ, বাকী 2. ভাৰসাম্য, তৰ্জু 3. মানসিক ভাৰসাম্য
balance brought down	অধোনীত শেষ
balance brought forward	অগ্ৰোনীত শেষ
balanced budget	সুসম বাজেট, সমীকৃত বাজেট
balance sheet	জমা-খৰচৰ হিচাপ, স্থিতিপত্ৰ, উদ্বৃত্ত পত্ৰ
ballot	মতপত্ৰ, বেলট, ভোটদান
ballot box	বেলট বাকচ
ballot paper	বেলট কাগজ
ban	নিষিদ্ধ কৰ, নিষেধাজ্ঞা
bank	বেংক, অধিকোষ
bank account	বেংক বহী
bank balance	বেংক জমা, অধিকোষ অৱশেষ
bank charges	বেংক মাচুল
bank guarantee	বেংক নিশ্চয়তা
bank holiday	বেংক অৱকাশৰ দিন
banking facility	বেংকিঙ সুবিধা
banking hours	বেংকিঙ কাৰ্যসময়
banking transaction	বেংক লেন-দেন
bank rate	বেংক হাৰ
bank reconciliation	বেংক সমাধান
bankrupt	দেউলীয়া, নষ্টনিধি
bank security	বেংক আমানত
bank statement	বেংক বিৱৰণ

banquet	ভোজমেল, প্ৰীতিভোজ
bar council	উকীল পৰিষদ
bargain	দৰ-দাম
bargaining	দৰ-দামকৰণ
barren land	অনুৰ্বৰ ভূমি, উবাৰ ভূমি, ছনমাটি
barter	বিনিময় বেহা, বিনিময় বাণিজ্য
base	ভেটি, ভিত্তি, ভূমি (জ্যামিতি), (বুনিয়াদ
baseless	ভিত্তিহীন
basement	ভূগৰ্ভস্থ কক্ষ
base year	আধাৰ বৰ্ষ
basic	মূল, মৌলিক, বুনিয়াদী
basically	মূলতঃ
basic intelligence	মূল বুদ্ধিমত্তা
basic pay	মূল বেতন
basic scale of pay	মূল বেতনমান
basic training	বুনিয়াদী প্ৰশিক্ষণ
basis	ভেটি, ভিত্তি, মূল, বুনিয়াদ
batch	চাম, জাক, দল, বাৰ
batch number	চাম নম্বৰ, জাক নম্বৰ, দল নম্বৰ
bearer cheque	ধাৰক চেক, ধাৰক ধনাদেশ
before cited	পূৰ্ব-কথিত
behaviour	ব্যৱহাৰ
belief	বিশ্বাস
below par	অৱমূল্যত
bench	বিচাৰপীঠ
benchmark	মাপক্ৰম, তলচিহ্ন
beneficial	লাভপ্ৰদ, লাভজনক, হিতকৰ
beneficiary	লাভাৰ্থী, হিতাধিকাৰী
benefit	সহায়, সুবিধা, সুফল, লাভ
benefit of doubt	সন্দেহ লাভ

benevolence	পৰোপকাৰিতা, হিতৈষণা, দয়াশীলতা
benevolent fund	হিতৈষী পুঁজি
bequeath	ইচ্ছাপত্ৰ কৰা, এৰি যা, দি থৈ যা, দান কৰি যা
bequest	ইচ্ছাপত্ৰ
bereaved	শোকসন্তপ্ত, শোকগ্ৰস্ত, শোকাভিভূত
best endeavours	সৰ্বোৎকৃষ্ট প্ৰয়াস
betterment	উন্নতি, উৎকৰ্ষ
bias	পক্ষপাতিত্ব, পূৰ্বাগ্ৰহ
biased opinion	পক্ষপাতিত্বপূৰ্ণ মত, পূৰ্বাগ্ৰহী মত
bibliography	গ্ৰন্থপঞ্জী
biennial	দ্বিবাৰ্ষিক
bifurcate	দুটা শাখাত বিভক্ত কৰ
bigamy	দ্বিবিবাহ প্ৰথা, দ্বিপত্নীত্ব
bilateral	দ্বিপাক্ষিক, দ্বিপক্ষীয়
bilingual	দ্বিভাষিক, দ্বিভাষী (ব্যক্তি)
bicameral	দ্বিপক্ষযুক্ত, দ্বিসদন
bill	বিধেয়ক, বিল, দেয়ক (বাণিজ্য)
bill of exchange	বিনিময় পত্ৰ, হণ্ডি, ধনাদান পত্ৰ
bimonthly report	1. দ্বিমাসিক, দুমহীয়া 2. পষেকীয়া
binding	অৱশ্যপালনীয়, অৱশ্যকৰণীয়, বাধ্যতামূলক, বন্ধন
biodata	জীৱনবৃত্ত
bipartite	দ্বিখণ্ডী, দ্বিপাক্ষিক
bipartite agreement	দ্বিপাক্ষিক চুক্তি
birth anniversary	জন্ম বাৰ্ষিকী
birth certificate	জন্ম প্ৰমাণপত্ৰ
birth control	জন্ম নিয়ন্ত্ৰণ
birth date	জন্ম তিথি, জন্মৰ তাৰিখ
birth place	জন্ম স্থান
birth rate	জন্ম হাৰ

biweekly	1. পষেকীয়া, দ্বিসাপ্তাহিক 2. অৰ্ধসাপ্তাহিক, তিনিদিনীয়া
black economy	ক'লা অৰ্থব্যৱস্থা
black list	ক'লা সূচী, বহিষ্কৃতৰ তালিকা
blackmail	ভীতি প্ৰদৰ্শন, ভীতি-শোষণ
black market	ক'লা বজাৰ
blame	দোষাৰোপ কৰা, দায় ধৰা, নিন্দা কৰা
blank cheque	শূন্য চেক, নিৰক্ষ ধনাদেশ
blanket deal	ব্যাপক বুজাবুজি
blanket order	ব্যাপক আদেশ
blast	বিস্ফোৰণ
blending	সংমিশ্ৰণ
block	খণ্ড
blockade	অৱৰোধ, প্ৰতিবন্ধকতা
blocked capital	অৱবুদ্ধ পুঁজি
block letter	ডাঙৰ হাতৰ আখৰ, ডাঙৰ ছপা হৰফ
blood donation	ৰক্তদান
blood relations	ৰক্ত-সম্পৰ্কীয়
blue collar job	কাৰ্যিক কাৰ্য
blueprint	নক্সা, আঁচনি, পৰিকল্পনা
bluff	ছলনা, গাঁজা, ভণ্ড
board	1. মণ্ডল, পৰিষদ 2. তক্তা, ফলক
boarding and lodging	ভোজন তথা আবাস ব্যৱস্থা
board of directors	সঞ্চালক মণ্ডলী, অধিকৰ্তা মণ্ডলী
board of revenue	ৰাজস্ব মণ্ডলী
body	নিকায়
bodyguard	দেহৰক্ষী
bogus voucher	ভুৱা পৰিগ্ৰহপত্ৰ
bonafides	অকপট, আন্তৰিক
bond	দলিল, ঋণপত্ৰ, ঋণথত, মুচলুকা, মুচলেখা

bonded labour	গিৰমিটীয়া বনুৱা
bonus	বনাচ, লাভাংশ, লাভ ভাট্টা
booking office	1. টিকটঘৰ 2. বুকিঙ কাৰ্য্যালয়
book-keeper	হিচাপৰক্ষক, জমা নবিচ
book-keeping	হিচাপৰক্ষণ
booklet	পুস্তিকা
book of reference	প্ৰসংগ পুথি
book value	প্ৰকাশিত মূল্য, উল্লিখিত মূল্য
booth	1. বুথ, কক্ষ 2. ভোটদান কেন্দ্ৰ
booth capturing	বলপূৰ্বকভাৱে ভোটদান কেন্দ্ৰ দখল
border allowance	সীমান্ত ভাট্টা
border line	1. সীমান্তৰণী 2. দোমোজাৰ, সীমা চেৰাই যোৱা
borrower	ঋণ ল'ওতা, ধৰুৱা
borrowing power	ঋণ লোৱাৰ শক্তি
boss	অধিপতি, মুখীয়াল, চাহাব, নেতা
bottleneck	প্ৰতিবন্ধক, সোপা
bracket	বন্ধনী, খাপ, বৰ্গ, গোষ্ঠী
boundary	সীমা
boycott	পৰিহাৰ, বৰ্জন, বয়কট
brain drain	প্ৰতিভা পলায়ন
branch office	শাখা কাৰ্য্যালয়
breach	ভংগকৰণ, লংঘনকৰণ
breach of agreement	চুক্তি ভংগ, সন্ধি ভংগ
breach of confidence	বিশ্বাস ভংগ
breach of contract	চুক্তি ভংগ
breach of discipline	শৃংখলা ভংগ
breach of law	আইন ভংগ
breach of peace	শান্তি ভংগ
breach of privilege	বিশেষাধিকাৰ ভংগ
breach of promise	প্ৰতিশ্ৰুতি ভংগ

breach of rule	নিয়ম ভংগ
breach of trust	বিশ্বাস ভংগ, আস্থা ভংগ
breakage	1. ভাঙ্গন, 2. হৰণ-ভগন, 3. ভগাৰ হেতুকে দিয়া ক্ষতিপূৰণ
break down	বিকল অৱস্থা, অচল অৱস্থা
break in service	সেৱাত ব্যৱধান
break-up	বিশদ বিৱৰণ
breed	সঁচ, বিধান, জাত
bribe	ভেটী, ঘোচ, উৎকোচ
brief	1. হুকুমনামা, 2. (মোকদ্দমাৰ)নথি, 3. সাৱাংশ সংক্ষিপ্ত কৰা
briefing	সংক্ষিপ্ত বৃত্ত
brief resume	চমকপ্ৰদ কীৰ্তিমান, চমকপ্ৰদ অভিলেখ
brilliant record	মনোযোগলৈ অনা, দৃষ্টিগোচৰ কৰা
bring into notice	সম্প্ৰচাৰণ
broadcast	বহল কাগজত ওলোৱা চিন্তাগধূৰ বাতৰি কাকত (প্ৰচাৰধৰ্মী) পুস্তিকা
broadsheet	দালালি
brochure	আগলৈ টানি নিয়া
brokerage	বাজেট আবন্টন
brought forward (b/f)	বাজেট নিয়ন্ত্ৰণ
budget allocation	বাজেট প্ৰাককলন, বাজেট পূৰ্বানুমান
budgetary control	বাজেট ব্যৱস্থা
budget estimate	ভৱন, প্ৰাসাদ
budget provision	1. সমষ্টি, খুপ 2. বপু, ভীমকায় 3. আয়তন, আকাৰ 4. বৃহদাংশ
building	খুপ ক্ৰয়
bulk	বিজ্ঞপ্তি, বুলেটিন
bulk purchase	ভৰপূৰ উৎপাদন
bulletin	খালী পদৰ পূৰ্ণীভূতকৰণ
bumper crop	1. জখলা 2. ক্ৰটিপূৰ্ণ
bunching of vacancies	
bungling	

bureaucracy	আমোলাতন্ত্র
bureaucrat	আমোলা, বিষয়া
business class	ব্যৱসায় শ্ৰেণী
business hours (= hours of business)	কাম-কাজৰ সময়
businessman	ব্যৱসায়ী
buy-back	প্ৰতিক্ৰম
buyer	ক্ৰেতা
bye election (by election)	উপ-নিৰ্বাচন
by hand	হাতে হাতে
by post	ডাকদ্বাৰা

C

cabin baggage	কেবিন মাল-পত্ৰ, কেবিন টালি-টোপোলা
cabinet	কেবিনেট, মন্ত্ৰীসভা
cadre	সংবৰ্গ, কৰ্মচাৰীৰ পৰ্য্যায়
calamity	বিপত্তি, বিপৰ্য্যয়
calculation	হিচাপ, পৰিকলন
calendar year	কেলেণ্ডাৰ বৰ্ষ
campaign	অভিযান, প্ৰচাৰ
campus	চৌহদ
campus interview	চৌহদ সাক্ষাৎকাৰ
cancel	কাটি দে, বাতিল কৰ, বদ কৰ, নাকচ কৰ
cancellation	বাতিলকৰণ
candidate	প্ৰাৰ্থী
candidature	প্ৰাৰ্থিত্ব
canvassing	প্ৰচাৰ
capability	সামৰ্থ্য

capable	সমৰ্থ
capacity	1. ধাৰণ শক্তি 2. আইনগত স্বত্ব বা অধিকাৰ 3. যোগ্যতা, সক্ষমতা, বিচক্ষণতা
capital	1. মূলধন 2. ৰাজধানী
capital expenditure	মূলধনী ব্যয়
capital punishment	মৃত্যুদণ্ড
capitation fee	জনমূৰি শুল্ক
capture	কৰায়ত্ব কৰ
care	1. দুশ্চিন্তা 2. পৰিচৰ্যা 3. সমীহ কৰা, খাতিৰ কৰা 4. সতৰ্কতা, সাৱধানতা
career	জীৱিকা, বৃত্তি, কেৰিয়াৰ
career development	কেৰিয়াৰ বিকাশ
caretaker government	তত্ত্বাবধায়ক চৰকাৰ
carried forward (c/f)	অগ্ৰনীত
carry forward	অগ্ৰনয়ন, আগলৈ লৈ যোৱা
carrying cost	দেয়, ভৰপি
carry over	1. অগ্ৰনয়ন 2. অৱশিষ্ট
cartage	মালৰ গাড়ী ভাৰা
case	1. ঘটনা 2. অনুসন্ধানযোগ্য ঘটনা 3. মোকদ্দমা, গোচৰ 4. গ্ৰহণযোগ্য যুক্তি, সাক্ষী 5. ৰোগ, ৰোগী 6. উদাহৰণ, নজিৰ 7. আচৰিত বা অগতানুগতিক ব্যক্তি 8. আধাৰ, বাকচ
case study	ঘটনাত্মক অধ্যয়ন
cash	1. নগদ ধন, ৰোক 2. নগদ দাম, নগদ মূল্য 3. মুদ্ৰা, নগদ টকা
cash balance	নগদী অৱশেষ
cash book	ৰোক বহী, হিচাপৰ বহী
cash card	কেস্‌কাৰ্ড
cash certificate	নগদী প্ৰমাণপত্ৰ
cash counter	নগদী বাতায়ন
cash crop	নগদী ফল

cash discount	নগদী বেহাই
cash down	একেবাৰতে প্ৰাপ্য ধন আদায়
cash in hand	হাতৰ ৰোক
cash memo	কেশ্‌মেমো
cash payment	নগদী ধনদান
caste	জাতি
caste certificate	জাতি প্ৰমাণপত্ৰ
casting vote	নিৰ্ণায়ক ভোট
casual	আকস্মিক, অনিয়ত, নৈমিত্তিক
casual labour	অনিয়ত শ্ৰমিক
casual leave	আকস্মিক ছুটি, নৈমিত্তিক ছুটি
casualty	1. মাৰাণ্ডক দুৰ্ঘটনা 2. প্ৰাণহানি, হতাহত, ক্ষয়-ক্ষতি 3. আপাতকালীন
casual vacancy	আকস্মিক শূন্যতা
catalogue	সূচী, সূচীপত্ৰ
categorical	সুনিশ্চিত, সুস্পষ্ট
category	বৰ্গ, শ্ৰেণী
catering service	ভোজন যোগান সেৱা
caution	1. সাৱধান কৰ, সতৰ্ক কৰ 2. জমানত, জামিন
caution money	জমানতি ধন, নিৰাপত্তা জমা
cease fire	যুদ্ধবিৰতি, সংঘৰ্ষবিৰতি
ceiling (as of "price")	সৰ্বাধিক সীমা
celebration	সমাবোহ, উদ্‌যাপন
cell phone	চেল ফোন
ensor	ছেংসৰ
censure	নিন্দা, তিৰস্কাৰ, ভৰ্ণসনা
censure motion	নিন্দা প্ৰস্তাৱ, ভৰ্ণসনা প্ৰস্তাৱ
census	লোকপিয়ল
central cess	কেন্দ্ৰীয় উপকৰ

central civil service (CCS) rules	কেন্দ্ৰীয় অসামৰিক সেৱা নিয়মাৱলী
central excise	কেন্দ্ৰীয় আবকাৰী শুল্ক
central government	কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ
centralization	কেন্দ্ৰীয়কৰণ, কেন্দ্ৰীকৰণ
centralized service	কেন্দ্ৰীয়কৃত সেৱা
centrally funded scheme	কেন্দ্ৰীয় পুঁজিপ্ৰাপ্ত আঁচনি
centrally sponsored scheme	কেন্দ্ৰীয় পৃষ্ঠপোষকতাপ্ৰাপ্ত আঁচনি
central office	কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়
central revenues	কেন্দ্ৰীয় ৰাজহ
central sales tax	কেন্দ্ৰীয় বিক্ৰী কৰ
centre	কেন্দ্ৰ
century	1. শতিকা, শতাব্দী 2. শতক
cereal	খাদ্য শস্য
cerealist	খাদ্য শস্যবিদ
ceremonial parade	আনুষ্ঠানিক কুচকাৱাজ
ceremony	1. আচাৰ-অনুষ্ঠান 2. ভদ্ৰতা, সৌজন্যতা 3. সমাবোহ 4. লোকাচাৰ
certificate	প্ৰমাণপত্ৰ
certificate of fitness	সুস্থতাৰ প্ৰমাণপত্ৰ, টপতৈয়াৰ হোৱাৰ প্ৰমাণপত্ৰ
certificate of posting	ডাক প্ৰমাণপত্ৰ
certificate of service	সেৱা প্ৰমাণপত্ৰ
certification	প্ৰমাণীকৰণ, প্ৰমাণন
certified copy	প্ৰমাণিত প্ৰতি
certify	প্ৰমাণিত কৰ
cess	উপকৰ
cessation	স্বগন, ছেদ, বিৰাম
chain	1. শিকলি, জিঞ্জিৰ 2. বন্ধন, বান্ধোন 3. ঘটনাপ্ৰবাহ 4. মালা, শাৰি, লালি 5. শৃংখল, অনুক্রম 6. পৰম্পৰা, ধাৰাবাহিকতা
chairman/chairperson	চেয়াৰমেন, সভানেত্ৰী

challan	চালান
challenge	প্রত্যাহ্বান
chamber	1. কক্ষ, কোঠালী 2. সভাকক্ষ, দরবার 3. সম্মা, সংঘ, সমিতি 4. বন্দুকৰ খোল 5. প্রকোষ্ঠ
chamber of commerce	বাণিক সংঘ, বাণিজ্য মণ্ডল
change	1. পরিবর্তন 2. পরিবর্তন আন
chaos	বিশৃংখলা, বেমেজালি
chapter	1. অধ্যায় 2. শাখা
character assassination	চৰিত্ৰ হনন
character certificate	চৰিত্ৰৰ প্ৰমাণপত্ৰ
charge	1. আধান 2. দায়িত্ব, কার্যভার 3. মূল্য, মাচুল, ব্যয়, ভৰণি 4. অভিযোগ, দোষাৰোপ 5. খাৰ-বাৰুদ 6. বিস্ফোৰক পদাৰ্থ 7. আক্রমণ
charge over property	সম্পত্তিৰ ওপৰত মাচুল
charge sheet	অভিযোগনামা
charitable	বদান্য, দাতব্য
charity	1. বদান্যতা, দানশীলতা, কৰুণা 2. পৰোপকাৰ
chart	সংচিত্ৰ, মানচিত্ৰ, বেখাচিত্ৰ, লেখাচিত্ৰ
charter	1. ভাৰালৈ ল 2. চনদ, ফিৰমান, বাজলেখ
chassis number	সাঁকোমাৰি সংখ্যা, চেচিচনস্বৰ
cheating	প্ৰতাৰণা, প্ৰবঞ্চনা, ছলনা
check	1. প্ৰতিৰোধ কৰ 2. পৰীক্ষা কৰ, মিলা, তুলনা কৰ 3. অনুসন্ধান কৰ, সমীক্ষা চলা
check list	পৰীক্ষা সূচী
check post	তালাচী চকী
chemist	1. ৰসায়নবিদ 2. ঔষধ বিক্ৰেতা, ঔষধ ব্যৱসায়ী
cheque	চেক, ধনাদেশ
cheque let	চেক পত্ৰ
chief	মুৰব্বী, প্ৰধান, মুখ্য
children education allowance	সন্তান শিক্ষা ভাট্টা

child exploitation	শিশু শোষণ
child labour	শিশু শ্ৰমিক
child welfare	শিশু কল্যাণ
chronic	1. পুৰণি, সঞ্চিত 2. দীৰ্ঘস্থায়ী, চিৰকালীয়া
chronological order(=chronological sequence)	কালক্রম
circle	1. বৃত্ত, পৰিমণ্ডল 2. বলয় 3. বেষ্টিনী 4. ক্ষেত্ৰ, পৰিধি 5. বৰ্গ, সমাজ, মণ্ডলী 6. চক্ৰ, আৱৰ্তন
circuit house	চাৰ্কিট হাউচ, আৱৰ্ত ভৱন
circular (=circular letter)	পৰিপত্ৰ, চাৰ্কুলাৰ
circulation	1. প্ৰবাহ, সংবহন, চলাচল 2. প্ৰচাৰ সংখ্যা
circumstance	পৰিস্থিতি
circumstantial evidence	পাৰিস্থিতিক সাক্ষ্য
citation	প্ৰশস্তি পত্ৰ
citizenship	নাগৰিকত্ব
city compensatory allowance	নগৰ প্ৰতিকাৰ ভাট্টা
civic amenities	নাগৰিক সা-সুবিধা
civil	1. চিভিল 2. নাগৰিক 3. দেৱানী 4. অসামৰিক
civil code	নাগৰিক সংহিতা
civil defence	নাগৰিক সুৰক্ষা, অসামৰিক প্ৰতিৰক্ষা
civil list	নাগৰিক সূচী
civil marriage	আদালতী বিবাহ
civil procedure code	নাগৰিক প্ৰক্ৰিয়া সংহিতা
civil service	অসামৰিক সেৱা
civil suit	দেৱানী মোকদ্দমা
civil supplies	অসামৰিক যোগান
civil war	গৃহ যুদ্ধ
claim	দাবী, দাবী কৰ
claimant	দাবীদাৰ
claim form	দাবী প্ৰপত্ৰ

claim for refund	প্রতিদেয় দাবী
clarification	স্পষ্টীকৰণ
class	1. শ্ৰেণী 2. বৰ্গ 3. ক্লাছ
classified advertisement	বৰ্গীকৃত বিজ্ঞাপন
classified documents	বৰ্গীকৃত নথিপত্ৰ, গোপন নথিপত্ৰ
classified information	বৰ্গীকৃত তথ্য, গোপন তথ্য
classify	বৰ্গীকৰণ কৰ
classwise	শ্ৰেণী অনুক্ৰমে
clause	ধাৰা, দফা, পৰিচ্ছেদ
clearance	1. যাত্ৰানুমতি 2. পৰগ্ৰহ 3. ক্ষমতা দান, অধিকাৰ দিয়ন 4. উঁহাল আজৰিকৰণ
clear vacancy	স্পষ্ট শূন্যতা
clerical	কেৰাণী সম্বন্ধীয়
clerical cadre	কেৰাণী সংবৰ্গ
clerical error	কেৰাণীয়ে কৰা ভুল
clerical staff	কেৰাণী শ্ৰেণীৰ কৰ্মচাৰীগণ
clerical work	কেৰাণীয়ে কৰা কাম
client	মক্কেল, গ্ৰাহক, ক্ৰেতা
cloak room	মালজমা কোঠা
close of the year	বৰ্ষপূৰ্তি
closing balance	অন্ত শেষ
closing date	অন্তিম তিথি
closure	সমাপন, সমাপ্তি
clue	সূত্ৰ, সংকেত
co (as in 'co-chairman')	সহ
co-accused	সহ অভিযুক্ত
coaching	প্ৰশিক্ষণ, অনুশিক্ষণ
coalition government	সন্মিলিত চৰকাৰ
code	1. সংকেত, সাংকেতিক চিহ্ন 2. আচাৰ বিধি, সংহিতা
code number	সাংকেতিক সংখ্যা

code of conduct	আচাৰ সংহিতা
code word	সাংকেতিক শব্দ
coding	সংকেত লেখন
coercion	জোৰ-জবৰদস্তি, অৱসীড়ন
co-existence	সহ-অস্তিত্ব
cognizable	1. বিচাৰযোগ্য 2. সংজ্ঞেয়
cognizable offence	বিচাৰযোগ্য অপৰাধ, সংজ্ঞেয় অপৰাধ
cognizance	1. সংজ্ঞান 2. ন্যায় সোধন
coincidence	সংযোগ
collaboration	সহযোগ
collateral security	সমপাৰ্শ্বিক প্ৰতিভূতি
colleague	সহকৰ্মী, সহযোগী
collective	সামূহিক, সমূহীয়া
collective responsibility	সামূহিক উত্তৰদায়িত্ব
collectorate	কালেক্টৰী, উপায়ুক্তৰ কাৰ্যালয়
collusion	দুৰভিসন্ধি
colony	উপনিৱেশ, নিবহ
colour blindness	বৰ্ণান্ধতা
column	1. স্তম্ভ, খুটা 2. বাতৰি কাকতৰ স্তম্ভ 3. সৈনিকৰ শাৰী
combing operation	তালচী অভিযান
command	1. হুকুম, আদেশ, আজ্ঞা 2. নিয়ন্ত্ৰণ, শাসন 3. প্ৰভুত্ব, দখল 4. নেতৃত্ব, সেনাপতিত্ব
commemoration	স্মাৰক
commendable	প্ৰশংসনীয়
commensurate	1. সমমান, সমান 2. সমানুপাতিক, অনুৰূপ
commentary	1. ব্যাখ্যা 2. টীকা 3. চলন্ত বিৱৰ্তনী
comments	মন্তব্য, ভাষ্য
commerce	বাণিজ্য
commercial break	বাণিজ্যিক বিৰতি

commission	1. আঞ্জাপত্র 2. কর্তৃত্ব, নিয়োগ, নিযুক্তি 3. আয়োগ 4. কার্যকৰণ, সম্পাদন 5. দস্তবি, কমিচন 6. দালালি
commissioning	প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা, আৰম্ভ কৰা
commit	1. ভাৰ দে 2. ৰাখ, সাঁচ 3. অৰ্পণ কৰ 4. সংঘটিত কৰ 5. প্ৰতিশ্ৰুতি দে, প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হ
commitment	দায়বদ্ধতা
commodity	বস্তু, পণ্য
common	1. উমৈহতীয়া 2. সাধাৰণ
communal	সাম্প্ৰদায়িক
communal harmony	সাম্প্ৰদায়িক সদ্ভাৱ, সাম্প্ৰদায়িক সম্প্ৰীতি
communicate	1. জনা, অৱগত কৰ 2. যোগাযোগ ৰাখ 3. আদান-প্ৰদান কৰ
communication	1. সংবাদ প্ৰেৰণ 2. তথ্যৰ আদান-প্ৰদান 3. সংযোগ, যোগসূত্ৰ 4. যাতায়ত ব্যৱস্থা, পৰিবহন ব্যৱস্থা
communication gap	যোগাযোগৰ অভাৱ
communicate	বিজ্ঞপ্তি
community	1. সম্প্ৰদায় 2. সমাজ
community centre	সামূহিক কেন্দ্ৰ
community development project	সামূহিক বিকাশ প্ৰকল্প
community service	সামূহিক সেৱা
commutation	1. সলনি কৰা, বিনিময় কৰা 2. পৰিৱৰ্ত্তন 3. (শাস্তি) লাঘৱ কৰা, লঘু কৰা 4. ক্ষতিপূৰণ কৰা
commuted leave	পৰিৱৰ্ত্তিত ছুটি
commuted value	পৰিৱৰ্ত্তিত মূল্য
comparison	তুলনা
compassion	অনুকম্পা, সহানুভূতি
compassionate ground	সহানুভূতিশীল দৃষ্টিৰে
compassionate leave	অনুকম্পা ছুটি

compatible	সংগত, অনুকূল
compel	বাধ্য কৰ
compendium	সংক্ষিপ্ত সাৰ
compensation	1. ক্ষতিপূৰণ 2. প্ৰতিভাৱ 3. প্ৰতিকাৰ 4. সম্পূৰ্ত্তি
compensatory allowance	প্ৰতিকৰ ভাট্টা
compensatory leave	প্ৰতিপূৰক ছুটি
competence	1. সক্ষমতা 2. যোগ্যতা 3. সাধনক্ষমতা
competent	সক্ষম
competent authority	সক্ষম প্ৰাধিকাৰী
competition	প্ৰতিযোগিতা
competitive examination	প্ৰতিযোগিতামূলক পৰীক্ষা
compilation	সংকলন
complaint	1. আপত্তি কৰ, অভিযোগ কৰ 2. গোচৰ তৰ
complaint book	অভিযোগ পুস্তিকা
complement	পৰিপূৰক
complementary	পৰিপূৰক
complete	সম্পূৰ্ণ কৰ, পৰিপূৰ্ণতা দে
completion certificate	সমাপন প্ৰমাণপত্ৰ
compliance	আজ্ঞা পালন
complicated	জটিল
compliment	1. অভিনন্দন 2. প্ৰশংসা 3. সন্মান
complimentary copy	মান্যৰ্থ প্ৰতি
comply with	আজ্ঞা পালন কৰ
composite culture	সংমিশ্ৰিত সংস্কৃতি
composition	1. গাঁথনি, ৰচনাশৈলী 2. ৰচিত বস্তু 3. গঠন, সংযোজন 4. আপোছ, চুক্তি 5. শব্দ বা বাক্যৰ গঠন
comprehensive	ব্যাপক, সৰ্বাত্মক
comprehensive insurance	সৰ্বাত্মক বীমা
compromise	আপোচ, আপোচ কৰ

compulsory	অনিবাৰ্য্য, বাধ্যতামূলক
compulsory retirement	বাধ্যতামূলক অৱসৰ
computer	কম্পিউটাৰ, পৰিকলন যন্ত্ৰ
computer centre	কম্পিউটাৰ কেন্দ্ৰ
computer friendly	কম্পিউটাৰ অনুকূল
computerization	কম্পিউটাৰকৃত
computer language	কম্পিউটাৰ ভাষা
computer literacy	কম্পিউটাৰ সাক্ষৰতা
concept	সংকল্পনা, অৱধাৰনা
concern	1. দায়িত্ব, লেঠা 2. চিন্তা, স্বাৰ্থ 3. দুশ্চিন্তা, উদ্বেগ 4. ব্যৱসায়িক প্ৰতিষ্ঠান 5. যন্ত্ৰ, কল
concession	বেহাই
concessional rate	বেহাই দৰ
concession certificate	বেহাই প্ৰমাণপত্ৰ
conciliation	সন্ধিসূচক, আপোচমূলক
concluding remarks	সমাপন মন্তব্য
conclusion	সমাপন, সমাপ্তি
conclusive	নিশ্চয়ালম্বক
concur	সহমত হ, ঐকমত্য হ
concurrence	সম্মতি
condemn	1. জগৰীয়া কৰ 2. ভংসনা কৰ, গৰিহণা দে 3. বাতিল কৰ 4. বাজেয়াপ্ত কৰ
condition	1. চৰ্ত 2. পৰিস্থিতি, অৱস্থা, দশা, স্থিতি 3. প্ৰয়োজনীয় যোগ্যতা 4. দেহৰ অৱস্থা 5. মৰ্যাদা, সম্ভ্ৰম 6. মেজাজ
conditional	চৰ্তসাপেক্ষ
conditional acceptance	চৰ্তসাপেক্ষ স্বীকৃতি
conditions of contract	ঠিকাৰ চৰ্তাৱলী
conditions of service	সেৱাৰ চৰ্তাৱলী
condolence	সমবেদনা, শোক
condone	ক্ষমা কৰ

conduct	1. পৰিচালনা 2. আচৰণ
conduct rules	আচৰণ নিয়মাৱলী
conference	সম্মিলন
conference room	সম্মিলন কক্ষ
conferencing facility	বহু সংলাপ সুবিধা
confer	প্ৰদান কৰ
confidential	গোপনীয়
confinement	1. কাৰাবাস 2. গৃহ অৱবুদ্ধ অৱস্থা, প্ৰসূতি কাল
confirm	সাব্যস্ত কৰ, নিগাজী কৰ, স্থায়ী কৰ
confirmation	স্থায়ীকৰণ
confirmation of service	সেৱাৰ স্থায়ীকৰণ
confirmation order	স্থায়ীকৰণ আদেশ
confiscation	বাজেয়াপ্তকৰণ, ফ্ৰোক কৰণ
conflict	সংঘৰ্ষ, বিৰোধ, সংঘাত
conflicting views	পৰস্পৰ বিৰোধী মতামত
conformity	অনুবৃত্ততা
congratulation	অভিনন্দন
connection	1. সম্বন্ধ 2. সংযোজন
connivance	মৌন সমৰ্থন
conscience	অন্তঃকৰণ
consensus	সৰ্বসম্মতি
consent	সম্মতি
consequence	পৰিণাম, ফল
consequent	অনুগামী, অনুৱৰ্তী, আনুষঙ্গিক
conservation	সংৰক্ষণ
consideration zone	বিবেচনা ক্ষেত্ৰ
consignee	প্ৰাপক, লভোভা
consignment	প্ৰেৰিত পণ্যদ্রব্য, চালানিমালা
consignment note	চালানি টোকা
consistent	1. ঘন, গাঢ় 2. অপৰিৱৰ্তিত, অটল 3. সঙ্গত, সুষমঙ্গস, সঙ্গতিপূৰ্ণ 4. শান্তিপূৰ্ণ, সংঘৰ্ষহীন

consolidated fund	একত্ৰ নিধি, সঞ্চিত নিধি
consolidated pay	একত্ৰ বেতন
consolidated statement	একত্ৰ বিৱৰণ
consolidation	1. সুদূটকৰণ 2. একগোট হওন 3. ঘনীভৱন, সংপিণ্ডন
conspicuous	1. দৃষ্টি আকৰ্ষক, প্ৰকাশ্য 2. মনোযোগ আকৰ্ষণকাৰী 3. চকুত ধৰা
conspiracy	ষড়যন্ত্ৰ
constant	1. দূট, অবিচলিত 2. অনুগত 3. অবিৰত, নিয়মীয়া 4. অপৰিৱৰ্ত্তনীয়, নিয়ত
constituency	সমষ্টি, নিৰ্বাচন ক্ষেত্ৰ
constituent	1. গঠনকাৰী, অংশীদাৰ 2. সংবিধান ৰচক, সাংবিধানিক
constitution	সংবিধান
constraint	1. বাধ্যবাধকতা 2. বাধা, নিষেধ 3. অস্বস্তি, বিব্ৰত ভাব 4. সংযম
construction	নিৰ্মণ, ৰচনা
consultant	পৰামৰ্শদাতা
consultation	পৰামৰ্শ
consultative committee	পৰামৰ্শদাতা সমিতি
consumable item	উপভোগ্য বস্তু
consume	উপভোগ কৰ
consumer's goods	উপভোক্তা সামগ্ৰী
consumer forum/council	উপভোক্তা মঞ্চ/পৰিষদ
consumer orientation	উপভোক্তা অভিবিন্যাসকৰণ
consumption	উপভোগ, খৰচ, ব্যয়
contact	সম্পৰ্ক
contact programme	সম্পৰ্ক কাৰ্যক্ৰম
contagious disease	সংক্ৰামক ৰোগ, সোঁচৰা ৰোগ
contain	1. অন্তৰ্বিষ্ট হ, অন্তৰ্ভুক্ত কৰ 2. নিয়ন্ত্ৰণত ৰাখ, সংযত কৰি ৰাখ 3. আবদ্ধ কৰি ৰাখ

contemplate	গুণা-গঠা কৰ, গভীৰভাৱে চিন্তা কৰ
contemporary	সমসাময়িক, সমকালীন
contempt of court	ন্যায়ালয়ৰ অৱমাননা
contention	1. বিৰোধ, কন্দল 2. যুক্তি, দাবী
contents	1. বিষয়সূচী 2. অন্তৰ্বস্তু 3. তাৎপৰ্য্য, সাৰাৰ্থ 4. উপাদান, উপকৰণ
contest	1. বিবাদ 2. প্ৰতিযোগিতা 3. প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰ
context	প্ৰসংগ, সন্দৰ্ভ (বিধি)
contingencies	আকস্মিক ব্যয়
contingency	1. সম্ভাব্য স্থিতি 2. আকস্মিকতা 3. প্ৰাসঙ্গিকতা
contingency allowance	আকস্মিকতা ভাট্টা
contingency fund	আকস্মিকতা নিধি
contingency grant	প্ৰাসঙ্গিক অনুদান
contingency plan	আকস্মিক স্থিতি আঁচনি
contingent charges	আকস্মিক ব্যয়
continuous appointment	অবিৰত নিযুক্তি
continuous development	অবিৰত বিকাশ
continuous process	অবিৰত প্ৰক্ৰিয়া
continuous service	অবিৰত সেৱা
contraband	চোৱাং, অবৈধ, নিষিদ্ধ
contract	চুক্তি, ঠিকা
contract deed	চুক্তিপত্ৰ
contract of employment	কৰ্মসংস্থান চুক্তি
contract period	চুক্তিৰ অৱধি, ঠিকাৰ অৱধি
contractual document	চুক্তি নথিপত্ৰ, ঠিকা নথিপত্ৰ
contractual liability	চুক্তিগত বাধ্যবাধকতা
contractual service	চুক্তিগত সেৱা
contradiction	1. খণ্ডন 2. পৰস্পৰ বিৰোধ
contradictory statement	পৰস্পৰ বিৰোধী বিবৃতি
contrary	প্ৰতিকূল, বিপৰীত

contravention	উলংঘন
contribution	1. যোগদান 2. অৱদান, অংশদান 3. চান্দা
contributory pension scheme	অংশদায়ী পেন্সন আঁচনি
contributory provident fund	অংশদায়ী ভৱিষ্য নিধি
control	নিয়ন্ত্ৰণ
controlling officer	নিয়ন্ত্ৰণ বিষয়া
controversial	বিতৰ্কিত, বিবাদগ্ৰস্ত
controversial matter	বিতৰ্কিত বিষয়
controversy	বিতৰ্ক, বিবাদ
convenience	সুবিধা
convention	1. চুক্তি, সন্ধি 2. আচাৰ বিধি, প্ৰথা, ৰীতি, পৰম্পৰা 3. সন্মিলন, সভা
conventional	পৰম্পৰাগত
conversant	অৱগত, পৰিচিত
convert	1. পৰিৱৰ্ত্তিত কৰ 2. ধৰ্মান্তৰিত কৰ
converted leave	পৰিৱৰ্ত্তিত ছুটি
conveyance	1. পৰিবহণ 2. পৰিবাহক 3. হস্তান্তৰণ (সম্পত্তি)
conveyance allowance	পৰিবহণ ভাড়া
conveyance deed	হস্তান্তৰণ দলিল
conveyance expenses	পৰিবহণ ব্যয়
convict	দোষী প্ৰমাণিত অপৰাধী, দণ্ডিত অপৰাধী
conviction	1. দোষী সাব্যস্তকৰণ 2. দৃঢ় বিশ্বাস
convocation	সমাবেশ, দীক্ষান্ত সমাবেশ
cooling off period	উপশমন অৱধি
cooperation	1. সহযোগ স্থাপন 2. সমবায় গঠন
cooperative	1. সহযোগিতাপূৰ্ণ 2. সমবায়ী 3. সমবায়
cooperative society	সমবায় সমিতি
co-opt	সহযোজিত কৰ
co-opted member	সহযোজিত সদস্য
co-ordination	সমন্বয়

co-owner	সহ-স্বত্বাধিকাৰী
co-partner	সহ-ভাগীদাৰ
copy	1. প্ৰতিলিপি, নকল 2. প্ৰতি 3. কপি
copying	1. প্ৰতিলিপিকৰণ 2. নকল কৰোতা
copyright	স্বত্বাধিকাৰ, কপিৰাইট
cordial	সৌহাৰ্দপূৰ্ণ
coroner	আশুস্মৃত পৰীক্ষক, অপমৰণ অন্বেষক
corporate body	নিগমিত নিকায়
corporate planning	কোম্পানি পৰিকল্পনা
corporation	নিগম
corporation tax	নিগম কৰ
correction	শুদ্ধকৰণ, সংস্কাৰ, সংশোধন
corrective measures (=correctives)	সংশোধনমূলক উপায়
correspondence	পত্ৰাৱলী, চিঠি-পত্ৰ আদান-প্ৰদান
correspondence course	পত্ৰাচাৰ পাঠ্যক্ৰম
correspondence portion	পত্ৰাচাৰ ভাগ
correspondent	সংবাদদাতা
corresponding	তদনুবৃপ, তদনুসাৰ
corrigendum	শুদ্ধিপত্ৰ, শুধৰণি
corroborate	নিশ্চিত কৰ, প্ৰতিপাদন কৰ, প্ৰতিপুষ্টি কৰ
corroboration	প্ৰতিপোষণ
corrupt	দুৰ্নীতিপৰায়ণ
corruption	দুৰ্নীতি
corrupt practice	দুৰ্নীতিমূলক আচৰণ
cosmopolitan city	সাৰ্বজনীন মহানগৰ
cost	খৰচ, ব্যয়
cost accountant	ব্যয় লেখাকাৰ
cost analysis	ব্যয় বিশ্লেষণ
cost ceiling	ব্যয় সীমা
cost effectiveness	ব্যয় মতে ফল পোৱা

cost of living	নিৰ্বাহ ব্যয়
cost overrun	ব্যয় অতিক্রমণ
cottage industry	কুটিৰ শিল্প
council	পৰিষদ
council of ministers	মন্ত্ৰী পৰিষদ, মন্ত্ৰী সভা
council of states	ৰাজ্য সভা
counsel	পৰামৰ্শ দে, মন্ত্ৰণা দে
counselling	পৰামৰ্শ সেৱা
counter	1. সম্পদ, অনুকূল বস্তু 2. বিপণী পট্টক 3. বাতায়ন 4. গণনাকাৰী ব্যক্তি বা যন্ত্ৰ 5. বিৰোধ, বিপক্ষ 6.প্ৰতিবাদ, খণ্ডন
counter action	প্ৰতি কাৰ্য্যব্যৱস্থা
counter affidavit	প্ৰতি হলফনামা
counter charge	প্ৰতি অভিযোগ
counter claim	প্ৰতি দাবী
counterfeit currency	জালী মুদ্ৰা
counterfeiting	জালকৰণ, ছলকৰণ, কপটতা
counterfoil	প্ৰতিপৰ্ণ
counter offer	প্ৰতিপ্ৰস্তাৱ
countersign	প্ৰতিস্বাক্ষৰ কৰ
coup (de etat)	ৰাজ বিপ্লৱ, সামৰিক অভ্যুত্থান
coupon	কুপন, পৰ্ণিকা
courier	সংবাদবাহক, বাৰ্তাবাহক, দূত
courier service	সংবাদবাহক সেৱা
course	1. গতি, প্ৰবাহ 2. গতিপথ 3. জীৱন যাত্ৰা 4. ব্যৱহাৰ, আচৰণ 5. অগ্ৰগতি 6. ধাৰা 7. ব্যঞ্জন 8. লানি, শাৰী
courses of study	পাঠ্যক্ৰম
court case	আদালতী গোচৰ
courtesy	সৌজন্যতা, শিষ্টাচাৰ
court of small causes	লঘুবাদ ন্যায়ালয়

covenant	সন্ধিপত্ৰ, চুক্তিনামা
cover	1. আৱৰণ, লেফাৰ্ফা 2. সংৰক্ষণ
coverage	1. আচ্ছাদন 2. বীমা নিৰাপত্তা 3. পৰিধি 4. সংবাদৰ বিস্তাৰ
covering letter	সহপত্ৰ
covering memo	সহজ্ঞাপন, সহমোমো
covering note	সহটোকা
crash programme	দ্রুত কাৰ্য্যক্ৰম
creamy layer	নবোন্নত বৰ্গ
creation	সৃষ্টি, ৰচনা, নিৰ্মাণ
creative	সৃষ্টিশীল
creativity	সৃষ্টিশীলতা
creche	শিশু সদন
credentials committee	প্ৰত্যয়পত্ৰ সমিতি
credibility	বিশ্বাসযোগ্যতা
credit	1. ঋণ 2. জমা 3. কৃতিত্ব
creditable	প্ৰশংসনীয়
credit advice	জমা সংজ্ঞাপন
credit and thrift society	সঞ্চয় আৰু ঋণদান সমিতি
credit card	ক্রেডিট কাৰ্ড
credit facilities	ঋণ সা-সুবিধা
credit entry	জমা প্ৰৱিষ্টি
credit note	জমা পত্ৰ
creditor	ঋণদাতা
cremation	শৱ সংকাৰ
cremation ground	শ্মশান ভূমি, শৱদাহগৃহ
crew	1. কৰ্মী দল 2. চালক বাহিনী
crime	অপৰাধ
criminal breach of trust	অপৰাধমূলক বিশ্বাস ভংগ
criminal court	দণ্ড ন্যায়ালয়, ফৌজদাৰী আদালত

criminal negligence	আপরাধিক উপেক্ষা, ঘোৰ উপেক্ষা
criminal offence	ফৌজদাৰী অপৰাধ, দণ্ডনীয় অপৰাধ
criminal procedure code	দণ্ড প্ৰক্ৰিয়া সংহতি, ফৌজদাৰী প্ৰক্ৰিয়া সংহতি
crisis	সংকট
crisis management	সংকট ব্যৱস্থাপনা
criterion	মানদণ্ড, নিৰ্ণায়ক
criticism	সমালোচনা
cross	1. ক্ৰুচ, ক্ৰুশ 2. ছেদন, কৰ্তন 3. বাধা দান, প্ৰতিৰোধ 4. বৰ্ণসংকৰৰ সৃষ্টিকৰণ 5. ক্ৰুচ কৰ (চেক, ডাফট আদি) 6. লংঘন কৰ, চেৰাই যা 7. দ্বন্দ্ব কৰ, যুদ্ধ কৰ 8. সমুখীন হ
cross breed	বৰ্ণসংকৰ প্ৰজাতি
cross checking	পুনৰ পৰীক্ষা
crossed cheque	বেখিত চেক
cross examination	প্ৰতি পৰীক্ষা
cross reference	পাৰস্পৰিক সন্দৰ্ভ
cross voting	পক্ষান্তৰ মতদান
crucial date	নিৰ্ণায়ক তিথি
crude	1. অপৰিষ্কাৰ 2. অশোধিত 3. অশিষ্ট
culpable homicide	আপৰাধিক নৰবধ
culprit	1. অপৰাধী, দোষী 2. অভিযুক্ত
cultivation	1. কৃষি, খেতি 2. সংস্কৃতি, শিষ্টাচাৰ
cultural exchange programme	সাংস্কৃতিক বিনিময় কাৰ্য্যসূচী
cumulative	সঞ্চয়ী, পুঞ্জীভূত
currency	মুদ্ৰা, কাৰেন্সী
currency exchange	মুদ্ৰা বিনিময়
currency note	কাৰেন্সী নোট
current	1. চলিত, চালু 2. সোঁত 3. বৰ্তমান
current account	চালু জমাৰহী
current duties	বৰ্তমানৰ কৰ্তব্যভাৰ
current session	চলিত অধিবেশন

curriculum vitae (CV)	জীৱনবৃত্ত
curtail	কম কৰ
custodian	সংৰক্ষক, অভিৰক্ষক
custody	অভিৰক্ষণ, জিম্মা
custom	প্ৰথা, আচাৰ, ৰীতি
custom(s)	সীমা শুল্ক
customary	প্ৰথাগত, ৰীতিগত
customary procedure	প্ৰথাগত প্ৰক্ৰিয়া
custom duty	সীমা শুল্ক
customer	গ্ৰাহক, উপভোক্তা
customer friendly	গ্ৰাহক হিতৈষী, উপভোক্তা হিতৈষী
custom examination	সীমা-শুল্ক পৰীক্ষা
cut down	কম কৰ
cut motion	কৰ্তন প্ৰস্তাৱ
cut off date	বিভেদক তিথি
cycle	চক্ৰ

D

daily	দৈনিক
daily allowance	দৈনিক ভাট্টা, দৈনিক অধিদেয়
daily diary	দৈনিক দিনলিপি, দৈনিক দিনপঞ্জী
daily register	দৈনিক পঞ্জী
daily report	দৈনিক প্ৰতিবেদন
daily routine	দৈনিক ৰুটিন, প্ৰাত্যহিকী
daily wages	দৈনিক মজুৰী, দিনহাজিৰা
dak stage	ডাক স্থৰ
dak tray	ডাক ট্ৰে

damage	ক্ষয়-ক্ষতি, অনিষ্ট, হানি, লোকচান
damages	ক্ষতিপূৰণ
dangerous	বিপদজনক, ভয়ানক, সাংঘাতিক
daring	দুঃসাহসী, নিষ্ঠীক
data	তথ্য, উপাত্ত
data bank	তথ্য বেংক
data base	তথ্য সঞ্চয়
data collection	তথ্য সংগ্রহ
data feeding	তথ্য ভৰণ
data processing	তথ্য প্ৰসংস্কৰণ
date	তাৰিখ, দিনাংক
date of arrival	আগমন তিথি, অহাৰ তাৰিখ
date of birth	জন্ম দিন, জন্ম তাৰিখ
date of departure	প্ৰস্থান তিথি, যোৱাৰ তাৰিখ
date of discharge	কৰ্মমুক্তিৰ তাৰিখ
date of maturity	ম্যাদপূৰ্ণতাৰ তাৰিখ
date of receipt	প্ৰাপ্তি তিথি, প্ৰাপ্তি তাৰিখ
date stamp	তাৰিখ মোহৰ, দিনাংকন
day scholar	অনাৰাসী ছাত্ৰ
day shift	দিবা কামৰ পাল
days of grace	অনুগ্রহৰ দিন
day to day work	দৈনন্দিন কাম
dead account	নিষ্ক্ৰিয় জমাৰহী
dead line	সময়সীমা
deadlock	অচলাৱস্থা
dead stock register	জড় ষ্টক ৰেজিষ্টাৰ
dead weight	মুঠ ভাৰ
deal	লেন-দেন, চুক্তি, বন্দৱস্ত
dealing assistant	সম্বন্ধ সহায়ক
dealing	লেন-দেন, ব্যৱহাৰ

death anniversary	মৃত্যু বাৰ্ষিকী
dearness allowance	মৰগীয়া ভাড়া বা বানচ
death benefit	মৃত্যু হিত দেয়
death-cum-retirement gratuity	মৃত্যু-সহ-নিবৃত্তি পাৰিতোষিক
death in service	কাৰ্যকালত হোৱা মৃত্যু
deauthorization	অধিকাৰ নিৰসন
debar	বাৰণ কৰা
debit	দেনা, দেয় ধন
debit advice	দেনা সংজ্ঞাপন
debt	ঋণ
debt management	ঋণ ব্যৱস্থাপনা
debtor	ঋণী
deceased	মৃতক
decency	শালীনতা, উদ্ৰতা
decentralization	বিকেন্দ্ৰীকৰণ
deciding factor	নিৰ্ণায়ক কাৰক
decision	সিদ্ধান্ত
decision making	সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ
decision making process	সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ প্ৰক্ৰিয়া
declaration	ঘোষণা
declaration of income	আয়ৰ ঘোষণা
declared value	ঘোষিত মূল্য
declare on oath	শপতপূৰ্বক ঘোষণা কৰা
decode	সংকেতোদ্ধাৰ কৰ, বিসংকেতন কৰ
decontrol	বিনিয়ন্ত্ৰণ কৰ
decorum	শিষ্টতা, শালীনতা, মৰ্যাদা
decrease	হ্রাস, ঘাটী
decree	আজ্ঞা, ডিগ্ৰি, ডিক্ৰী
dedication	উৎসৰ্গ কৰণ, সমৰ্পণ
deductible	বিয়োজনীয়

deduction	বিয়োজন, বিয়োগ, কর্তন
deduction at source	উৎসত বিয়োজন
deduction from salary	বেতনৰপৰা বিয়োজন
deed	বিলেখ, দলীল, খত, খতপত্ৰ
deed of mortgage	বন্ধক বিলেখ, বন্ধক দলীল
deemed university	বিবেচিত বিশ্ববিদ্যালয়
deface	বিকৃত কৰ
de facto	বস্তুতঃ, কাৰ্য্যতঃ
defalcation	ব্যপহৰণ, তহবিল তছৰূপ
defamation	মানহানি
default	ব্যতিক্ৰম, গড়হাজিৰা, ক্ৰটি, ঋণচুৰি
defaulter	ব্যতিক্ৰমী, গড়হাজিৰ, ঋণচুৰি কৰোতা
defective	ক্ৰটিযুক্ত
defence	প্ৰতিৰক্ষা
defence counsel	পদকীয়াৰ অধিবক্তা, পদকীয়াৰ মন্ত্ৰণাদাতা
defence production	প্ৰতিৰক্ষা উৎপাদন
defendant	পদকীয়া, প্ৰতিবাদী
defer	মূলতৰি ৰাখ, স্থগিত ৰাখ
deferred expenditure	বিলম্ব ব্যয়, আস্থগিত ব্যয়
defiance	অৱঞ্জা
deficit	ঘাটী
deficit budget	ঘাটী বাজেট
define	সংজ্ঞা দে, পৰিভাষা দে
defy	অৱঞ্জা কৰ
degradation	পদাৱনতি ঘটা, অধঃপতন, অৱনতি
degree	1. ডিগ্ৰী, উপাধি, উপাধিপত্ৰ 2. মাত্ৰা 3. অংশ 4. ঘাত
dejure	আইনবশতঃ, আইনতঃ
delay	বিলম্ব
delegate	1. প্ৰতিনিধি 2. প্ৰত্যাযোজন কৰ

delegated authority	প্ৰত্যাযোজিত অধিকাৰ, প্ৰত্যাযোজিত কৰ্ত্ত্ব
delegation	1. প্ৰতিনিধি দল 2. প্ৰত্যাযোজন
delegation of powers	ক্ষমতাৰ প্ৰত্যাযোজন
delete	নোহোৱা কৰ, মচি পেলা
deletion	নোহোৱা কৰা, মচি পেলোৱা
deliberately	জ্ঞাতসাৰে, স্বেচ্ছাকৃতভাৱে
deliberation	পৰ্যালোচনা, সমীক্ষণ
delicensing	অনুজ্ঞাপত্ৰ বাতিল কৰা
delimitation	সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ
deliver	1. অৰ্পণ কৰ 2. প্ৰসৱ কৰ, জন্ম দে
delivery	1. অৰ্পণ 2. প্ৰসৱ, জন্ম
demand	দাবী 2. চাহিদা
demand note	সাধনীপত্ৰ, দাবীপত্ৰ, অভিযাচনপত্ৰ
demarcation	সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ, সীমাংকন
demi-official	অৰ্দ্ধশাসকীয়, অৰ্দ্ধচৰকাৰী
democracy	গণতন্ত্ৰ
demonstration	প্ৰদৰ্শন, নিৰূপণ 2. বিক্ষোভ প্ৰদৰ্শন
demoralization	মনোবল হ্ৰাস, নৈতিক পতন
demurrage	বিলম্ব শুল্ক
denial	1. নামঞ্জুৰ, অস্বীকাৰ 2. পৰিত্যজন, বৰ্জন 3. ত্যাগ 4. বঞ্চিতকৰণ
denomination	আখ্যা 2. অংকিত মূল্য
de novo	নতুনকৈ
deny	অস্বীকাৰ কৰ, প্ৰত্যাখ্যান কৰ
depart	1. প্ৰস্থান কৰ 2. ৰাওনা হ 3. বিচলিত হ 4. মৃত হ, প্ৰয়াত হ
department	বিভাগ
departmental	বিভাগীয়
departmental action	বিভাগীয় কাৰ্য্যব্যৱস্থা
departmental enquiry	বিভাগীয় তদন্ত
departmental investigation	বিভাগীয় অনুসন্ধান

departmental irregularity	বিভাগীয় অনিয়ম
departmental library	বিভাগীয় পুঁথিভঁৰাল
departmental negligence	বিভাগীয় অৱহেলা, বিভাগীয় গাফিলতি
departmental permission	বিভাগীয় অনুমতি
departmental qualifying examination	বিভাগীয় অৰ্হতা পৰীক্ষা
departure	1. প্ৰস্থান 2. বিচলন
dependency certificate	অৱলম্বনৰ প্ৰমাণপত্ৰ
dependent	আশ্ৰিত
dependent children	আশ্ৰিত সন্তান
deploy	1. বিস্থূত কৰ 2. বিন্যাস কৰ 3. বেহ ৰচনা কৰ 4. কামত লগা
deponent	সাক্ষী, অভিযুক্ত
deportation	1. নিৰ্বাসন দান 2. দেশান্তৰকৰণ
depose	সাক্ষ্য দে
deposit	1. জমা 2. নিষ্কেপ, অৱক্ষেপ
depot	মালখানা, বাহৰ, ডিপো, আড্ডা, ষ্টেছন
depreciation	অৱমূল্যন, মন্দাৱস্থা
depressed class	অৱনত শ্ৰেণী, অনুন্নত শ্ৰেণী
deprive	বঞ্চিত কৰ
deputation	1. প্ৰতিনিয়ুক্তি 2. প্ৰতিনিধি দল, সঁজাতী দল
deputation allowance	প্ৰতিনিয়ুক্তি ভাড়া
deputy	উপ
deregistered	বিপঞ্জীকৃত
dereliction of duty	কৰ্তব্যৰ অৱহেলা
dereservation	বি-আৱক্ষণ
derogation	1. হ্রাস কৰা, খৰ্ব কৰা 2. হেয় প্ৰতিপন্ন কৰা 3. সন্মান লাঘৱ কৰা
derogatory	অপমানজনক, অৱমাননাসূচক
derogatory remark	অপমানজনক মন্তব্য, অৱমাননাসূচক মন্তব্য
descendant	বংশধৰ, বংশজ

description	বৰ্ণা, বিৱৰণ
deserving	সুপাত্ৰ
design	অভিকল্প, ডিজাইন
designate	1. মনোনীত কৰ 2. বুজা 3. আখ্যা দে, নাম দে 4. আদুতীয়াকৈ ৰাখ
designation	খিতাপ, পদবী
despatch	1. দ্ৰুত প্ৰেৰণ 2. হত্যা কৰণ 3. বিদায় কৰণ 4. প্ৰেৰিত দব্য, প্ৰেৰিত বাৰ্তা
despatch note	প্ৰেৰণ টোকা
despatch register	প্ৰেৰণ পঞ্জী
destination	1. লক্ষ্য 2. গন্তব্য
destitute	নিষ্ঠবুৱা, নিৰাশ্ৰয়
detail	1. বিতং বৰ্ণনা 2. কামলৈ পঠিওৱা
detailed	বিস্তৃত
detect	উদ্ধাৰ কৰ, নিৰূপণ কৰ
detention	আটক, গ্ৰেপ্তাৰ
detenu	আটকবন্দী, বিচাৰাধীন বন্দী
determination	1. ৰায়, মীমাংসা 2. প্ৰতিজ্ঞা, দৃঢ়সংকল্প 3. নিৰ্দ্ধাৰণ 4. প্ৰবণতা, ঢাল
deterrence	বাধাদান, নিবৃত্তকৰণ
detriment	অহিত
detrimental	অহিতকৰ
devaluation	অৱমূল্যন
devastation	বিধ্বংস, বিনাশ
development	বিকাশ
deviate	বিচলিত হ
device	1. যুক্তি 2. যতন
devotion	নিষ্ঠা, আয়োৎসৰ্গা
diagnose	নিদান কৰ
diagram	অনুচিত্ৰ, ৰেখাচিত্ৰ, আৰেখ নক্সা
diary	ডায়েৰী, দিনলিপি

dictation	শ্রুতলিপি
dies non	অকার্য্য দিৱস, অদিন
diet	আহাৰ
digest	1. শ্ৰেণী বিভাজন কৰ 2. ভালকৈ বুজ, উপলব্ধি কৰ 3. হজম কৰ, জীণ নিয়া
dignified	সৌম্য, ভব্য, মার্জিত
dignity	মৰ্য্যাদা, গৰিমা
digression	বিক্ষিপ্ততা, চালে বেৰে কোবোৱা
dilatory	বিলম্বকাৰী
dilemma	উভয় সংকট, দোধোৰমোৰ
diligent	অধ্যৱসায়ী, পৰিশ্ৰমী
dimension	1. মাত্ৰা 2. বিস্তাৰ, ব্যাপ্তি
diploma	ডিপ্লোমা
diplomacy	কূটনীতি, বিচক্ষণতা
diplomatic immunity	কূটনৈতিক উন্মুক্তি
direct	1. প্ৰত্যক্ষ, পোনপটীয়া 2. আদেশ দে
direct competition	পোনপটীয়া প্ৰতিযোগিতা
direct interview	পোনপটীয়া মাফাংকাৰ
direction	নিৰ্দেশ, আদেশ
directory	নিৰ্দেশিকা
direct recruit	পোনে পোনে কৰা ভৰ্তি (ব্যক্তি)
disallow	নামঞ্জুৰ কৰ
disability	1. পঙ্গুতা, বিকলতা, অক্ষমতা 2. অযোগ্যতা
disabled person	অক্ষম ব্যক্তি
disablement benefit	অক্ষমতা হিত লাভ, বিকলাঙ্গতা হিত লাভ
disadvantage	অসুবিধা, অপহিত
disagree	অসন্মতি, অসন্মত হ
disallowed	নামঞ্জুৰ
disapproval	অননুমোদন
disaster	দুৰ্যোগ

disaster management	দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা
disband	দল ভাঙি দে
disbursement	বিতৰণ, বন্টন
discard	1. ত্যাগ কৰ 2. অগ্ৰাহ্য কৰ, খাৰিজ কৰ, নামঞ্জুৰ কৰ
discharge	1. ভাৰমুক্ত কৰ 2. যাবলৈ দে, এৰি দে, মুক্তি দে 3. ছুটী দে, কৰ্মচ্যুত কৰ 4. সম্পন্ন কৰ, দায়িত্ব পালন কৰ 5. বাতিল কৰ
discharge slip	ছুটীৰ ৰোকা
disciplinary action	অনুশাসনমূলক কাৰ্য্যব্যৱস্থা
disciplinary procedure	অনুশাসনমূলক প্ৰক্ৰিয়া
discipline	অনুশাসন, শৃংখলা
disclaim	1. দাবী এৰ 2. অস্বীকাৰ কৰ
disclosure	প্ৰকটন, ফাদিলকৰণ, উন্মুক্তকৰণ
discontent	অসন্তুষ্টি
discontinuance	সমাপন, সমাপ্তি
discontinue	বন্ধ কৰ, সমাপ্ত কৰ
discord	মতানৈক্য
discount	বেহাই
discover	1. আৱিষ্কাৰ কৰ 2. প্ৰকাশ কৰ 3. বিচাৰি পা
discredit	অপবাদ, অবিশ্বাস
discrepancy	বিসংগতি
discretion	স্ববিবেচনা
discretionary grant	স্ববিবেচনাধীন অনুদান
discretionary power	স্ববিবেচনাধীন ক্ষমতা
discrimination	বৈষম্য
discussion	1. চিন্তা-চৰ্চা, আলোচনা 2. বিতৰ্ক
dishonest	অসৎ, অসাধু
dishonour (a cheque)	(চেক) অস্বীকাৰ কৰ, অনাদৰ কৰ
disintegration	1. বিঘটন 2. বিভাজন
disk	ডিস্ক

dislocation	1. বিস্থাপন 2. বিস্থানন 3. অচল অৱস্থা
disloyal	নিষ্ঠাহীন, আনুগত্যহীন
dismiss	1. পদচ্যুত কৰ, বৰ্খাস্ত কৰ 2. খাৰিজ কৰ, নামঞ্জুৰ কৰ
dismissal	পদচ্যুতি, বৰ্খাস্তকৰণ
dismissal procedure	বৰ্খাস্তকৰণ প্ৰক্ৰিয়া
disobey	অৱজ্ঞা কৰ, অমান্য কৰ
disorder	1. বিশৃংখলা 2. পীড়া, বিকাৰ 3. ছলস্থল, অশান্তি 4. বিজুতি
disorganise	বিশৃংখল কৰ, বেমেজালি কৰ
disparity	অসমানতা
dispatch section	প্ৰেৰণ অনুভাগ
dispensable	পৰিহাৰ্য্য
disperse	পৰিস্ফিষ্ট কৰ, সিঁচৰতি কৰ, বিমূত কৰ
displaced	বিস্থাপিত, স্থানান্তৰিত
display	প্ৰদৰ্শন কৰ, প্ৰদৰ্শন
displeasure	অসন্তুষ্টি, অপ্ৰসন্নতা
disposal	1. হস্তান্তৰ 2. বিন্যাস, সংস্থাপন 3. পৰিত্যাগ কৰণ
dispose of	1. হস্তান্তৰ কৰ 2. বিন্যাস কৰ, সংস্থাপন কৰ 3. পৰিত্যাগ কৰ
disposition	প্ৰবৃত্তি, স্বভাৱ
dispossess	স্থানচ্যুত কৰ, বেদখল কৰ, উচ্ছেদ কৰ
dispute	বিবাদ, কাজিয়া
disqualification	1. অযোগ্য ঘোষণা কৰণ 2. অযোগ্যতা, অনৰ্থতা 3. খুঁত, দোষ
disregard	অৱজ্ঞা, অৱহেলা, অশ্ৰদ্ধা
disruption	ব্যাঘাত জন্মোৱা, ব্যাহত কৰা
dissatisfaction	অসন্তোষ
dissent	অসন্মতি, আপত্তি
disservice	ক্ষতি, লোকচান, অনিষ্ট সাধন

dissociate	1. সম্পর্ক ত্যাগ কৰ 2. বিযুক্ত হ, বিয়োজন ঘট
dissolution	1. ভংগ 2. বিঘটন
dissolve	1. ভংগ কৰ 2. বিঘটিত কৰ
distance learning	দূৰস্থ অধিগম
distillery	মদৰ ভাটি, সুৰা কাৰখানা
distinct	1. বিশিষ্ট, ভিন্ন 2. স্পষ্ট, পৰিস্ফুট, সুনির্দিষ্ট 3. স্মৰণীয়, বিখ্যাত
distinguish	1. শ্ৰেণী বিভাজন কৰ, পৃথক কৰ, বৈশিষ্ট বিচাৰি পা 2. বাছি উলিয়া 3. খ্যাতি অৰ্জন কৰ
distortion	বিকৃতি
distress	কষ্ট, বিপত্তি
distribute	বিতৰণ কৰ
distribution	বিতৰণ
district	জিলা
district centre	জিলাৰ প্ৰধান কেন্দ্ৰ
disturbance	1. উপদ্ৰৱ 2. অশান্তি 3. বাধা
ditto	যথোপৰি, ওপৰত দিয়াৰ দৰে
diversion	1. অপসৰণ, উপপথ 2. (মনোযোগ নষ্টকাৰী) আমোদ-প্ৰমোদ
dividend	লাভাংশ
division	1. বিভাজন 2. ভাগ, অংশ 3. বিভাগ, সংমণ্ডল, ডিভিজন (সেনাবাহিনীৰ) 4. শ্ৰেণী, বৰ্গ 5. মতভেদ 6. ভোট বিভাজন
divorce	বিবাহ বিচ্ছেদ
docket	1. মাৰলিপি 2. নথি 3. ফাইল নম্বৰ, লেবেল
doctor	ডাক্তৰ, চিকিৎসক
document	প্ৰলেখ, দস্তাবেজ, নথি
documentary evidence	নথি সম্বন্ধিত সাক্ষ্য
documentation	প্ৰলেখন

domicile	অধিবাস
domicile certificate	অধিবাস প্রমাণপত্র
dominant	1. প্রবল, প্রধান 2. প্রভাবশালী
donation	দান, চান্দা, বরঙণি
dossier	নথিপত্র
doubtful	সন্দেহজনক
dove tailing	ক্রমব্রেশন
down grade	1. অধোগতি 2. অধঃগতি, অধঃপতন
draft	খচৰা
draft reply	খচৰা উত্তৰ
drastic measure	কঠোৰ উপায়
draw	1. (বেতন) আহৰণ 2. (লটাৰী) উলিওৱা 3. (চেক) কাট, লিখ
drawer	1. চেক কটা জন, লিখোঁতা 2. আহৰণকৰ্তা 3. দেৰাজ 4. ধন ভোলোতা ব্যক্তি
drawing	1. ড্ৰয়িং, ৰেখাচিত্ৰ 2. আহৰণ
drought	অনাবৃষ্টি, খৰাং
dry promotion	নিৰ্নাভ পদোন্নতি
dual charge	দ্বৈত কাৰ্য্যভাৰ
dual citizenship	দ্বৈত নাগৰিকত্ব
due	1. দেনা, ধাৰ, ঋণ 2. দেয় 3. প্ৰাপ্য, পাওনা 4. হক 5. মাচুল, ফীজ
due diligence	সম্যক তৎপৰতা
dues	দেয় ধনৰাশি
duly	যথাবিধি
duplicate	দ্বিতীয় প্ৰতি, অনুলিপি
duration	অৱধি, ম্যাদ
duress	হেঁচা
duty	1. কৰ্তব্য, কাম 2. শুল্ক
duty allowance	কৰ্তব্য ভাট্টা
duty chart	ডিউটি চাৰ্ট

duty leave	ইতৰ কাৰ্য্যার্থ ছুটি
duty room	ডিউটি কক্ষ
dying declaration	মৃত্যুকালিক কথন
dynamics	1. গতিবিদ্যা 2. চালন শক্তি 3. প্ৰগতি

E

earmark	আছুতীয়াকৈ ৰাখ, চিহ্নিত কৰ
earned leave	আৰ্জিত ছুটি
earnings	উপাৰ্জন, আয়
eco-friendly	পৰিৱেশ-অনুকূল
ecology	পৰিস্থিতি বিজ্ঞান, পাৰিপাৰ্শ্ব বিজ্ঞান
economic	অৰ্থনৈতিক
economical exploitation	আৰ্থিক শোষণ
economy	1. অৰ্থনৈতিক অৱস্থা 2. মিতব্যয়িতা
economy class	কমখৰচী শ্ৰেণী
editing	সম্পাদনা
edition	সংস্কৰণ
editorial	সম্পাদকীয়
education	শিক্ষা
educational career	শৈক্ষিক কেৰিয়াৰ
educational institute	শৈক্ষিক প্ৰতিষ্ঠান, শিক্ষানুষ্ঠান
educational qualification	শৈক্ষিক অৰ্হতা
effect	1. প্ৰভাৱ 2. পৰিণাম
effective	1. কাৰ্যকাৰী 2. বাস্তৱিক
effective date	কাৰ্যকাৰী তাৰিখ
effects	1. পৰিণাম 2. কাৰ্যকাৰিতা 3. মাঁচ, প্ৰতীতি 4. মালবস্তু
efficacy	কাৰ্যকাৰিতা

efficiency	দক্ষতা, কার্যকুশলতা
efficient	দক্ষ
ejectment	1. উচ্ছেদ 2. বেদখলী মোকদ্দমা 3. বেদখল
elaborate	বিস্তারিত
elapse	অতিবাহিত হ
elected representative	নির্বাচিত প্রতিনিধি
election	নির্বাচন
electoral college	নির্বাচক মণ্ডলী
electorate	1. নির্বাচক মণ্ডলী 2. নির্বাচন ক্ষেত্র
electrification	বৈদ্যুতিককৰণ
electronic media	ইলেকট্রনিক মাধ্যম
elementary	প্রাথমিক, প্রাথমিক
eligibility	যোগ্যতা, পাত্ৰতা, অর্হতা
eligibility test	যোগ্যতা পরীক্ষণ
elimination	বহিষ্কৰণ, নিষ্কাশণ
eloquence	বাগ্মিতা, বাকপটুতা
embarrass	অস্বস্তিকৰ অৱস্থাত পেলা
embezzlement	আত্মসাৎ কৰ, তহবিল তছৰূপ কৰ, কোষ হৰণ
emblem	প্রতীক চিহ্ন
embossing seal	ওপৰলৈ উঠি থকা মোহৰ
emergency	জৰুৰী অৱস্থা, আপদকালীন স্থিতি
emergency relief	জৰুৰী সাহায্য
emergent	উদ্ভূত, সংকটকালীন
emigration	বহিঃপ্রব্ৰজন, অপ্রবাসন
emoluments	মুঠ বেতন, পৰিবৃত্তি
empanelment	নামিকা তৈয়াৰ কৰা
empathy	সম অনুভূতি, দৰদ
employ	প্রয়োগ কৰ, নিয়োগ কৰ, নিযুক্ত কৰ, কামত লগা
employee	কৰ্মচাৰী

employee participation	কৰ্মচাৰীৰ অংশগ্ৰহণ
employee's contribution	কৰ্মচাৰীৰ অৱদান
employees provident fund	কৰ্মচাৰী ভৱিষ্যনিধি
employer	নিয়োগকৰ্তা
employment	কৰ্ম সংস্থান, নিয়োগ
employment exchange	নিয়োগ বিনিময় কেন্দ্ৰ
employment notice	নিয়োগ জাননী
employment office	নিয়োগ কাৰ্যালয়
empower	সবলীকৰণ কৰ
empowerment	সবলীকৰণ
enact	1. অধিনিয়ম জাৰি কৰ 2. অভিনয় কৰ
enactment	অধিনিয়মন
en bloc	একেলগে, মাৰবান্ধি
encash	চেক ভঙোৱা, নগদীকৰণ
enclose	সংলগ্ন কৰ, বেৰি ৰাখ
encouragement	উৎসাহ, অনুপ্রেরণা, উল্লগি
encroachment	অতিক্ৰমণ, অনধিকাৰ প্ৰবেশ
encumbrance	বোজা, ঋণভাৰ
endorse	1. নামাঙ্কন কৰ 2. অনুমোদন কৰ, সমৰ্থন কৰ
endowment	স্থায়ী নিধি, অক্ষয় গুঁজি
end product	অন্তিম উৎপাদিত দ্ৰব্য
energy	শক্তি
enforce	1. বলবৎ কৰ, প্ৰৱৰ্ত্তন কৰ 2. বাধ্য কৰ 3. মজবুত কৰ
engage	1. (কামত) লগা 2. নিযুক্ত কৰ
enhancement	বৃদ্ধি, উল্লগি
enjoin	1. আদেশ দে 2. বাধা দে, নিষিদ্ধ কৰ
en masse	সামূহিক ৰূপত
enquiry	তদন্ত
enrol	নামভৰ্ত্তি কৰ

enrolment (=enrollment)	নামভুক্তিকৰণ, নামাংকন
enrolment number	নামভুক্তিকৰণ সংখ্যা, নামাংকন সংখ্যা
en route	বাটতে, যোৱাৰ পথত
ensuing	আসন্ন
ensure	আশ্বস্ত কৰ, সুনিশ্চিত কৰ
enter	1. অধিকাৰ কৰ 2. প্ৰবিষ্ট হ 3. প্ৰৱেশ কৰ
enterprise	উদ্যম
entertain	মনোৰঞ্জন কৰ 2. সোধোচ কৰ 3. গ্ৰহণ কৰ
entertainment	1. মনোৰঞ্জন 2. আলোচনা 3. আতিথ্য
entitle	যোগ্য হ 2. শিৰোনাম দে
entitled	যোগ্য
entitlement	যোগ্যতা
entrance	প্ৰৱেশ
entrant	অংশগ্ৰহণকাৰী, যোগদানকাৰী
entry	প্ৰৱিষ্টি, প্ৰৱেশ কৰা কাৰ্য
entry level job	প্ৰৱেশ স্তৰৰ কাৰ্য
enumeration	গণনা, লেখন
environment	পৰিৱেশ, বাতাবৰণ, পৰিস্থিতি, পাৰিপাৰ্শ্বিকতা
envoy	ৰাষ্ট্ৰদূত, বিশেষ কটকী
epidemic (disease)	মহামাৰী
epitome	সংক্ষিপ্ত সাৰ
equality	সমতা
equilibrium	সন্তুলন
equipment	আহিলা-পাতি, যন্ত্ৰপাতি
equity	1. সমদৰ্শিতা, নিৰপেক্ষতা 2. অংশ
equivalent	সমতুল্য 2. সম অৰ্থযুক্ত
equivocal	দ্ব্যর্থক
eradicate	নিৰ্মূল কৰ
errata	শুধৰণী
error	ত্রুটি, ভুল, বিভ্ৰান্তি

escalation	বৃদ্ধি হোৱা, তীব্ৰতৰ হোৱা
escort	সহগামী প্ৰতিৰক্ষী
essential	অত্যাবশ্যকীয়
establishment	স্থাপন
estimate	প্ৰাককলন, আকলন, অনুমান
estimated cost	সম্ভাব্য ব্যয়
ethics	নীতি শাস্ত্ৰ, আচাৰ নীতি
etiquette	শিষ্টাচাৰ, সৌজন্য
evacuation	নিষ্ক্ৰমণ, উৎসৰণ
evade	এবাই ফুৰ, প্ৰৱৰ্ত্তনা কৰ
evaluation	মূল্যায়ন, মূল্যায়ন
even number	যুগ্ম সংখ্যা
eventual	পৰিশামমূলক, অন্তিম
eviction	উচ্ছেদকৰণ
evidence	সাক্ষ্য, প্ৰমাণ
evolve	বিকাশ ঘট, উদ্ভৱ হ
exact	যথাযথ, যথার্থ, নিৰ্ভুল
examination	পৰীক্ষা
examinee	পৰীক্ষাৰ্থী
examiner	পৰীক্ষক
example	উদাহৰণ
excavation	খনন
excellent	অতুল্য, উৎকৃষ্ট
exception	ব্যতিক্ৰম
exceptional	অসাধাৰণ, অস্বাভাৱিক, অতুল্য
excess	1. মাত্ৰাধিক্য 2. অৱশিষ্ট, উদ্ধৃত
exchange	বিনিময়
exchequer	ৰাজকোষ
excise (=excise duty)	আবকাৰী শুল্ক
exclude	প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ কৰ, বহিষ্কাৰ কৰ

exclusive	আছুতীয়া, বিশিষ্ট, একচেটিয়া
excuse	1. মাফ কৰ, ক্ষমা কৰ 2. অজুহাত
execute	1. সম্পাদন কৰ, নিষ্পাদন কৰ 2. মৃত্যুদণ্ড কার্যবূপায়িত কৰ 3. জাৰি কৰ
executive	কার্যপালিকা 2. কার্যবাহী
executive committee	কার্যনির্বাহক সমিতি
executive power	কার্যপালিকাৰ ক্ষমতা
executives	বিষয়া শ্ৰেণী, কার্যবাহী শ্ৰেণী
executive staff	কার্যবাহীবৃন্দ
exempt	1. অব্যাহতি দে 2. অব্যাহতিপ্ৰাপ্ত
exemption	অব্যাহতি, নিষ্কৃতি
exercise	প্ৰয়োগ, প্ৰয়োগ কৰ
ex gratia	অনুগ্রহপূৰ্বক, অনুগ্রহী
ex gratia payment	অনুগ্রহপূৰ্বক পৰিশোধ
exhaust	নিঃশেষ কৰ
exhaustive	সম্যক, বিস্তাৰিত
exhibit	প্ৰদৰ্শিত কৰ, প্ৰদৰ্শন
exigency	তৎকালীন প্ৰয়োজনীয়তা
exim policy	ৰপ্তানি-আমদানি নীতি
exit	1. প্ৰস্থান 2. মহাপ্ৰয়াণ 3. নিৰ্গমন পথ
exit interview	বৰ্হিগমন সাক্ষাৎকাৰ
exit policy	বৰ্হিগমন নীতি
exit poll	নিৰ্গম মতানুমান
ex-officio	পদেন
exonerate	অব্যাহতি দে, অপৰাধ খণ্ডন কৰ
expansion	সম্প্ৰসাৰণ, বিস্তাৰ
ex-parte	1. একপক্ষীয় 2. পক্ষমাতপূৰ্ণ
expatriation	নিৰ্বাসন, দেশান্তৰকৰণ
expedient	1. সমীচীন 2. সুচল 3. লাভজনক
expedite	শীঘ্ৰে কৰ, ত্বৰান্বিত কৰ

expel	বহিষ্কাৰ কৰ, নিষ্কাশণ কৰ
expenditure	ব্যয়, খৰচ
experience	অভিজ্ঞতা
experiment	সংপৰীক্ষা
expert	বিশেষজ্ঞ
expiry	শেষ নিশ্চাস ত্যাগ 2. সমাপ্তি, অৱসান
expiry date	সমাপ্তি তিথি
explanation	1. ব্যাখ্যা 2. স্পষ্টীকৰণ
explicit	স্পষ্ট, দ্ব্যর্থহীন
exploitation	1. প্ৰয়োগ, উপযোগ 2. শোষণ, নিপীড়ণ 3. প্ৰচাৰ 4. সুযোগ গ্ৰহণ
explore	সন্ধান কৰ, অন্বেষণ কৰ
explosion	বিস্ফোৰণ
export	ৰপ্তানি
ex-post facto	কার্যোত্তৰ
express	1. স্পষ্ট, দ্ব্যর্থহীন 2. বিশেষ, নিৰ্দিষ্ট 3. শীঘ্ৰ, দ্রুতপ্ৰেৰিত, এক্সপ্ৰেছ 4. অভিযুক্ত কৰ
expression	অভিব্যক্তি, ব্যক্তনা
expulsion	1. বহিষ্কাৰণ 2. নিষ্কাশণ
expunge	মচি পেলা, নধৰ্তব্য বুলি গণ্য কৰা
extend	বৃদ্ধি কৰ, সম্প্ৰসাৰণ কৰ
extent	বিস্তাৰ, সীমা
external	1. বাহ্য 2. বিদেশ, বৈদেশিক
extortion	বলপূৰ্বকভাৱে ধন আদায় কৰ
extra	অতিৰিক্ত
extract	নিষ্কৰ্ষণ, উদ্ধৃতি
extraordinary	অসাধাৰণ
extravagant	অমিতব্যয়ী, অপব্যয়ী
extremist	উগ্রপন্থী, চৰমপন্থী
extrovert	বৰ্হিমুখী ব্যক্তি
eye witness	প্ৰত্যক্ষদৰ্শী

F

fabricate	গঢ়, নিৰ্মাণ
face value	মুদ্রিত মূল্য, প্ৰাথমিক মূল্য
facilitate	সহজসাধ্য কৰ, সুচল কৰ
facility	সুবিধা
facsimile	1. প্ৰতিলিপি 2. প্ৰতিকৃতি
fact	তথ্য, যথার্থতা
factionalism	ভেদভাৱ, বিচ্ছিন্নবাদিতা
factor	কাৰক
factory	কাৰখানা
factual	তথ্য সংক্ৰান্ত, ঘটনা সম্বন্ধীয়
faculty	1. সক্ষমতা 2. অধ্যাপক বৰ্গ 3. প্ৰদত্ত ক্ষমতা, অধিকাৰ
fail	1. অসফল হ 2. অপাৰগ হ 3. অনুত্তীৰ্ণ হ 4. দেউলীয়া হ
fair	1. ন্যায্যসঙ্গত, নিৰপেক্ষ, যথোচিত 2. আকৰ্ষণীয়, বৃন্দ 3. নিৰ্মল, পৰিষ্কাৰ 4. যথেষ্ট, বুজন 5. মোটামুটি 6. মেলা
faith	বিশ্বাস, আস্থা, প্ৰত্যয়
fake	নকল, কৃত্ৰিম, জাল
family	পৰিয়াল
famine	দুৰ্ভিক্ষ, আকাল
fare	1. ভাৰা 2. আহাৰ, খাদ্য
farewell	বিদায়, বিদায় সম্বোধন
farming	খেতি, কৃষি
fatigue	ক্লান্তি, অৱসাদ
fault	1. দোষ, ত্ৰুটি, আসোঁৱাহ 2. চ্যুতি 3. জগৰ 4. স্থলন
favour	1. অনুগ্রহ, কৃপা 2. পক্ষপাত

feasibility	সুসাধ্যতা, ফলপ্ৰসূতা
federation	সংঘ, পৰিসংঘ
fee	বানচ, পাৰিশ্ৰমিক, মাননি
feed back	পূৰ্বানুভূতি, প্ৰতিসূচি, উপভোক্তাৰ মতামত
feeling	অনুভূতি, ভাবাবেগ, সংবেদন
felicitate	সম্বৰ্দ্ধনা জনা, অভিনন্দন জনা
fellow	1. সঙ্গী, সহকৰ্মী 2. সদস্য, অধিসদস্য
fellowship	1. অধিসদস্যতা, শিক্ষা বা গৱেষণা বৃত্তি 2. সংসৰ্গ, সাহচৰ্য্য
female	স্ত্ৰী, মহিলা
fertile	1. উৰ্বৰ, সাৰুৱা 2. উদ্ভাৱনশীল, উৰ্বৰ (মস্তিষ্ক) 3. প্ৰজননক্ষম
fictitious	কল্পনাপ্ৰসূত
fidelity	বিশ্বস্ততা, নিষ্ঠা
field	পথাৰ, ক্ষেত্ৰ
figure	1. অংক, চিত্ৰ, নক্সা 2. গঢ়, চেহেৰা 3. ব্যক্তি
file	ফাইল, দফতৰ
filing	ফাইল কৰ
film	চলচ্চিত্ৰ, ফিল্ম
final	চূড়ান্ত, অন্তিম
finance	বিত্ত, বিত্তৰ যোগান
financial	বিত্তীয়
financier	বিত্ত যোগানিয়াৰ
findings	মীমাংসা, সিদ্ধান্ত
fine	জৰিমনা, ক্ষতিপূৰণ
fine arts	সুকুমাৰ কলা, ললিত কলা
finger print	আঙুলিৰ ছাপ, আঙুলিৰ টিপ
finished goods	নিৰ্মিত সামগ্ৰী, তৈয়াৰী মাল
fire	1. জুই, অগ্নি, অনল, বহি 2. খেদ, পদচ্যুত কৰ

firing	গুলীচালনা
firm	1. দৃঢ় 2. ব্যৱসায়িক প্রতিষ্ঠান
first aid	প্রাথমিক চিকিৎসা
first class	প্রথম শ্রেণী
first division	প্রথম বিভাগ
first information report	প্রাথমিক তথ্য প্রতিবেদন
fiscal	বাজহ সম্বন্ধীয়, বিত্তীয়
fisheries	মাংসপালন, মীনপালন
fit	1. যোগ্য, উপযুক্ত 2. সুস্থ
fitness	1. যোগ্যতা, উপযুক্ততা 2. সুস্থতা
fix	1. দৃঢ় কৰা 2. যুক্ত কৰ, সংযুক্ত কৰ 3. স্থায়ী কৰ, স্থিৰ কৰ 4. নিৰ্দ্ধাৰণ কৰ
fixation	1. স্থিৰ কৰণ 2. নিৰ্দ্ধাৰণ কৰণ
fixed	1. নিশ্চল, স্থিৰ, ধ্ৰুৱ 2. নিৰ্ণীত, নিৰ্ভূষিত, নিৰ্দ্ধাৰিত
flag	পতাকা, ধ্বজ
flap	বেটনী, ফ্লেপ
flat	ফ্লেট, মহল, বাসকক্ষ
fleet	বহৰ, বাহিনী
flexibility	নমনীয়তা, শিথিলতা
flight	1. উৰণ, উদ্‌যগ, বিমান ভ্ৰমণ 2. জাক, বৰ্ষণ 3. (কল্পনা, সৃজনী শক্তি আদিৰ) উত্থান, ধাৱন 4. পলায়ন, ফিৰং আনয়ন
flood relief	বানসাহায্য
floor	1. তলা, তলি 2. মজিয়া 3. মহল
flow	প্রবাহ
fluctuation	উত্থান-পতন, হ্রাস-বৃদ্ধি, বঢ়া-টুটা
foeticide	1. গৰ্ভনাশ 2. ভ্ৰণহত্যা
folder	ফোল্ডাৰ, কাকতৰ মোলা, ভঙ্গিল প্ৰচাৰ পত্ৰ
folio	1. পাত (কিতাপ বা পাণ্ডুলিপিৰ), পৃষ্ঠাৰ নম্বৰ 2. নথি

follow	1. অনুসৰণ কৰ 2. পিছ ল 3. পালন কৰ 4. বুজ, হৃদয়ঙ্গম কৰ 5. অনুকৰণ কৰ
following	1. নিম্নলিখিত, নিম্নোক্ত 2. পৰৱৰ্তী 3. অনুগামী ব্যক্তিসমূহ
follower	অনুগামী
foment	1. সেক 2. প্ৰবোচিত কৰ, উদীপ্ত কৰ
foot note	পাদটীকা
forced labour	বলপূৰ্বক শ্ৰম
forecast	আগজাননী, পূৰ্বানুমান
foregone conclusion	পূৰ্ব নিৰ্দ্ধাৰিত ফল বা সিদ্ধান্ত
foreign	বৈদেশিক, বাহ্য
foreman	মুখিয়াল, ফ'ৰমেন
forenoon	আগবেলা, পূৰ্বাহ্ন
foresight	1. পূৰ্বদৃষ্টি, দূৰদৃষ্টি 2. বিচক্ষণতা
foreword	ভূমিকা, প্ৰস্তাৱনা, পাতনি, ভণিতা
forfeit	বাজেয়াস্ত কৰ, অধিকাৰ হেৰুৱা
forged	জালি
forgery	জালিয়াতী
form	1. প্ৰপত্ৰ, ফ'ৰ্ম 2. ৰূপ
formal	আনুষ্ঠানিক
format	আকৃতি, সংৰূপ
former	প্ৰাক্তন, পূৰ্বোক্ত
formula	সূত্ৰ, ফৰ্মুলা
forthwith	তৎক্ষণাৎ, অবিলম্বে
forward	1. অগ্ৰৱৰ্তী, অগ্ৰসৰ 2. তৎপৰ, সপ্ৰতিভ 3. অকালপক্ক 4. আগতীয়া
forwarding letter	অগ্ৰৱৰ্তী পত্ৰ
foundation	1. সংস্থাপন 2. ভেঁটি, ভিত্তি, বুনয়াদ, আধাৰ 3. অনুষ্ঠান, প্রতিষ্ঠান
fraction	1. খণ্ড, ভগ্নাংশ 2. উপদল
franchise	মতাধিকাৰ, ভোটদানৰ অধিকাৰ

fraud	শঠতা, প্রতারণা, ঠগবাজি
free	1. শুদ্ধবিহীন 2. মুক্ত 3. স্বতন্ত্র, স্বাধীন
freeze	1. গোট মাৰ 2. জঠৰ হ 3. (সম্পত্তি) বিক্রী, হস্তান্তৰ আদি বন্ধ কৰ
freight	মালৰ ভাড়া
frequency	বারংবারতা, সঘনতা, ফ্রিকুৱেন্চী
fuel	ইন্ধন
full-scale	পূর্ণাঙ্গ, পূর্ণৰূপ
function	1. কার্য, কর্ম, পেছা 2. অনুষ্ঠান, ক্রিয়াকাণ্ড 3. ক্রিয়া-কলাপ 4. ফলন
fund	পুঁজি, কোষ
fundamentalism	মৌলবাদ, মূলবাদ, ভিত্তিবাদ
furnish	1. যোগান ধৰ 2. সজ্জিত কৰ
further action	অধিকতৰ কাৰ্য্যব্যৱস্থা

G

gainful employment	লাভজনক কৰ্মসংস্থান
gainful occupation	লাভদায়ক পেছা
gate pass	প্রবেশপত্ৰ, গেট পাচ
gazetted	ৰাজপত্ৰিত
gazetted holiday	ৰাজপত্ৰিত অৱকাশ দিন
general	1. ব্যাপক, সাৰ্বজনীন 2. সাধাৰণ, সামান্য 3. মোটামুটি 4. প্রধান, মহা, মুখ্য
general administration	সাধাৰণ প্ৰশাসন
general body	1. সাধাৰণ সভা 2. সাধাৰণ নিকায়
general election	সাধাৰণ নিৰ্বাচন
general meeting	সাধাৰণ সভা, সাধাৰণ বৈঠক
general practice	সাধাৰণ প্ৰথা

general procedure	সাধাৰণ প্ৰক্ৰিয়া
general rule	সাধাৰণ নিয়ম
general ward	সাধাৰণ ৱাৰ্ড, সাধাৰণ ৰোগীকক্ষ
generation	1. পুৰুষ, পিৰি, প্ৰজন্ম 2. জনন, প্ৰজনন 3. উৎপাদন
genius	মনীষা, অসাধাৰণ প্ৰতিভা
genuine	1. স্বাৰ্থ, অকৃত্ৰিম, প্ৰকৃত 2. অমিশ্ৰিত 3. কাপট্যহীন, সৰল 4. প্ৰামাণিক
gift	উপহাৰ
gist	সাৰাংশ, সাৰকথা
global tender	বিশ্বব্যাপী নিবিদা, বৈশ্বিক নিবিদা
glossary	পাৰিভাষিক শব্দৰ তালিকা, টীকা, নিৰ্ঘণ্ট, দীপিকা, কোষগ্ৰন্থ
goal	লক্ষ্য
godown	গোদাম
golden handshake (=golden parachute)	সোণালী বিদায়
good	ভাল, শুভ, মংগলময়,সৎ
good conduct	সদাচৰণ
good faith	সত্কাৰ
good offices	মধ্যস্থতা, চালিচ
goodwill	1. শুভেচ্ছা, সদ্ভিচ্ছা 2. সূলাম, সুশ 3. হাঁহিমুখে দিয়া সন্মতি
govern	শাসন কৰ
governance	শাসনকাৰ্য্য
government	চৰকাৰ, শাসন
Government of India	ভাৰত চৰকাৰ
Government of India Concern	ভাৰত চৰকাৰৰ প্ৰতিষ্ঠান
Government of India Under-taking	ভাৰত চৰকাৰে হাতত লোৱা কাম
government press	চৰকাৰী মুদ্ৰণশালা

government servants conduct rules	চৰকাৰী কৰ্মচাৰী আচৰণ নিয়মাৱলী
government service	চৰকাৰী সেৱা
gradation	1. ক্ৰমবিন্যাস, শ্ৰেণীভুক্তকৰণ 2. পদক্ৰম
grade	1. শ্ৰেণী 2. পদক্ৰম, গ্ৰেড
grading	শ্ৰেণীভুক্তকৰণ, শ্ৰেণী-নিৰ্দ্ধাৰণ
graduate	স্নাতক
graduated wages	ক্ৰম্বৰ্দ্ধমান মজুৰী
graduate trainee	স্নাতক প্ৰশিক্ষাৰ্থী
graft	ভেঁটি, ঘোচ, উৎকোচ
grand total	সৰ্বাংগ যোগফল
grant	1. মজুৰি, অনুদান 2. প্ৰদান
grant-in-aid	সহায়তা অনুদান
grapevine	ভিত্তিহীন জনবৰ
graph	লেখ, গ্ৰাফ, লেখাচিত্ৰ
graphology	হস্তাক্ষৰ বিশ্লেষণ বিজ্ঞান
grateful	কৃতজ্ঞ
gratuity	পাৰিতোষিক, বকচিচ
green hand	অকৰ্মণ্য
greeting(s)	শুভেচ্ছা, অভিবাদন, অভিনন্দন
grievance	মনোকষ্ট, ব্যথা, সন্তাপ
grievous	গুৰুতৰ, মাৰাত্মক
gross	1. দেখেদেখ 2. অশোভনীয় 3. মুঠতে পোৱা, মোট
gross amount	মোট ধনৰাশি
gross misconduct	ঘোৰ কদাচাৰ, অশোভনীয় আচৰণ
gross negligence	ঘোৰ অৱহেলা
gross profit	মোট লাভ
gross revenue	মোট ৰাজহ
gross total	মোট যোগফল
groundless	ভিত্তিহীন, অযুক্তিকৰ, নিৰাধাৰ

ground rent	মাটিৰ খাজানা, মাটিৰ কেৰেয়া
grounds	ভিত্তি, মূলকথা, পটভূমি
group	সমূহ, বৰ্গ, দল, গোট
grouping and grading	বৰ্গীকৰণ আৰু পদক্ৰমণ
guarantee	নিশ্চয়তা, প্ৰত্যাহুতি, জামানত
guarantor	নিশ্চয়তা দিয়া লোক, জামিনদাৰ, প্ৰতিভূ
guard	গাৰ্ড, ৰক্ষক, প্ৰহৰী
guard file	গাৰ্ড ফাইল
guardian	অভিভাৱক
guest house	অতিথিগৃহ, অতিথিশালা
guide	1. পথ প্ৰদৰ্শক, গাইড 2. উপদেষ্টা, পৰামৰ্শদাতা, দিগ্‌দৰ্শী 3. পথপত্ৰী
guidelines	দিগ্‌দৰ্শক নিয়মাৱলী
Guilt	দোষ, অপৰাধ

H

habit	1. স্বভাৱ, প্ৰকৃতি 2. অভ্যাস 3. সাজ, বস্ত্ৰ
habitual	1. অভ্যাসজনিত 2. স্বভাৱসুলভ
half-holiday	অৰ্দ্ধ ছুটি, অৰ্দ্ধ অৰুকাশ
half pay	অৰ্দ্ধ বেতন
hall	সভাগৃহ, প্ৰেক্ষাগৃহ
halt	1. বিৰাম, বিৰতি 2. গতিবন্ধকৰণ 3. নিবৃত্তি, সমাপ্তি
hand	1. হাত, হস্ত 2. কাটা 3. নিয়ন্ত্ৰণ, অধিকাৰ, দখল 4. (কামত) ভাগ, হাত 5. হস্তাক্ষৰ, চহী 6. পাৰদৰ্শিতা, পটুতা 7. উৎস, মূল, প্ৰাথমিক 8. সহায়, সাহায্য 9. এখেল 10. কৰ্মচাৰী, বনুৱা, প্ৰমিক 11. কাৰ্য্যকুশলতা 12. স্পৰ্শ
handbill	ইস্তাহাৰ, প্ৰচাৰ পত্ৰ

handbook	হাতপুথি
handicap	অসুচলতা, অসুবিধা
handle	1. স্পর্শ কৰ 2. ব্যৱহাৰ কৰ, পৰিচালনা কৰ 3. সুচাৰুৰূপে কাম চলা
handloom	1. হস্ততাঁতশিল্প 2. হাতে বোৱা কাপোৰ
handy	1. সুবিধাজনক, সুচল 2. কুশলী, পটু
hand-over	সঁপি দে, হস্তান্তৰ কৰ
handwriting	হস্তলিপি, হস্তাক্ষৰ
harassment	উৎপীড়ন, হাৰাশাস্তি
harbour	1. পোতাশ্রয়, বন্দৰ 2. আশ্রয় দে 3. মনত পুহি বাথ
hard labour	কঠোৰ শ্রম
hardware	1. ধাতুৰ সবু সুৰা বস্তু 2. অস্ত্র-শস্ত্ৰ, প্ৰতিৰক্ষা সামগ্ৰী 3. হাৰ্ডৱেৰ, যান্ত্ৰিক সামগ্ৰী
hard working	মেহনতী, পৰিশ্ৰমী
haulage	মালৰ ভাৰা, পৰিবহণ ব্যয়
hawker	ফেৰিৱালা
hazard	বিপদ, সঙ্কট
head	1. মূৰ, শিৰ, মস্তক 2. চিন্তা শক্তি, ধী শক্তি, মেধা 3. পট 4. মূৰব্বী, অধ্যক্ষ, প্ৰধান 5. জীৱ বা ব্যক্তিৰ সংখ্যা 6. মূৰৰ ফাল, উৎস 7. অগ্ৰগতি 8. শীৰ্ষস্থান 9. শিৰোনাম 10. শিতান, বিভাগ
head office	মুখ্য কাৰ্য্যালয়
headquarter	1. মুখ্য কাৰ্য্যালয় 2. সদৰ ঠাই 3. সৈন্যবাহিনীৰ সদৰ কাৰ্য্যালয়
health certificate	স্বাস্থ্য প্ৰমাণপত্ৰ
hearing	শুনানী
hearsay	গুজব, উৰাবাতৰি, জনশ্ৰুতি
heavy vehicle	গধুৰ বাহন
heir	উত্তৰাধিকাৰী
held up	ৱে যোৱা

herewith	1. ইয়াৰ লগতে 2. ইয়াৰদ্বাৰা
heritage	1. পৈত্ৰিক সম্পত্তি 2. ঐতিহ্য 3. জন্ম স্বত্ব
hierarchy	শ্ৰেণীক্ৰম, পদানুক্ৰম
higher authority	উচ্চতৰ কৰ্তৃপক্ষ, উচ্চতৰ প্ৰাধিকাৰী
high grade	উচ্চ গ্ৰেড
high level	উচ্চস্তৰীয়
high level decision	উচ্চস্তৰীয় সিদ্ধান্ত
highlights	প্ৰধান বৈশিষ্ট্য, ঘাই ঘাই দিশ, মুখ্য আকৰ্ষণ
high official	উচ্চ পদাধিকাৰী
high priority	উচ্চ অগ্ৰাধিকাৰ
high school	হাইস্কুল, উচ্চ বিদ্যালয়
Hindi version	হিন্দী অনুবাদ, হিন্দী সংস্কৰণ
hire	ভাৰা, ভাৰা কৰ
hiring	কামত লগোৱা, ভাৰাত লোৱা
history sheet	ইতিবৃত্ত
hoarding	1. (গোপনে) মজুতকৰণ 2. বিজ্ঞাপন ফলক
holding	1. ভূ-সম্পত্তি, পট্টাৰ মাটি 2. সা- সম্পত্তি 3. (আইনৰ) মীমাংসা
holiday	অৱকাশ দিন, বন্ধৰ দিন
homage	1. শ্ৰদ্ধাঞ্জলি, শ্ৰদ্ধাৰ্থ্য 2. সমীহ
home	1. গৃহ, ঘৰ 2. লক্ষ্য, গন্তব্যস্থল
homicide	1. নৰঘাতক 2. নৰহত্যা
honest	সাধু, সদাচাৰী, ন্যায়পৰায়ণ
honorarium	মাননি, দক্ষিণা
honorary	1. সন্মানসূচক 2. অবৈতনিক
honour	সন্মান, সুনাম, যশ, সুখ্যাতি
hostel	ছাত্ৰাবাস, হোষ্টেল
hostile	1. শত্ৰুভাবাপন্ন 2. প্ৰতিকূল 3. বহিৰাগতদ্বেষ্টী
house rent	ঘৰ ভাৰা
house rent allowance	ঘৰ ভাৰা ভাট্টা

house tax	গৃহকৰ
housing	গৃহ, আবাস
housing society	আবাস চ'চাইটি, হাউচিঙ চ'চাইটি
hue and cry	চিঞৰ-বাখৰ, হৈ-হাল্লা, আৰাও
humane	মানৱীয়, কৰুণাময়, ক্ষমাশীল
human rights	মানৱ অধিকাৰ
humiliation	অপমান, অৱমাননা
hygiene	1. স্বাস্থ্যবিজ্ঞান 2. স্বাস্থ্যবিধি
hypothecation	বন্ধক ৰখা, মালবন্ধন

I

idea	ভাব, চিন্তা, মন্ত্ৰণা
ideal	আদৰ্শ, আৰ্হি
identical	একে, অভিন্ন, সমৰূপ, অনুরূপ, সাইলাখ
identification	পৰিচয়, চিনাক্তকৰণ
identity	পৰিচয়, পৰিচিতি
identity card	পৰিচয় পত্ৰ
ignorance	1. অজ্ঞতা 2. মুৰ্খামি 3. অনভিজ্ঞতা
ignore	1. উপেক্ষা কৰ, অৱজ্ঞা কৰ, অৱহেলা কৰ 2. অগ্রাহ্য কৰ, প্ৰত্যাহ্বান কৰ
illegal	অবৈধ
illegal strike	অবৈধ ধৰ্মঘট
illegible	দুস্পাঠ্য, অস্পষ্ট
ill-feeling	দুৰ্ভাবনা
illicit	অবৈধ, ব্যভিচারপূৰ্ণ
illiteracy	নিৰক্ষৰতা
illogical	অযুক্তিকৰ, যুক্তিহীন

illustration	1. ব্যাখ্যাকৰণ 2. চিত্ৰাঙ্কন 3. উদাহৰণ, দৃষ্টান্ত
image	1. প্ৰতিমূৰ্তি, প্ৰতিকৃতি 2. প্ৰতিবিস্ম 3. প্ৰতিৰূপ 4. ধাৰণা, মানসচিত্ৰ, ভাবমূৰ্তি
imbalance	ভাৰসাম্যহীনতা, অসংকলন
immature	অপৰিপক্ব
immediate	1. প্ৰত্যক্ষ 2. তৎক্ষণাত, অবিলম্ব
immediate action	তৎকাল কাৰ্য্যব্যৱস্থা
immediate officer	আসন্ন বিষয়া
immigrant	পমুৱা, অপ্ৰবাসী
immoral	অনৈতিক
immovable	1. গতিহীন, স্থিতিশীল 2. স্থাৱৰ
immune	1. মুক্ত, বেহাই পোৱা 2. সংবেদনহীন, সঁহাৰি নিদিয়া 3. ৰোগ প্ৰতিৰোধক্ষম 4. নিৰাপদ
immunity	1. মুক্তি, বেহাই 2. নিৰাপত্তা, প্ৰতিৰক্ষণ 3. ৰোগ প্ৰতিৰোধ ক্ষমতা, অসংক্রাম্যতা
impact	1. সংঘৰ্ষ 2. প্ৰভাৱ, পৰিণাম
impartial	নিৰপেক্ষ
impeachment	মহাভিযোগ
impediment	বাধা, প্ৰতিবন্ধক
imperative	1. অনুজ্ঞাবোধক, আজ্ঞাসূচক 2. অলংঘনীয় 3. জৰুৰী, অত্যৱশ্যকীয়
impersonation	(কোনো ব্যক্তি বা চৰিত্ৰৰ) অভিনয়, ভেশ লগন
implement	কাৰ্য্যৰূপায়িত কৰ
implicate	সাঙুৰি ল, লিপ্ত কৰ
implicate	নিহিত
import	1. সঞ্চেদ, তাৎপৰ্য্য 2. গুৰুত্ব, মোল 3. আমদানি
important	গুৰুত্বপূৰ্ণ
importer	আমদানিকৰী
impost	ধাৰ্য্য কৰা কৰ, বিহিত অৰ্থদণ্ড
impound	অবদ্ধ কৰ, জদ কৰ

impression	1. চাপ, সাঁচ, মুদ্রণ 2. গভীৰ প্ৰভাৱ, অনুভূতি, প্ৰতীতি
imprest	আগধন, অগ্ৰদায়, অগ্ৰীম ধন
improper	1. অশুদ্ধ, অনুচিত 2. অনুপযুক্ত 3. অসমীচীন, অমার্জিত
improve	1. শ্ৰীবৃদ্ধি হ, উন্নতি ঘট 2. উৎকৰ্ষ সাধ, উন্নয়ন কৰ 3. তঙ্গ
improvement	1. উন্নতি সাধন, উৎকৰ্ষ সাধন 2. শ্ৰীবৃদ্ধি, সমৃদ্ধি 3. উন্নতি, উৎকৰ্ষ, বিকাশ
improvisation	আকস্মিক উদ্ভাৱন, তৎকালীক ব্যৱস্থা
impute	1. দোষাৰোপ কৰ 2. আৰোপ কৰ
in abeyance	স্থগিতাৱস্থাত ৰাখ
inability	1. অক্ষমতা, অসামৰ্থতা 2. অপাৰগতা
inaccessible	1. অগম্য, দুৰ্গম 2. দুস্প্ৰাপ্য, দুৰ্লভ
inadmissible	অগ্ৰহণীয়, অনস্বীকাৰ্য
inadvertently	অজানিতে, অসাবধানভাৱে
inauguration	উদ্বোধন
in cash	নগদ
incentive	উদ্বীপক, উদগণিমূলক, উৎসাহজনক
incidental	আনুষঙ্গিক
inclination	1. প্ৰবণতা, স্বাভাৱিক প্ৰবৃত্তি 2. অভিবুটি, অনুৰাগ, অভিলাষ 3. অৱনমন
inclusive	ব্যাপক, সাৰ্বিক
incognito	ছদ্মবেশ ধৰা ব্যক্তি, ছদ্মবেশ ধৰা অৱস্থা
income	আয়, উপাৰ্জন
income tax	আয়কৰ
income tax clearance certificate	আয়কৰ আদায়ৰ প্ৰমাণপত্ৰ
income tax return	আয়কৰ বিৱৰণী
incoming	প্ৰবেশোদ্যত, অগ্ৰমুখী
incompetency	1. অক্ষমতা 2. অযোগ্যতা

incompetent	1. অক্ষম 2. অযোগ্য
incomplete	1. অসূৰ্ণাঙ্গ 2. অসম্পূৰ্ণ, অৰ্দ্ধসম্পূৰ্ণ
inconclusive	অনিশ্চিত, অনিৰ্ণিত, নিষ্পত্তিহীন
incongruous	সামঞ্জস্যহীন, অসঙ্গত
inconsistency	অসামঞ্জস্য, অসঙ্গতি, বিসঙ্গতি
inconvenience	অসুবিধা
incorporated	1. অন্তৰ্ভুক্ত কৰা, চামিল কৰা 2. সন্মিলিত কৰা 3. দেহযুক্ত কৰা
incorrect	অশুদ্ধ, ভুল
incredible	অবিশ্বাস্য
increment	বৃদ্ধি, বেতন বৃদ্ধি
incumbent	পদাধিষ্ঠিত, পদাধাৰী
incumbrance	ভাৰ
indemnification	ক্ষতিপূৰণ
indent	সংভূতি পত্ৰ
independence day	স্বাধীনতা দিৱস
independent	স্বাধীন
index	1. নিৰ্দেশিকা 2. অনুক্রমণিকা, সূচী 3. চিহ্ন 4. ঘাতাংক, সূচক
index card	সূচক কাৰ্ড
indication	1. প্ৰদৰ্শন, সূচনা, ইংগিত, সংকেত 2. আভাস
indict	অভিযুক্ত কৰ
indifference	1. উদাসীনতা, নিৰ্বিগ্নতা 2. নিৰপেক্ষতা 3. আওকাণ, উপেক্ষা 4. বাধাবাধকতাহীনতা
indirect	অপ্ৰত্যক্ষ, পৰোক্ষ
indiscipline	অনিয়মানুবৰ্তিতা, শৃংখলাহীনতা, বিশৃংখলা
indiscretion	অবিবেচনা, অদূৰদৰ্শিতা
indiscriminate	1. জধে মধে কৰা, নিৰ্বিচাৰ 2. বিশৃংখল, ওলট-পালট 3. সংযমহীন, নিয়ন্ত্ৰণহীন
indisputable	1. অখণ্ডনীয়, অকাট্য 2. নিৰ্বিবাদ, অবিসংবাদী, অপ্ৰতিদ্বন্দ্বী

indistinct	অস্পষ্ট
indorsement	পৃষ্ঠাংকন
individual	1. ব্যক্তি 2. ব্যক্তিগত, স্বকীয়
induction	1. সভ্যব্বে গ্রহণ কৰণ 2. অধিষ্ঠিতকৰণ 3. অৱতাৰণা, প্ৰস্তাৱনা 4. আৰোহ 5. আৱেশ
in duplicate	দ্বিতীয় প্ৰতিলিপি সহিতে, দুটা প্ৰতিলিপিত
industrialization	ঔদ্যোগীকৰণ
industrial staff	ঔদ্যোগিক কৰ্মচাৰীবৰ্গ
industrious	1. পৰিশ্ৰমী 2. অধ্যৱসায়ী
industry	1. পৰিশ্ৰম, মেহনত 2. অধ্যৱসায় 3. উদ্যোগ
inefficiency	1. অদক্ষতা, অপাৰগতা 2. অক্ষমতা, অসমৰ্থতা
inequity	অসমতা
inevitable	অনিবাৰ্হা, অপৰিহাৰ্য্য, অৱশ্যস্তাৰী
inexpedient	অনুপযোগী, অনুচিত, অবাঞ্ছনীয়
inexperienced	অনভিজ্ঞ
in fact	দৰাচলতে, বাস্তৱিকতে
infection	সংক্ৰমণ
inferior	হীন, নিম্ন, তলতীয়া
infirmary	স্ববিৰতা, দুৰ্বলতা
inflation	মুদ্ৰাস্ফীতি
inflation rate	মুদ্ৰাস্ফীতিৰ হাৰ
influential	প্ৰভাৱশালী
informal	অনানুষ্ঠানিক
information	তথ্য
infrastructure	বুনিয়াদ, বুনিয়াদী সা-সুবিধা
infringe	উপেক্ষা কৰ, উলংঘন কৰ, অনধিকাৰ প্ৰবেশ কৰ
infringement	উপেক্ষা, উলংঘন, অনধিকাৰ প্ৰবেশ
infructuous	নিষ্ফল
inherent	জন্মগত, সহজাত, অন্তৰ্নিহিত
inherit	উত্তৰাধিকাৰ সূত্ৰে পোৱা

initial	প্ৰাৰম্ভিক
initials	হুস্ব চহী, আদ্যাঙ্ক
initiate	1. আৰম্ভ কৰ 2. প্ৰাথমিক শিক্ষা দে 3. দীক্ষা দে
injunction	1. আদেশ, নিষেধাজ্ঞা, মানাহি 2. গৰিহণা, ধিক্কাৰ 3. আদালতে জাৰি কৰা নিষেধাজ্ঞা
injury	1. অহিত, অন্যায, অবিচাৰ, লোকচান 2. ক্ষত, আঘাত, জখম
inland letter	অন্তৰ্দেশীয় পত্ৰ
inoculation	টীকাৰণ
input	1. বিনিয়োগ, বিনিয়োগ 2. নিবেশ
inquiry	1. সোধপোচ, জিজ্ঞাসা 2. তদন্ত 3. পুংখানুপুংখ বিচাৰ
insert	অন্তৰ্ভুক্ত কৰ, সন্নিৱিষ্ট কৰ
insight	অন্তৰ্দৃষ্টি
inspect	নিৰীক্ষণ কৰ, পৰিদৰ্শন কৰ
inspector	নিৰীক্ষক, পৰিদৰ্শক
instability	অস্থিৰতা
installation	1. পদস্থাপন, অধিস্থাপন, প্ৰতিষ্ঠাপন 2. সংস্থাপন
instalment	কিস্তি
instigate	উচটাই দে, প্ৰৰোচিত কৰ
instigation	উচটনি, প্ৰৰোচনা
institute	1. অনুষ্ঠান, প্ৰতিষ্ঠান, সংস্থাপন 2. প্ৰতিষ্ঠাপিত কৰ, সংস্থাপিত কৰ 3. আৰম্ভ কৰ
instruction	শিক্ষা, উপদেশ
instrument	1. সাধন মাধ্যম, যন্ত্ৰ 2. হাতিয়াৰ 3. দলিল, চুক্তিপত্ৰ
insubordination	অনুশাসনহীনতা, অবাধ্যতা, অনধীনতা
insurance	বীমা
insure	বীমা কৰ
integral	অভিন্ন, অবিভাজ্য, অবিচ্ছেদ্য

integration	1. এককীকৰণ, সংহতি 2. সমাকলন, অনুকলন 3. অখণ্ডতা
integrity	1. অখণ্ডতা 2. সত্যনিষ্ঠা
intelligible	বোধগম্য
intensive	তীব্ৰতৰ কৰা, ঐকান্তিক
intent	1. উদ্দেশ্য, ইচ্ছা 2. ভাষণ, ভাবাৰ্থ
interaction	আন্তঃক্ৰিয়া
inter alia	আন কথাৰ লগে লগে
inter-departmental	আন্তঃবিভাগীয়
interest	1. স্বার্থ, লাভালাভ 2. হিত, উপকাৰিতা 3. সুত, বিয়াজ 4. আগ্ৰহ, মনোযোগ, ধাউতি
interfere	হস্তক্ষেপ কৰ
interim	অন্তৰ্ভূতীকালীন
interim order	অন্তৰ্ভূতীকালীন আদেশ
interim relief	অন্তৰ্ভূতীকালীন সাহায্য
interim report	অন্তৰ্ভূতীকালীন প্ৰতিবেদন
intermediate	1. মধ্যৱৰ্তী 2. মধ্যস্থ ব্যক্তি
intermediate college	প্ৰাকস্নাতক কলেজ
intern	1. আটক কৰি ৰাখ, অন্তৰীণ কৰ 2. চিকিৎসা নবিচ
internal	আন্তঃস্থলিক, আন্তঃস্থিক
international law	আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইন
internship	চিকিৎসা নবিচ কাল
interpolation	প্ৰক্ষিপ্তাংশ
interpretation	ব্যাখ্যা, নিৰ্বচন, ভাষ্য
interrogate	জেৰা কৰ, জবানবন্দী ল
interrupt	1. বাধা দে, ব্যাঘাত জন্মা 2. বিচ্ছিন্ন কৰ
interruption	বাধা, ব্যাঘাত
inter se	পৰস্পৰ, নিজৰ ভিতৰতে
intervene	1. বাধা হ 2. মাজত সোমা 3. মধ্যস্থতা কৰ
intervention	হস্তক্ষেপ, মধ্যস্থতা

interview	সাক্ষাৎকাৰ
interviewee	সাক্ষাৎকাৰদাতা
interviewer	সাক্ষাৎকাৰ ল'ওতা
intimate	1. অন্তৰঙ্গ 2. অৱগত কৰ
intimation	অৱগত কৰণ
intimidation	ভীতিপ্ৰদৰ্শন
intolerance	অসহিষ্ণুতা
intoxication	নিচাগ্ৰস্ত হোৱা
intricacy	জটিলতা
intricate	জটিল
introduce	1. উত্থাপন কৰ 2. উপস্থাপিত কৰ 3. পৰিচিত কৰ 4. হাজিৰ কৰ
introduction	1. প্ৰস্তাৱনা, মুখবন্ধ 2. অৱতাৰণা, উত্থাপন, উপস্থাপন 3. পৰিচয় দান
invalid	1. ভিত্তিহীন, ৰদ কৰা, বাতিল কৰা 2. দুৰ্বল, পঙ্গু 3. 4. 5.
invalidity	ৰদ কৰণ, বাতিল কৰণ
invariably	সৰ্বদা
investigation	1. অনুসন্ধান, তদন্ত, নিৰীক্ষণ 2. জিজ্ঞাসা, গৱেষণা
investment	বিনিয়োগ
invitation	আমন্ত্ৰণ, নিমন্ত্ৰণ
involuntary	অনৈচ্ছিক
involved	1. পাকথোৱা 2. জটিল 3. জড়িত, লিপ্ত 4. আউল লগা
ipso facto	স্বয়ংসিদ্ধভাৱেই, স্বভাৱতেই
ipso jure	বিধিগতভাৱেই
irrational	বিবেকহীন, অযুক্তিকৰ
irrecoverable	অপূৰণীয়, পুনৰুদ্ধাৰ অসাধ্য
irregular	1. অনিয়মিত 2. নিয়ম বৰ্হিভূত
irrelevant	অপ্ৰাসঙ্গিক

irresponsible	দায়িত্বহীন
irrevocable	অমোঘ, অপৰিবৰ্তনীয়
issue	1. মুঠ উৎপাদন, মুঠ লাভ 2. নিৰ্গমন 3. সন্তান 4. পৰিগাম 5. বিচাৰ্য্য বিষয় 6. প্ৰকাশ, সংস্কৰণ
issue order	নিৰ্গমন আদেশ
issue price	নিৰ্গমন মূল্য
item	1. পদ 2. দফা, পৰিচ্ছেদ 3. স্বতন্ত্ৰ সংবাদ

J

job	1. চাকৰি 2. কাম
job description	কাৰ্য্য বিৱৰণ
job evaluation	কাৰ্য্য মূল্যাংকন
job freeze	ভৰ্তি বন্ধ
job hunting	চাকৰিৰ সন্ধান
jobless	কৰমহীন, বেকাৰ, নিবনুৱা
job-oriented	কাৰ্য্যোন্মুখ
job rotation	কাৰ্য্য চক্ৰালুপ্ত
job satisfaction	কাৰ্য্য সন্তুষ্টি
job security	কাৰ্য্য নিৰাপত্তা, কাৰ্য্য সুৰক্ষা
job specification	কাৰ্য্য বিনিৰ্দেশ, কাৰ্য্য বিশিষ্টতা
job study	কাৰ্য্য অধ্যয়ন
job work	সৰু-সুৰা কাম
join	1. কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰ 2. সংলগ্ন কৰ 3. যোগ দে, লিষ্ট হ 4. সভ্য হ, সদস্য হ 5. একগোট হ
joining date	কাৰ্য্যগ্ৰহণ তাৰিখ
joining pay	কাৰ্য্যগ্ৰহণ বেতন
joining period	কাৰ্য্যগ্ৰহণ অৱধি

joining report	কাৰ্য্যগ্ৰহণ ৰিপোর্ট
joining time	কাৰ্য্যগ্ৰহণ অৱধি
joint	সংযুক্ত, যৌথ
joint account	সংযুক্ত জমাবহী, যৌথ জমাবহী
joint cadre	সংযুক্ত সংবৰ্গ, যৌথ সংবৰ্গ
joint committee	সংযুক্ত সমিতি, যৌথ সমিতি
joint consultative committee	সংযুক্ত পৰামৰ্শদাতা সমিতি, যৌথ পৰামৰ্শদাতা সমিতি
joint family	সংযুক্ত পৰিয়াল, যৌথ পৰিয়াল
jointly	সন্মিলিতভাৱে, একত্ৰে, যৌথভাৱে
jointly and severally	যৌথ আৰু পৃথক বৃত্ত
joint ownership	যৌথ মালিকীস্বত্ব
joint responsibility	যৌথ দায়িত্ব, যৌথ উত্তৰদায়িত্ব
joint venture	যৌথ উদ্যম
journal	দিনপত্ৰী 2. দৈনিক বাতৰিকাকত 3. আলোচনী, পত্ৰিকা
journalist	সাংবাদিক, পত্ৰকাৰ
judgement	সিদ্ধান্ত, ৰায়
judicial	ন্যায়িক
judicial custody	ন্যায়িক জিম্মা
judicial enquiry	ন্যায়িক তদন্ত
judicial notice	ন্যায়িক জাননী, ন্যায়িক বিজ্ঞপ্তি
judicial power	ন্যায়িক ক্ষমতা
judicial service	ন্যায়িক সেৱা
judiciary	ন্যায়পালিকা
judicious	সুবিবেচনাপূৰ্ণ, সুবিচাৰপূৰ্ণ
junior administrative grade	অৱৰ প্ৰশাসনিক গ্ৰেড, অধস্তন প্ৰশাসনিক গ্ৰেড
junior clerk	কনিষ্ঠ কেৰানী
junior in rank	পদমৰ্য্যাদাত কনিষ্ঠ
juniority	কনিষ্ঠতা
junior most	সৰ্বকনিষ্ঠ, কনিষ্ঠতম

junior scale	অৱৰ বেতনমান
jurisdiction	বিচাৰাধিকাৰ, ক্ষেত্ৰাধিকাৰ, এক্টিয়াৰ
just	ন্যায্যসঙ্গত, উচিত, সমীচীন
justice	1. ন্যায্য 2. ন্যায়াধীশ
justiciable	বিচাৰসাম্য
justify	1. ঔচিত্য প্ৰমাণ কৰ 2. কৈফিয়ৎ দে 3. নিৰ্দোষিতা প্ৰমাণ কৰ

K

key	1. সঁচাৰ কাঠী, চাবি 2. বহস্য ভেদ উপায় 3. মূল ব্যক্তি বা ঘটনা 4. সহায়ক বস্তু (গ্ৰন্থ আদি)
keynote address	মূল ভাষণ
kick back	চালাগী, ঘোচ, উৎকোচ
kin	সম্বন্ধীয়, আত্মীয়
kith and kin	মিত্ৰ-কুটুম্ব, আত্মীয়-পৰিজন
know-how	কাৰিকৰী জ্ঞান, ব্যৱহাৰিক জ্ঞান
knowledgeable	বিজ্ঞ, জ্ঞানী

L

labour	1. শ্ৰম 2. শ্ৰমিক, বনুৱা, মেহনতী 3. প্ৰসৰ বেদনা
labour charges	মজুৰী
labour contract	শ্ৰমিক চুক্তি
labour court	শ্ৰম ন্যায়ালয়
labour dispute	শ্ৰম বিবাদ

labour force	শ্ৰমিক শক্তি
labour laws	শ্ৰম বিধি, শ্ৰমিক আইন
labour room	প্ৰসূতি কক্ষ
labour union	শ্ৰমিক সংঘ, শ্ৰমিক সন্থা
labour welfare	শ্ৰমিক কল্যাণ
land acquisition	ভূমি অধিগ্ৰহণ, ভূমি অৰ্জন
land mark	1. সীমাচিহ্ন 2. বৈশিষ্ট, নিৰ্দেশক 3. বিখ্যাত ঘটনা, স্মৰণীয় ঘটনা
land records	ভূমিলেখ্য
land reforms	ভূমি সংস্কাৰ
land revenue	মাটিৰ কৰ, ভূমি ৰাজস্ব
land settlement	বন্দোবস্ত, ভূমি ব্যৱস্থাপনা
land tenure	পট্টাৰ ম্যাদ
land use certificate	ভূমি উপযোগিতা প্ৰমাণপত্ৰ
lapse	1. সবু-সুৰা ভুল, ত্ৰুটি 2. অধিকাৰ, চুক্তি বা স্বত্ব বাতিল 3. অতিবাহিত হোৱা
large scale	বিশাল, বিস্তীৰ্ণ, ব্যাপ্ত
last date	অন্তিম তাৰিখ, শেষ তাৰিখ
lasting	স্থায়ী
lastly	শেষত
last payment	অন্তিম ধনদান
late	1. দেৰিকৰা, পলম হোৱা 2. শেষ অংশৰ 3. প্ৰাক্তন, ভূতপূৰ্ব 4. মৃত, স্বৰ্গীয়
late attendance statement	বিলম্ব-উপস্থিতি বিৱৰণ
late duty	অধিক সময়ৰ ডিউটি
late payment	বিলম্বিত ধনদান
latest	নবীনতম
laudable	প্ৰশংসনীয়
launch	1. নিষ্ক্ৰান্ত কৰ, ক্ষেপন কৰ 2. আৰম্ভ কৰ, সূত্ৰপাত কৰ
law	আইন, বিধি

law and order	আইন আৰু শৃংখলা
law breaker	আইনভংগকাৰী
law court (=court of law)	ন্যায়ালয়
lawsuit	মোকদ্দমা, মামলা
lawyer	উকীল, অধিবক্তা
layoff	কৰ্মচ্যুতি, কাৰ্যবিৰতি
layout	1. নক্সা 2. বিন্যাস 3. মুদ্রণ সজা
leader	নেতা, নায়ক, অগ্ৰণী
leadership quality	নেতৃত্বৰ গুণ
leaflet	পত্ৰিকা, এপতীয়া ইস্তাহাৰ
leak	1. নিজৰি যা, উৰুখ 2. ফাদিল কৰ, প্ৰকাশ কৰ
leap year	অধিবৰ্ষ
learning	শিক্ষা, বিদ্যা, শিকণ, প্ৰশিক্ষণ
lease	লীজ, একচনীয়া মাটিৰ পট্টা, ভেৰোণ চুক্তি, ইজাৰ
leased accommodation	পট্টা আবাস
leasehold	সাময়িক পত্তন, লীজৰ কাল
leaseholder	সাময়িক পট্টাধাৰী
leasing	ইজাৰত দিয়া, ভেৰোণলৈ দিয়া, লীজত দিয়া
leave	1. অনুমতি, অনুজ্ঞা 2. ছুটি 3. প্ৰস্থান 4. এৰি দিয়া
leave encashment	ছুটিৰ নগদীকৰণ, ছুটিৰ নগদ ধনদান
leave salary	ছুটিৰ বেতন
leave vacancy	ছুটীজনিত খালীপদ
leave without pay	বেতনবিহীন ছুটি, অবেতন ছুটি
leave with pay	বেতনসহিত ছুটি, সবেতন ছুটি
lecture hall	বক্তৃতা কক্ষ
ledger	খতিয়ন, খতিয়ন বহী, হিচাপৰ বহী
ledger balance	বহী উদ্ধৃত
legacy	ইচ্ছাপত্ৰ যোগে পোৱা ধন-সম্পদ, বিক্ৰয়গ্ৰাহী, সাহোন, বাপতিসাহোন

legal	বৈধ, ন্যায়িক, আইনগত:
legality	বৈধতা
legalization	বৈধীকৰণ
legally	বৈধভাৱে, আইনৰ দৃষ্টিৰে
legal practice	ওকালত, বিধি ব্যৱসায়
legatee	ইচ্ছাপত্ৰৰ সম্পত্তি পাবলগীয়া ব্যক্তি,
legible	পঠনসাধ্য, স্পষ্ট
legislative	বিধান মণ্ডলীয়, বিধানিক
legislative business	বিধানিক কাৰ্য
legislature	বিধানমণ্ডল
legitimacy	বৈধতা, ন্যায়সঙ্গততা, ন্যায়তা
legitimate	বৈধ, ন্যায়সঙ্গত, ন্যায়
leisure	আজৰি, অৱসৰ
leniency	কাৰুণ্য, উদাৰতা
lessee	পট্টাদাৰ, ইজাৰদান
letter	1. পত্ৰ, চিঠি 2. আখৰ, আক্ষৰিক অৰ্থ 3. সাহিত্যচৰ্চা
letter pad	পত্ৰ পেড
levy	আৰোপণ, উদগ্ৰহণ
liability	1. দেনা 2. দায়িত্ব, বাধ্যবাধকতা 3. গলগ্ৰহ, বোজা 4. সম্ভাৱনা
liable	1. দায়ী, জবাবদিহী 2. বাজেয়াপ্ত কৰিব পৰা, ত্ৰোক কৰিব পৰা 3. আইনত: বাধ্য, বাধ্যবাধকতা থকা 4. সম্ভাৱনাপূৰ্ণ, সম্ভাব্য
liaison	ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক
library	পুথিভঁৰাল, গ্ৰন্থাগাৰ
licence	1. কাৰ্য্যানুমতি, কাৰ্যসম্মতি 2. লাইচেন্স, অনুমতিপত্ৰ, অনুজ্ঞাপত্ৰ 3. নিয়ন্ত্ৰণহীনতা, স্বৈচ্ছাচাৰিতা
licence holder	অনুজ্ঞাধাৰী, লাইচেন্সপ্ৰাপ্ত লোক
licensed	অনুজ্ঞাপিত, লাইচেন্সপ্ৰাপ্ত

licensee	অনুজ্ঞাধাৰী, লাইচেন্সপ্ৰাপ্ত লোক
lien	1. গ্ৰহণাধিকাৰ, পূৰ্বস্বত্ব 2. সম্পত্তি বন্ধক দান 3. পদস্বত্ব, লীয়েন
life certificate	জীৱন প্ৰমাণপত্ৰ
limit	1. সীমা, হদ, পৰিসীমা 2. নিয়ন্ত্ৰণ, বন্ধন, নিষেধ 3. ম্যাদ 4. যুক্তি বা তৰ্কৰ পৰিসীমা 5. সহায় সীমা
limitation	1. সীমা 2. অৱধি
limited	1. সীমিত, নিয়ন্ত্ৰিত 2. পৰিমিত, স্বল্প পৰিমাণৰ 3. সীমিত ক্ষমতাসম্পন্ন 4. সঙ্কীৰ্ণমনা
limited concern	পৰিসীমিত নিকায়, লিমিটেড কোম্পানী
limited liability	পৰিসীমিত দেনা
limited tender	সীমিত নিবিদা
link	1. শিকলিৰ জোৰা 2. সংযোগ, যোগাযোগ 3. বন্ধনী, গ্ৰন্থি 4. ধাৰাবাহিকতা
linked	সংলগ্ন, সম্বন্ধ
linked file	সংলগ্ন ফাইল, সম্বন্ধ ফাইল
link language	সংযোগী ভাষা
liquidated damages	ধনেৰে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা লোকচান, পৰিনিৰ্দ্ধাৰিত লোকচান
liquidation	1. পৰিনিৰ্দ্ধাৰণ 2. পৰিসমাপন (বিশেষকৈ হত্যা আদি)
liquidator	1. পৰিনিৰ্দ্ধাৰক 2. পৰিসমাপক
list	তালিকা, সূচী
list of business	কাৰ্য্যসূচী
literate	সাক্ষৰ
litigant	গুচৰীয়া, বাদী-বিবাদী
litigation	মোকদ্দমা, মামলা
livery allowance	উৰ্দি ভাড়া, খোৰাকি-পোছাকি ভাড়া
livestock	পশুধন
living standard	জীৱন ধাৰণৰ মান, জীৱন নিৰ্বাহৰ মান

living wage	নিৰ্বাহ মজুৰী, নিৰ্বাহ বেতন
loading	1. ভাৰ তোলা, বোজাই কৰা 2. মূঠ বোজাৰ পৰিমাণ
loan	ঋণ, ধাৰ, কৰ্জা, হাওলাং
loaner	ঋণ লওঁতা
loaning department	প্ৰদাতা বিভাগ
lobby	1. ল'বি, উপকক্ষ, উপশালা 2. বিশেষ উদ্দেশ্যেৰে আইনপ্ৰণেতা বা চৰকাৰী কৰ্মচাৰীক প্ৰভাৱিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা
lobbying	বিশেষ উদ্দেশ্যেৰে আইনপ্ৰণেতা বা চৰকাৰী কৰ্মচাৰীক প্ৰভাৱিত কৰা
lock in period	পৰিবন্ধন অৱধি
lock out	দ্বাৰ বন্ধ, তলা বন্ধ, অপ্ৰৱেশ
locus standi	হস্তক্ষেপ অধিকাৰ
lodging	খকাৰ ব্যৱস্থা, নিবাস
log book	মানৰ সঞ্চালন বহী
logic	1. ন্যায়শাস্ত্ৰ, যুক্তিবিদ্যা, যুক্তিশাস্ত্ৰ 2. যথার্থতা, যুক্তি
logo	প্ৰতীকচিহ্ন, ল'গ'
long distance call	দূৰস্থ কল, দীৰ্ঘ প্ৰসাবী কল
long hand	হাতেৰে লিখা, হস্তলেখন
lot	1. চিঠি খেলৰ চিঠি বা গুটি 2. ভাগ্য, কপাল, দশা 3. ভূমিখণ্ড 4. নিলামৰ লট 5. দল, শ্ৰেণী 6. প্ৰচুৰ পৰিমাণ
lower	1. নিম্নতৰ, অধস্তন, অধীন 2. তলৰ, নামনিৰ
lowest rate	নূনতম দৰ, নূনতম হাৰ
low grade	নিম্ন শ্ৰেণী, অমার্জিত, অপৰিশীলিত
loyal	অনুগত, বিশ্বস্ত
lump sum	একত্ৰ ধনবাশি
lumpsum grant	একত্ৰ ধনবাশিৰ অনুদান

M

machinery	1. যন্ত্র-পাতি 2. তন্ত্র, ব্যৱস্থা
machinery of government	শাসন ব্যৱস্থা
magazine	1. গুদাম, গোলা, ভঁৰাল 2. খাৰঘৰ, বাবুদখানা 3. আলোচনী, পত্ৰিকা 4. মেগাজিন (বন্দুকৰ), মজুত প্ৰকোষ্ঠ
mailing list	ডাক-সূচী
maintain	তদাৰক কৰ, ৰক্ষণাৰেক্ষণ দে 2. পালন কৰ 3. অটুট ৰাখ, অক্ষুণ্ণ ৰাখ 4. ভৰণ-পোষণ দে, পোহপাল দে 5. দুচভাৱে ক, ন দি ক
maintenance	তদাৰকী, ৰক্ষণাৰেক্ষণ 2. ভৰণ-পোষণ, পোহপাল
major	1. বয়স্ক, সাবালক 2. মুখ্য, প্ৰধান 3. মেজৰ (পদ)
majority	সাবালকত্ব, পূৰ্ণবয়স্কতা 2. সংখ্যাগৰিষ্ঠ লোক, সংখ্যাগৰিষ্ঠতা
major works	ডাঙৰ নিৰ্মাণ কাৰ্য্য, গুৰুত্বপূৰ্ণ সাহিত্য কীৰ্তি
make up	1. ঘাটী পূৰা, নাটনি পূৰা, ক্ষতিপূৰণ দে 2. সংগ্ৰহ কৰ 3. সাজি ক, মিছাই ক 4. মিতমাত কৰ 5. প্ৰসাধন কৰ
maladjustment	কুসমায়োজনা, অসমঞ্জসতা
maladministration	কুপ্ৰশাসন
malafide	অসৎ উদ্দেশ্যপূৰ্ণ, দুৰাভিসন্ধিমূলক
malice	অসদিচ্ছা, বিদ্বেষ, বৈৰিভা
malpractice	1. কুবৃত্তি 2. স্বজনতোষণ 3. ঘোচগ্ৰহণ 4. ত্ৰস্তাচাৰ, দুৰনীতি
maltreatment	দুৰ্ব্যৱহাৰ
management	পৰিচালনা, ব্যৱস্থাপন
manager	পৰিচালক, ব্যৱস্থাপক, মেনেজাৰ
mandate	1. আঞ্জা, আঞ্জাপত্ৰ 2. পৰৰাষ্ট্ৰ কাৰ্য্যাধিকাৰ চনদ 3. নিৰ্বাচনী সমৰ্থন

mandatory	1. বাধ্যতামূলক, আঞ্জা সংক্ৰান্ত 2. পৰৰাষ্ট্ৰ কাৰ্য্যাধিকাৰ চনদ সম্বন্ধীয়
mandays	শ্ৰম দিন
manhours	শ্ৰম ঘণ্টা
manifesto	জ্ঞাপনপত্ৰ, ঘোষণাপত্ৰ, ইস্তাহাৰ
manipulation	1. হস্ত কৌশল 2. কায়া, চক্ৰান্ত 3. হেৰফেৰ কৰণ 4. প্ৰকলন (কম্পিউটাৰ)
manoeuvre	1. সৈন্য সঞ্চালন 2. কৌশলপূৰ্ণ পৰিচালনা 3. ছলনা 4. বাগি
manpower	লোকবল, জনবল, শ্ৰমিকশক্তি
man-to-man ranking	ব্যক্তিনিৰ্ভৰ শ্ৰেণীকৰণ
manual	1. হাতপুথি, ব্যৱস্থাপুথি 2. ছাবিফলক 3. হস্তসম্বন্ধীয়, দৈহিক, কায়িক
manual labour	শাৰীৰিক শ্ৰম
manufacture	1. প্ৰস্তুত কৰ, তৈয়াৰ কৰ, উৎপাদন কৰ 2. উদ্ভাৱন কৰ 3. নিৰ্মাণ কৰ, সৃষ্টি কৰ
manufacturer	প্ৰস্তুতকাৰী, শিল্পপতি
manuscript	পাণ্ডুলিপি, হস্তলিপি
map	মানচিত্ৰ, নক্সা, বিতং জৰীপ
margin	1. মাৰ্জিন, দাঁড়ি, প্ৰান্ত 2. সম্ভাৱ্য হেৰফেৰৰ বাবে ৰখা অতিৰিক্ত ধন 3. লাভালাভ
marginal	1. পাৰ্শ্বলিখিত 2. প্ৰান্তীয়, সীমাৱৰ্তী 3. অৰচেতন 4. পাৰ্শ্বান্তিক, উপান্ত 5. কিঞ্চিৎ
marital status	বৈবাহিক স্থিতি
marketing	বিপণন
marketing economy	বজাৰ অৰ্থব্যৱস্থা
mark	চিহ্ন
marksheet	অঙ্কপত্ৰ
marks obtained	প্ৰাপ্ত অঙ্ক
mass	1. সমূহ, খুপ, গোট 2. জনসাধাৰণ 3. সমূহীয়া, সামূহিক 4. সাধাৰণ, সস্তীয়া 5. বিস্তীৰ্ণ, ব্যাপক
mass communication	গণ যোগাযোগ

mass consumption	গণ উপভোগ, ব্যাপক উপভোগ
mass immunization	গণ প্রতিৰক্ষণ
mass media	গণ মাধ্যম
mass production	বজাৰী মাল, সামূহিক উৎপাদন
master file	মাষ্টাৰ ফাইল, (কম্পিউটাৰ) প্ৰধান সঞ্চিকা
master of ceremonies	বঙ্গাধ্যক্ষ, সূত্ৰধাৰ
master plan	মাষ্টাৰ প্লেন, মহাযোজনা
matching grant	অনুবৃপ অনুদান
material	সামগ্ৰী, দ্ৰব্য, উপকৰণ
maternity	প্ৰসূতি, মাতৃত্ব
maternity leave	প্ৰসূতি ছুটী
matriculate	মেট্ৰিক পাচ
matrimonial	বৈবাহিক
mature	1. পৈণত, পূৰ্ণ, পৰিপক্ক 2. পূৰ্ণতাপ্ৰাপ্ত 3. অভিজ্ঞ 4. ম্যাদপূৰ্ণ
maturity date	ম্যাদপূৰ্ণতাৰ তাৰিখ
maximum	সৰ্বাধিক, সৰ্বোচ্চ, উচ্চতম
means	সাধন, উপায়
measure	1. জোখ 2. জোখ ল
measurement	জোখ
measures	উপায়
mechanic	মেকানিক, মিস্ত্ৰী, যন্ত্ৰচালক
mechanical	যান্ত্ৰিক
mechanism	প্ৰক্ৰিয়া, কাৰ্য্যপ্ৰণালী
media	মাধ্যম, গণমাধ্যম
mediate	মধ্যস্থতা কৰ
medical	চিকিৎসা
medical benefit	চিকিৎসা হিত
medical examination	স্বাস্থ্য পৰীক্ষা
medico-legal	চিকিৎসা-বিধিক

medium	মাধ্যম
meeting in camera	বুদ্ধদ্বাৰ বৈঠক
member	সদস্য
memo	মেমো, স্মাৰ, জ্ঞাপন
memorial	1. স্মৃতিচিহ্ন, স্মাৰক 2. স্মাৰকপত্ৰ, অভ্যবেদন, আৰ্জি
mental ability	মানসিক যোগ্যতা
menu	ব্যঞ্জন তালিকা, মেনু
merger	চামিলকৰণ, এককৰণ
merit	গুণ, যোগ্যতা, মেধা
merit list	যোগ্যতা ক্ৰমসূচী
meritorious	প্ৰশংসনীয়, গুণসম্পন্ন, যোগ্য
merits	গ্ৰহণযোগ্যতা
merit scholarship	যোগ্যতা ছাত্ৰবৃত্তি, মেধা ছাত্ৰবৃত্তি
message	বাৰ্তা
method	বিধি, প্ৰণালী, পদ্ধতি
methodology	কাৰ্য্য প্ৰণালী
metropolitan area	মহানগৰ ক্ষেত্ৰ, মেট্ৰোপলিটান এলেকা
middle income group	মধ্য আয় বৰ্গ
middleman	মাজৰ মানুহ, ফালেণ্ডী
midwifery	প্ৰসূতি তত্ত্ব
migrant	পমূৰা, বহিঃপ্ৰব্ৰজক, পৰিব্ৰমী
mileage	1. মাইলৰ হিচাপত দূৰত্ব 2. মাইলৰ হিচাপত ভ্ৰমণ বানচ 3. লাভ
militancy	যুদ্ধংদেহী মনোভাৱ, আপোচেহীনতা
millennium	2. উগ্ৰবাদ সহস্ৰাব্দ
miniature	ক্ষুদ্ৰাকাৰ, সূক্ষ্ম
minimum	ন্যূনতম, সৰ্বনিম্ন
mining	খনন
ministerial	1. মন্ত্ৰী/মন্ত্ৰীত্ব সম্বন্ধীয় 2. প্ৰশাসনিক 3. ৰাষ্ট্ৰদূত সম্বন্ধীয়

ministry	মন্ত্রীমণ্ডলী, মন্ত্রীদপ্তৰ, মন্ত্রালয়
minor	1. অপ্ৰাপ্তবয়স্ক, নাবালক 2. গৌণ, তুচ্ছ 3. সবুসূৰা, গুৰুত্বহীন
minority	1. অপ্ৰাপ্তবয়স্ক কাল, নাবালক কাল 2. সংখ্যালঘুৰ্ভিত্ততা 3. সংখ্যালঘু সম্প্ৰদায়
minor works	লঘু নিৰ্মাণ কাৰ্য্য
minutes	কাৰ্য্যবিৱৰণী, টিঙনী
misappropriation	অপপ্ৰয়োগ, আত্মসাৎ
misbehaviour	অসদাচৰণ, দুৰ্ব্যৱহাৰ
miscarriage of justice	ন্যায়ৰ স্ৰলন
miscellaneous	বিবিধ, সানমিহলি
mischievous	ক্ষতি, অন্যায়, দুষ্কৰ্ম
misclassification	ভুল শ্ৰেণীবিভাজন
misconduct	কৰ্তব্যচ্যুতি, অসদাচৰণ
mislead	বিপথে পৰিচালনা কৰ, বিভ্ৰান্ত কৰ
mismanagement	কুব্যৱস্থাপনা, অপচালন, কুশাসন
misrepresentation	মিথ্যা বা ভুল ধাৰণাৰ সৃষ্টি কৰা
misstatement of facts	তথ্যৰ ভুল বিবৃতি
misunderstanding	ভুল বুজাবুজি 2. মনোমালিন্য
misuse	অপব্যৱহাৰ, অপপ্ৰয়োগ
mixed economy	মিশ্ৰ অৰ্থব্যৱস্থা
mob	বিশৃংখল জনতা, আইনভংগকাৰী
mobile	ভ্ৰাম্যমাণ, গতিশীল
mobility	গতিশীলতা
mode	ধাৰা, ধৰণ, ৰীতি, প্ৰথা
model	আদৰ্শ
moderator	1. মধ্যস্থতাকাৰী 2. সভানিয়ন্ত্ৰক 3. পৰীক্ষা নিয়ন্ত্ৰক
modification	পৰিমিতকৰণ, পৰিৱৰ্তন, ৰূপান্তৰ
modus operandi	কাৰ্য্যসাধন প্ৰণালী
monetary grant	আৰ্থিক অনুদান

money	ধন, মুদ্ৰা
monitor	1. ছাত্ৰনায়ক 2. নীৰিক্ষক, নীৰিক্ষণ কৰ
monogamy	1. একগামিতা 2. একবিবাহ
monogram	স্বনামাংকিত মোহৰ
monopoly	1. একচেটিয়া কাৰবার, এদনীয়া ব্যৱসায় 2. একাধিপত্য, একাধিকাৰ
monotony	1. বৈচিত্ৰহীনতা, গতানুগতিকতা 2. একৰূপতা
monthly tour diary	মাহেকীয়া ভ্ৰমণ দিনলিপি
month to month	মাহে মাহে
moral	1. নৈতিকতাবোধ 2. নীতিশিক্ষা
morale	মনোবল, আত্মবিশ্বাস
moral turpitude	নৈতিক নীচতা
moratorium	1. স্থগনাঙ্ক 2. অপেক্ষা কাল 3. স্থগন, বন্ধকৰণ
mortality	মৰণশীলতা, মৃত্যু সংখ্যা
mortgage	বন্ধক
most confidential	অতি গোপনীয়
mother tongue	মাতৃভাষা
motion	প্ৰস্তাৱ
motion study	গতি অধ্যয়ন
motivation	অনুপ্ৰেৰণা
motive	লক্ষ্য, উদ্দেশ্য, অভিপ্ৰায়
motto	নীতিবাক্য, নীতিলেখ, মূলমন্ত্ৰ
mouthpiece	মুখপাত্ৰ
movable	অস্থায়ৰ
move	1. গমন কৰ 2. হস্তান্ত কৰ 3. বিচলিত হ 4. উত্থাপন কৰ 5. সক্রিয় কৰ 6. আবেদন কৰ
movement	1. সঞ্চালন 2. আন্দোলন, আলোড়ন 3. কাৰ্য্যভাৰণ 4. ধাৰা, শৈলী
multifarious (duties)	বহুমুখী, বহুধা, বিচিত্ৰ
multipurpose	বহুমুখী, বহুউদ্দেশ্যমুখী

municipal tax	নগৰপালিকা কৰ
museum	সংগ্ৰহালয়
muster roll	কৰ্মী তালিকা, কৰ্মী উপস্থিতি তালিকা
mutation	1. উৎপৰিৱৰ্তন 2. নামজাবী
mutatis mutandis	যথাযথ পৰিৱৰ্তনসহিতে
mutual understanding	পাৰস্পৰিক বুজাবুজি

N

name card	নাম কাৰ্ড
narcotic	নিচাখুক্ত (দ্রব্য)
narrative apporaisal	বিৱৰণাত্মক মূল্যাংকন
narrator	1. বৰ্ণনাকৰ্তা 2. বাচক
nation	ৰাষ্ট্ৰ
national	ৰাষ্ট্ৰীয়
nationalism	ৰাষ্ট্ৰীয়তাবাদ
nationality	ৰাষ্ট্ৰীয়তা
nationalization	ৰাষ্ট্ৰীয়কৰণ
national language	ৰাষ্ট্ৰভাষা
national savings certificate	ৰাষ্ট্ৰীয় সঞ্চয় পত্ৰ
native	1. জন্মগত, প্ৰাকৃতিক, সহজ 2. স্থানীয়, খলুৱা, খিলঞ্জীয়া 3. দেশজ, ভূমিজ, দেশীয় 4. সৰল, অকপট 5. মৌলিক, নিৰ্ভাজ
natural	1. প্ৰাকৃতিক, নৈসৰ্গিক 2. স্বাভাৱিক
naturalization	দেশীয়কৰণ, নাগৰিককৰণ
naval force	নৌ সেনাবাহিনী
navigable	নৌ পৰিবহণসাধ্য
navigation	1. জাহাজ, বিমান বা মহাকাশ যান চালনা 2. নৌচালন বিদ্যা 3. দিশ নিয়ন্ত্ৰণ বিদ্যা 4. নৌ পৰিবহণ

nays	'নহয়' বোলা পক্ষ
necessary action	প্ৰয়োজনীয় কাৰ্য্যব্যৱস্থা
needful	1. কৰণীয় 2. প্ৰয়োজনীয়
negative	নেতিবাচক, ঋণাত্মক
neglect	উপেক্ষা, অৱজ্ঞা, অৱহেলা
negligence	অসামৰ্থনতা, অৱহেলা, অমনোযোগিতা
negligible	নগণ্য
negotiability	1. আলোচনাসাধ্য 2. হস্তান্তৰসাধ্য 3. অতিক্ৰম সাধ্য
negotiable instrument	হস্তান্তৰসাধ্য দলিল
negotiation	আলাপ-আলোচনা, আপোচ-মীমাংসা
negotiator	আলোচনাকাৰী
nepotism	স্বজনতোষণ
net	1. জাল 2. সমুদায়, শেষ, চূড়ান্ত 3. শুদ্ধ
net investment	সমুদায় বিনিয়োগ
neutral	1. নিৰপেক্ষ 2. মাজৰ, মধ্যম 3. ক্ৰীৰ 4. প্ৰশম, অক্ৰিয়, বিখুক্ত
news	বাতৰি
newsletter	সংবাদ পত্ৰ
newspaper	বাতৰি কাকত
news reader	বাতৰি বাচক
next of kin	নিকটতম আত্মীয়
night duty	নৈশ ডিউটি
nil report	শূন্য ৰিপোর্ট
no admission	প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ
no demand certificate	বাকী নথকাৰ প্ৰমাণপত্ৰ
nomenclature	নামকৰণ, নামৰ তালিকা, নামমালা
nominal cost	নামমাত্ৰ খৰচ
nominal value	অংকিত মূল্য
nominate	মনোনীত কৰ
nomination	মনোনয়ন

nominee	মনোনীত ব্যক্তি
non-age	অবয়স্কতা
non-contributory	অনা অংশদায়ী
non-essential	অনা অত্যাবশ্যকীয়, অনাবশ্যকীয়
non-gazetted	অৰাজপত্ৰিত
non-interest bearing	বিয়াজৰহিত, সুতবিহীন
non-judicial	অনা ন্যায়িক, ন্যায়িকতৰ
non-ministrial	অনা প্ৰশাসনিক, অলিম্পিকবৰ্গীয়
non-negotiable	অনা আলোচনায়োগ্য
non-official	বেচৰকাৰী, অশাসকীয়
non-payment	অনা পৰিশোধ
non-payment certificate	অনা পৰিশোধ প্ৰমাণপত্ৰ
non-practising allowance	প্ৰেকটিচ বাৰণ ভাড়া
non-recurring expenditure	অনাৱৰ্তী ব্যয়
non-refundable	অপ্ৰতিদেয়
non-statutory	অসংবিধিবদ্ধ
non-taxable income	অকৰদেয় আয়, অকৰযোগ্য আয়
non-technical post	অকাৰিকৰী পদ
non-traditional	অপৰম্পৰাগত
non-verbal communication	অশাব্দিক জ্ঞাপন
no objection certificate	অনাপত্তি প্ৰমাণপত্ৰ
no profit, no loss	না লাভ না লোকচান
norm	1. আদৰ্শ, নমুনা 2. ৰীতি 3. মানক 4. গড়, মাধ্য 5. স্বীকৃত আচৰণ
normal	স্বাভাৱিক
no smoking	ধূম্ৰপান নিষেধ
notable	উল্লেখযোগ্য, গুৰুত্বপূৰ্ণ, বিশেষ
not applicable (N/A)	প্ৰযোজ্য নহয়
not available (N/A)	লভ্য নহয়
note	টোকা, টিগ্ননী, নোট

notice	1. জাননী, সাক্ষীনি, বিজ্ঞপ্তি 2. মনোযোগ, দৃষ্টি
noticeable	উল্লেখযোগ্য, মনোযোগ দিয়াৰ যোগ্য
notification	বিজ্ঞপ্তি, অধিসূচনা
notified area	অধিসূচিত ক্ষেত্ৰ
noting and drafting	টোকা তথা খচৰা প্ৰস্তুতকৰণ
notional pay	আনুমানিক বেতন
not negotiable	আলোচনাসাধ্য নহয়
not negotiable instrument	হস্তান্তৰসাধ্য নহয়
nucleus	কেন্দ্ৰ বিন্দু, নিউক্লিয়াচ
null	বাতিল, শূন্য
null and void	বাতিল, অকাৰ্য্যকৰ
number	1. সংখ্যা, ৰাশি, অংক 2. কবিতা বা গীত 3. পদ
numbering	সংখ্যা দিয়া
numeral	সাংখ্যিক

O

oath	শপত
oath of allegiance	আনুগত্যৰ শপত
oath of office	পদ গ্ৰহণৰ শপত
obedience	আজ্ঞাপালন
obituary	মৃত্যু সংবাদ, মৃতলেখ
object	1. পাত্ৰ, বস্তু 2. আপত্তি কৰ, প্ৰতিবাদ কৰ
objective	আপত্তি
objects and reasons	1. লক্ষ্য 2. বস্তুনিষ্ঠ
obligatory	উদ্দেশ্য আৰু কাৰণ
	1. বাধ্যতামূলক 2. অৱশ্য কৰণীয় 3. অনিবাৰ্য্য

obscene	অশ্লীল
obscene gesture	অশ্লীল অঙ্গ-ভঙ্গী
observer	পর্যবেক্ষক
obsolete	অপ্রচলিত, আওপূৰণি
obstruction	বাধা
obvious	সুস্পষ্ট
occasional	1. উপলক্ষ্যভিত্তিক 2. আকস্মিক, ছেগাচোৰোকা 3. বিৰল
occupancy	1. নিৰেশন, ভোগদখল 2. বসভাৱস্থা
occupant	1. ভোগদখলকাৰী 2. অধিবাসী
occupation	1. পেচা, জীৱিকা 2. দখলকৰণ, অধিকাৰ
occupy	1. অধিকাৰ কৰ 2. স্থান পূৰ্ণ কৰ 3. বাস কৰ
octroi duty	নগৰশুল্ক, দ্বাৰদেয় শুল্ক, চুঙ্গী
off day	ছুটীৰ দিন
off duty	1. কামৰ পাছত, কামত নথকা 2. খালী দিন
offensive	1. আক্রমণাত্মক 2. অপ্ৰীতিকৰ 3. দোষণীয়, অপৰাধূলক
offer	1. অৰ্পণ কৰ 2. দিবলৈ গাত ল 3. প্ৰস্তাৱ কৰ 4. দাখিল কৰ 5. প্ৰদৰ্শন কৰ
offer of appointment	নিযুক্তি প্ৰস্তাৱ
office	1. পদ 2. কাৰ্যালয়
office of profit	লাভজনক পদ
official	1. পদাধিকাৰী 2. শাসকীয়, চৰকাৰী
officialdom	বিশ্বয়বৰীয়াসকল, আমোলাবৰ্গ
official duty	1. পদীয় কৰ্তব্য 2. চৰকাৰী কাম
officialese	কাৰ্যালয়ী ভাষা
official language	ৰাজভাষা, চৰকাৰী ভাষা
officially	1. চৰকাৰীভাৱে 2. আনুষ্ঠানিকভাৱে
official report	চৰকাৰী প্ৰতিবেদন
official version	চৰকাৰী ভাষ্য
officiating	কাৰ্য্যবাহী, স্থানাপন্ন

"off the job" training	কাৰ্য্যবিৰতি প্ৰশিক্ষণ
off the record	ৰেকৰ্ডৰ বাহিৰত
okay (O.K.; okey)	1. ঠিক আছে, ভাল বাৰু 2. সন্মতি দে
ombudsman	লোকশাল
on account grant	লেখাগত অনুদান
on demand	চাহিদা মতে
on duty	কৰ্তব্যৰত
one sided	একপক্ষীয়
on line	ঠিকমতে, আশা কৰা মতে
on-special duty	বিশেষ কৰ্তব্যত
on the job training	কাৰ্য্যগত প্ৰশিক্ষণ
onus	ভাৰ, দায়িত্ব
open day	1. কাৰ্য্য দিৱস 2. মুক্ত দিৱস
open system	মুক্ত ব্যৱস্থা
opening	1. বাট মুকলি কৰণ 2. আৰম্ভণি, উদ্ঘাটন 3. সুৰুঙা 4. মুকলি ঠাই 5. সুযোগ
opening balance	অৱশেষ
opening hours	খোলা ৰখাৰ সময়
open learning	মুক্ত শিক্ষা, মুক্ত শিকণ
open letter	মুকলি চিঠি
open university	মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়
operating cost	প্ৰচালনা ব্যয়
operating staff	প্ৰচালনা কৰ্মচাৰীগণ
operation	1. কাৰ্য্যকৰণ 2. শক্তি, প্ৰভাৱ 3. অন্বেষণ 4. অভিযান 5. সংক্ৰিয়া (গণিতৰ)
operative	1. চালক 2. গুপ্তচৰ, চোৱাংচোৱা 3. কাৰ্য্যকৰ, ফলদায়ক 4. কৰ্মৰত
opinion	ৰায়, অভিমত, মতামত
opposition	1. বিৰোধ 2. বিৰোধী পক্ষ
option	বিকল্প
oral	মৌলিক

order	1. বৰ্গ, সম্প্রদায় 2. বীৰচিহ্ন 3. অনুক্রম, ক্রম 4. ব্যৱস্থা 5. বিধি 6. শৃংখলা 7. আদেশ, আজ্ঞা 8. ফৰ্মাচ
order cheque	আদেশ চেক
order of reservation	আৰক্ষণ ক্রম
ordinance	অধ্যাদেশ
organization	1. সংগঠন, সংস্থা 2. আয়োজন
organization chart	সংগঠন সংচিত্র
organizer	আয়োজক
oriented	অভিবিন্যস্ত, উন্মুখ
original	মূল, মৌলিক, প্রাৰম্ভিক
original department	মূল বিভাগ
original sale deed	মূল বিক্রয় দলীল
ostensible owner	দেখদেখগৰাকী
outbreak	1. আৰম্ভ, লাগন, সংঘটন (মহামাৰী আদি অমংগলীয়া বস্তুৰ) 2. বিদ্রোহ, বিপ্লৱ
outfit allowance	পৰিধান ভাড়া
outgoing member	বিদায়ী সদস্য
outgoing file	পঠিয়াব খোজা ফাইল
outlay	খৰচ, ব্যয়, ভগন
outlet	1. নিৰ্গম 2. বিক্রী কেন্দ্ৰ
outline	বূপৰেখা
outlook	দৃষ্টিভংগী, দৃষ্টিকোণ
out of court	ন্যায়ালয়-বাহ্য
out of date	অপ্রচলিত, পুৰণিকনীয়া
out of order	বেয়া হৈ থকা
out of print	অপ্রাপ্য
out of turn	সময় নহাকৈ
out of turn allotment	সময় নহাকৈ আৰণ্টন
outpost	সীমান্ত চকী
output	উৎপাদন, নিৰ্গম

outright purchase	পোনে পোনে ক্রয়
outsource	বাহিৰৰপৰা কবোৱা
outstanding	1. অনাদায়ী 2. অসীমাসিত 3. উৎকৃষ্ট, উল্লেখযোগ্য
over age	বেছি বয়সৰ
overall	সামগ্ৰিক, সৰ্বাঙ্গিক
overall deficit	সামগ্ৰিক ঘাটী
over billing	বেছিকৈ বিল তৈয়াৰ কৰা
overcharge	ভৰণি ভৰা, বঢ়াই কোৱা
overdue	1. যথাকালত অপৰিশোধিত 2. সময় পাৰ হোৱা 3. অত্যন্ত, অত্যধিক 4. ব্যগ্ৰ, অতি তৎপৰ
overestimate	অত্যনুমান, হিচাপত বেছি ধৰ
overhead charge	উপৰি ব্যয়
overlapping	অভিব্যাপন, অধিক্ৰমণ, অভিক্ষাদন
overriding priority	অধিভাৰী অগ্রাধিকাৰ
over-rule	প্রতিকূল আদেশ দে, খাৰিজ কৰ, বাতিল কৰ
oversight	1. ব্যৱস্থাপনা, তয়াৰধান 2. (অসাৱধানতাৰ বাবে হোৱা) ত্রুটি
overtime pay	অধিকাৰ্য্য কাল বেতন
overvaluation	অধিমূল্যন
ownership	মালিকীস্বত্ব

P

package	পেকেজ
package deal	পেকেজ চুক্তি, একক চুক্তি প্ৰস্তাৱ
packing and marking	পেক কৰা আৰু চিহ্ন লগোৱা
packing list	পেকিঙ সূচী
pact	চুক্তি

paid	1. প্রদত্ত 2. সবেতন 3. ধন আদায় দিয়া, পৰিশোধ কৰা
paid up capital	প্রদত্ত পুঁজি
pamphlet	ইস্তাহাৰ, ইস্তাহাৰ পুস্তিকা
panel	1. নাম সূচী 2. সঙ্গ, মণ্ডলী, সমিতি 3. খণ্ড, ফলক, পাত
paper	1. কাগজ 2. পত্ৰ, কাগজ-পত্ৰ 3. লেখ 4. বাতৰি কাকত 5. প্ৰশ্ন কাকত
para	পৰিচ্ছেদ, পেৰাগ্ৰাফ
paramount	সৰ্বোচ্চ, সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ
parent	1. পিতৃ-মাতৃ, মাতা-পিতা 2. উৎস, মূল
parental	অপত্য
parent office	মূল কাৰ্যালয়
par excellence	সৰ্বোৎকৃষ্ট
pari passu	1. সমবেগত, সমগতিত 2. সমপদক্ষেপত
parity	সমমানতা, সাদৃশ্যতা
parliament	সংসদ
part	1. ভাগ, অংশ 2. ভূমিকা 3. দায়িত্ব, কৰ্তব্য
part file	খণ্ড ফাইল
partial	1. আংশিক 2. পক্ষপাতদুষ্ট
participate	অংশ গ্ৰহণ
particular	বিশেষ, নিৰ্দিষ্ট
particulars	বিৱৰণ
partition	বিভাজন
partner	সমভাগী, সহযোগী, ভাগীদাৰ
partnership deed	ভাগীদাৰী দলিল
part payment	আংশিক ধন আদায়
part-time	অংশকালিক
party	1. পক্ষ 2. দল 3. গ্ৰীতিভোজ
par value	সমমূল্য

pass	1. প্ৰস্থান কৰ 2. পাৰ হৈ যা 3. অতিবাহিত কৰ (মত) প্ৰকাশ কৰ 4. হস্তান্তৰিত হ 5. গৃহীত হ, অনুমোদন কৰ, মঞ্জুৰ কৰ 6. উত্তীৰ্ণ হ 7. পাচ দে (যেনে, ফুটবলত)
passage	1. অতিক্ৰম 2. পথ, বাস্তা 3. ভ্ৰমণ 4. প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ
password	সংকেত শব্দ, পাচৱৰ্ড
patent	কৃতিস্বত্ব, এদনীয়া স্বত্ব, পেটেন্ট
patron	1. অনুপালক, পৃষ্ঠপোষক 2. অনুগ্ৰাহক, অধিষ্ঠাতা 3. বক্ষক 4. নিয়মিত ক্ৰেতা
pay	বেতন
pay bill	বেতন বিল
pay certificate	বেতন প্ৰমাণপত্ৰ
pay day	বেতন দিৱস
payee	পাওঁতা, প্ৰাপ্তা, গ্ৰহীতা
payer	ধন দিওঁতা, দাতা
payment	1. ধনদান কাৰ্য্য, পৰিশোধ কাৰ্য্য 2. বেতন, দৰমহা
pay off	সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰাপ্য ধন আদায় বা ঋণ পৰিশোধ
pay order	ধনাদেশ
pay roll	বেতনপত্ৰক
pay scale	বেতনমান
pecuniary	ধন সম্বন্ধীয়
penal	দণ্ডসংক্রান্ত
penal code	দণ্ড সংহিতা
penal interest	দণ্ড-স্বৰূপ সুত
penalize	দণ্ডিত কৰা
penalty	1. দণ্ড 2. অৰ্থদণ্ড, জৰিমনা 3. অসুবিধা, মস্কিল 4. শাস্তি
pending	1. নিষ্পত্তি নোহোৱা, অসীমাসিত 2. আসন্ন
pen down strike	কলম বন্ধ ধৰ্মঘট

pension	কর্ম-নিবৃত্তি ভাটা, পেন্সন
pensionable	পেন্সনযোগ্য
pensioner	পেন্সনভোগী
pension scheme	পেন্সন আঁচনি
per annum	প্রতিবর্ষ, বার্ষিক
per bearer	বাহকরদ্বারা
per capita (=per head)	জনমূর্বি
percent	শতাংশ
perennial	1. চিরস্থায়ী 2. বারমহীয়া
preferential purchase	অগ্রমান্য ক্রয়
perform	1. সম্পাদন কর 2. কাম কর 3. অভিনয় কর 4. কার্যনির্বাহ কর
performance	1. কার্যসম্পাদন 2. প্রতিশ্রুতি পালন 3. অভিনয় 4. যোগ্যতা, দক্ষতা 5: প্রমোদ অনুষ্ঠান
period	কাল, অল্পধি
periodical	1. পত্র, পত্রিকা, সাময়িকী 2. সময়ে সময়ে
period under review	সমীক্ষাধীন কাল
perjury	মিথ্যা সাক্ষ্য
perks	1. ওপৰক্ষি সুবিধা 2. পারিতোষিক 3. পদচিহ্নাধিকার
permanent	স্থায়ী
per mensem	প্রতি মাহে
permissible	অনুমতিদানসাধ্য, অনুমোদনযোগ্য
permission	অনুমতি, অনুজ্ঞা, অনুমোদন
permit	অনুমতি দে, অনুজ্ঞা দে, অনুজ্ঞাপত্র, পার্মিট
permitted	অনুমতিপ্রাপ্ত, অনুজ্ঞাপ্রাপ্ত
perpetual	চিরস্থায়ী কর, যাউতিযুগীয়া কর
perpetuity	চিরস্থায়িত্ব, শাশ্বত কাল
perquisites (=perks)	1. ওপৰক্ষি সুবিধা 2. পারিতোষিক 3. পদচিহ্নাধিকার

personal	ব্যক্তিগত
personal assets	ব্যক্তিগত মূঠ সম্পত্তি
personal bond	ব্যক্তিগত মূলচলুকা, ব্যক্তিগত ঋণপত্র
personality	ব্যক্তিত্ব
persona non grata	অবাঞ্ছিত ব্যক্তি
personnel	1. কর্মচারীসকল, কর্মীবৃন্দ 2. কর্মী প্রশাসন শাখা
personnel policy	কর্মী প্রশাসন নীতি
perspective	1. চিত্রানুশাতন 2. সত্য প্রতিস্থাপন 3. পরিপ্রেক্ষিত 4. দৃশ্য 5. যথানুপাত
persuasion	সৈ মনোরা কার্য, বৃজনি
pertinent	সঙ্গত, যুক্তিযুক্ত, প্রাসঙ্গিক
perusal	অবলোকন
petition	আবেদন, দরখাস্ত, আর্জি
petitioner	আবেদনকারী
phase	1. দশা 2. পর্যায়
photograph	আলোকচিত্র, ফটো
photostat	ফটোস্টেট
physical checking	প্রত্যক্ষ পরীক্ষা
physical defect	শারীরিক দোষ
physical education	শারীরিক শিক্ষা, ব্যায়াম শিক্ষা
physically handicapped	শারীরিকভাবে অক্ষম, বিকলাঙ্গ
physical verification	প্রত্যক্ষ সত্যাপন
piecemeal	এবি ধৰি করা
piece rate	মাত্রানুপাতিক দর
pilgrim	তীর্থযাত্রী
pilot programme	পথ প্রদর্শক কার্যক্রম
PIN (postal index number)	পিন
placement service	বাথন সেবা, পদনিযুক্তি সেবা
place of birth	জন্মস্থান
place of work	কার্যস্থল

plaintiff	বাদী
plan	পৰিকল্পনা
planning	পৰিকল্পনা কৰা
plant	1. উদ্ভিদ 2. জনিত, প্রকল্প 3. পৰিকল্পনাকৰণ 4. গোপনভাৱে ৰখা বস্তু বা ব্যক্তি
player	1. খেলুৱৈ 2. জুৰাৰী 3. সুস্টু বাদক 4. অংশগ্ৰহণকাৰী 5. অভিনেতা 6. বজোৱা যন্ত্ৰ
plea	1. মোকদ্দমা 2. কৈফিয়ৎ, স্পষ্টীকৰণ 3. অজুহাত 4. গোহাৰি, খাটনি
Pleader	অধিবক্তা
plebiscite	গণভোট
pledge	1. বন্ধক থ 2. অঙ্গীকাৰবদ্ধ হ 3. সুস্থাস্থ্য কামনা কৰ
plenary session	পূৰ্ণাঙ্গ অধিবেশন
plenipotentiary	পূৰ্ণাধিকাৰী
plinth area	ভিত্তিমূল ক্ষেত্ৰফল
policy	1. নীতি 2. পলিচি (বীমা)
political activity	ৰাজনৈতিক কাৰ্যকলাপ
poll	ভোটদান
pollution	প্ৰদূষণ
political	ৰাজনৈতিক
pool	যৌথ পুঁজি
portfolio (of a minister)	1. দস্তৰ 2. বিভাগ
position	স্থিতি, স্থান, স্থল
positive	1. ইতিবাচক, সাকাৰাত্মক 2. নিশ্চিত
post	1. পদ 2. ডাক 3. কেন্দ্ৰ 4. চকী
post-dated	উত্তৰ দিনাংকিত
post-facto sanction	কাৰ্য্যোত্তৰ মঞ্জুৰী
post-graduate	শ্নাতকোত্তৰ
posthumous	মৰণোত্তৰ
posting	পদনিযুক্তি

post mortem examination	মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা
postpone	স্থগিত কৰ, মূলতৰী ৰাখ
postscript (P.S.)	পুলশ্চ
power	1. শক্তি, ক্ষমতা 2. অধিকাৰ 3. বিদ্যুৎ
power of attorney	মোক্তাৰনামা
practicable	ব্যৱহাৰিক
practice	1. ব্যৱসায়, পেছা 2. পদ্ধতি, প্ৰথা
pre-audit	1. পূৰ্ব-লেখাপৰীক্ষা 2. পূৰ্ব সম্পৰীক্ষা
precaution	1. পূৰ্বোপায় 2. সতৰ্কতামূলক ব্যৱস্থা
precedent	পূৰ্ব উদাহৰণ, নজিৰ
precis	সাৰলেখ
precise	যথার্থ
preclude	1. সমাপ্ত কৰ, মোখনী মাৰ 2. বাট মাৰ, প্ৰতিৰোধ কৰ
preconception	পূৰ্বসংকল্পতা
predecessor	পূৰ্বৰত্তী
predominant	প্ৰধান, প্ৰবল
preface	প্ৰস্তাৱনা
prefer	1. পদোন্নতি ঘটা 2. মনোনীত কৰ 3. অগ্ৰাধিকাৰ দে
prejudice	1. অবিচাৰজনিত ক্ষতি 2. অন্যায়, অবিচাৰ, পক্ষপাতিত্ব
preliminary	প্ৰাৰম্ভিক, প্ৰাথমিক
premature	সময়পূৰ্ব
premises	পৰিসৰ, পৰিষ্কেত্ৰ
premium	1. বঁটা, পুৰস্কাৰ, পাৰিতোষিক 2. ওপৰক্ষি মূল্য 3. বীমাৰ কিস্তি 4. অত্যধিক মূল্য
prepaid	পূৰ্ব প্ৰদত্ত
prepaid card	পূৰ্ব প্ৰদত্ত কাৰ্ড
pre-planned	পূৰ্ব পৰিকল্পিত
prepone	পূৰ্ব-নিয়োজিত

pre-receipted bill	ৰছিদসহিত বিল
prerogative	1. বিশেষ অধিকাৰ বা ক্ষমতা 2. একচ্ছত্র অধিকাৰ 3. সন্দেহহীন শ্রেষ্ঠতা
prescribe	নিৰ্দ্ধাৰিত কৰ
prescribed	নিৰ্দ্ধাৰিত, বিহিত
prescribed form	নিৰ্দ্ধাৰিত প্ৰসূত্ৰ
presentation	প্ৰস্তুতিকৰণ
preside	পৌৰোহিত্য কৰ
president	1. ৰাষ্ট্ৰপতি 2. অধ্যক্ষ
press	1. মুদ্ৰণালয় 2. বাতৰি কাকত 3. প্ৰেছ
press copy	প্ৰেছ প্ৰতি
press gallery	প্ৰেছ গেলাৰী
presumed	প্ৰকল্পিত
presumptive pay	প্ৰকল্পিত বেতন
presupposed	পূৰ্বকল্পিত
pretext	অজুহাত
prevail	1. জয়লাভ কৰ 2. ৰ টিক 3. কাৰ্য্যকৰ হ 4. প্ৰধান হ 5. জনপ্ৰিয় হ
prevent	নিবাৰণ কৰ, বাধা দে
prevention	নিবাৰণ, বাধা
preventive	নিবাৰক
price fluctuation (=price movements)	মূল্য উঠা-নমা
pricing	মূল্য নিৰ্দ্ধাৰণ
prima facie	প্ৰথম দৃষ্টিত
primarily	মুখ্যতঃ, প্ৰাথমিকভাৱে
primary	প্ৰাথমিক
primary receipt	মূল সংগ্ৰহ
principal	প্ৰধান, মূলধন, মালিক
principal debtor	মূল ঋণী
printer	মুদ্ৰক

printing	মুদ্ৰণ
prior indication	পূৰ্ব সংকেত
priority grading	অগ্ৰাধিকাৰভিত্তিক শ্ৰেণীভুক্তকৰণ
prison	কাৰাগাৰ, জেল
prisoner	কয়দী, বন্দী
privacy	1. নিৰ্জনতা 2. গোপনতা 3. স্বাতন্ত্ৰ্য
private and confidential	ব্যক্তিগত আৰু গোপনীয়
privilege	বিশেষাধিকাৰ
privilege committee	বিশেষাধিকাৰ সমিতি
prize	পুৰস্কাৰ, বঁটা
probability	সম্ভাৱনা
probate	1. ইচ্ছাপত্ৰ স্বীকাৰ 2. প্ৰতিষ্ঠিত ইচ্ছাপত্ৰৰ নকল
probation	অৱেক্ষণ কাল, উমেদাৰী কাল
probationary	অৱেক্ষাধীন
probationer	অৱেক্ষাধীন
probe	পুংখানুপুংখ অনুসন্ধান
procedural rules	কাৰ্য্যবিধি নিয়মাবলী
procedure	1. প্ৰক্ৰিয়া 2. কাৰ্য্যবিধি
proceedings	কাৰ্য্যবিৱৰণী
process	1. অগ্ৰগতি 2. পদ্ধতি, প্ৰণালী 3. প্ৰক্ৰম, কাৰ্য্যক্ৰম 4. প্ৰসংস্কৰণ কৰ 5. পৰোৱানা, আদালতৰ চমন
processing	1. প্ৰক্ৰমণ 2. সংসাধন 3. প্ৰসংস্কৰণ
procession	শোভাযাত্ৰা
proclaim	উদ্‌ঘোষণা কৰ
proclamation	উদ্‌ঘোষণা
procurement	সংগ্ৰহ
product	1. উৎপাদিত দ্ৰব্য, মুঠ উৎপন্ন 2. ফলাফল 3. চৰ্তসাপেক্ষ সত্য, নিৰ্ভৰশীল সত্য
production	1. উৎপাদন 2. সৃষ্টি, প্ৰজন 3. প্ৰযোজনা
profession	বৃত্তি

professional achievement	বৃত্তিগত সাফল্য
proficiency certificate	প্রবীণতার প্রমাণপত্র
profile	বিবরণিকা
profit	লাভ
programme	1. কার্যক্রম 2. ক্রমাদেশ (কম্পিউটার)
programme schedule	কার্যক্রম অনুসূচী
programming	1. কার্যক্রমণ 2. ক্রমাদেশন (কম্পিউটার)
progress	প্রগতি
progressive	প্রগতিশীল
prohibited	নিষিদ্ধ
prohibited area	নিষিদ্ধ ক্ষেত্র
prohibition	1. বোধকরণ, নিবারণ 2. সুবা নিবারণ
prohibitory order	নিষেধাজ্ঞা
project	প্রকল্প
projection	প্রক্ষেপ, প্রক্ষেপন
prominent	1. অভিক্ষিপ্ত, উত্থ 2. বিশিষ্ট, প্রখ্যাত 3. স্পষ্টদৃষ্ট
promise	1. প্রতিশ্রুতি 2. প্রতিশ্রুতি দে
promissory note (pronote)	প্রতিশ্রুতি পত্র, বোকা
promote	1. পদোন্নত কৰ, উন্নত কৰ 2. উন্নতি ঘট, বিকাশ ঘট
promoter	1. উদ্যোক্তা, প্রচলক 2. বর্ধক
promotion	1. পদোন্নতি, প্রমোচন 2. উদ্যোগ প্রচলন
prompt	বিলম্বীন, শীঘ্র
promulgate	ঘোষণা কৰ জাৰি কৰ, প্রবর্তন কৰ
pronounce	1. বায় দে, ঘোষণা কৰ, বিস্তারিত কৰ 2. উচ্চারণ কৰ
pronouncement	আনুষ্ঠানিক ঘোষণা, ঘোষিত বায়
proof	1. প্রমাণ, সত্য নিদর্শন 2. প্রফ (মুদ্রণ)
proof of despatch	প্রেৰণৰ প্রমাণ
proof reading	প্রফ বাচন

propagate	প্রচার কৰ
propagation	প্রচার
proper	সমুচিত, সঠিক
property	1. প্রকৃতি, নিহিত গুণ 2. সম্পত্তি
proposal	প্রস্তাব
propose	প্রস্তাব কৰ
propound	উত্থাপন কৰ, প্রতিপাদিত কৰ
proprietary	1. অধিকার সম্বন্ধীয় 2. এদনীয় অধিকারমুক্ত
propriety	1. ঐচ্ছিত্য, যুক্তিযুক্ততা, সঙ্গতি 2. শালীনতা
pro-rata	যথানুপাত
pro-rata quota	যথানুপাত কোটা
prorogue	স্থগিত কৰ
pros and cons	পক্ষ-বিপক্ষ, অগা-পিছা
proscribe	1. সম্পত্তি বাজেয়াপ্ত সহিত মৃত্যুদণ্ড দে 2. নিষিদ্ধ কৰ
prosecution	1. অভিযোগ কৰণ 2. বাদী পক্ষ, গুচবীয় পক্ষ
prospectus	বিবরণ-পত্রিকা
protempore appointment	অস্থকালীন নিযুক্তি
protocol	1. খচৰা পত্র 2. কূটনৈতিক কার্য খতিয়ান 3. আচাৰবিধি, স্বীকৃত শিষ্টাচাৰ
prove	প্রমাণ কৰ
provided	যদিহে, এই সৰ্তত
provident fund	ভৱিষ্য নিধি
provision	1. আহাৰ্য বস্তুর যোগান 2. প্রস্তুতি 3. সমল, ৰচন 4. চুক্তিৰ দফা, উপবন্ধ
provisional	অস্থায়ী
provisional list	অস্থায়ী তালিকা
proviso	বিশেষ উপবন্ধ
proximity	সামীপ্য, সান্নিধ্য
proxy	বাৰাদ, হস্তান্তৰিত কার্য্যাধিকার

public	1. সাৰ্বজনিক, ৰাজহুৱা 2. চৰকাৰী, শাসকীয় 3. জনপ্ৰখ্যাত 4. সৰ্বসাধাৰণ
publication	প্ৰকাশন
public duty	চৰকাৰী ডিউটি
public interest litigation (PIL)	ৰাজহুৱা স্বাৰ্থজড়িত আবেদন
publicity	প্ৰচাৰ
publish	প্ৰকাশ কৰ
punctual	সময়নিষ্ঠ
punishment	দণ্ড, শাস্তি
purchase	1. ক্ৰয় কৰ 2. ক্ৰয়
purely temporary	পূৰ্ণৰূপে অস্থায়ী
purpose	অভিষ্ট, উদ্দেশ্য, লক্ষ্য
pursue	পিচে পিচে যা, অহৰহ চেষ্টা কৰ
pursuit	1. কাম-কাজ 2. অনুসৰণ 3. সন্ধান, অন্বেষণ
purview	1. মূলাংশ 2. এক্ৰিয়ৰ, ক্ষেত্ৰাধিকাৰ
put up	প্ৰস্তুত কৰ, নিবেদন কৰ, দাখিল কৰ
put-up slip	নিবেদন ৰোকা

Q

qualification	অৰ্হতা
qualified candidate	অৰ্হতাপ্ৰাপ্ত প্ৰাৰ্থী, যোগ্য প্ৰাৰ্থী
qualify	অৰ্হতাপ্ৰাপ্ত কৰ
qualifying examination	অৰ্হক পৰীক্ষা
qualifying test	অৰ্হক পৰীক্ষণ
qualitative techniques	গুণায়ক কৌশল
quality	1. গুণগত বৈশিষ্ট্য 2. শ্ৰেষ্ঠতাৰ মান 3. প্ৰকাৰ
quality control	গুণাগুণ নিয়ন্ত্ৰণ

quantity	1. মাত্ৰা, পৰিমাণ 2. ৰাশি
quarantine leave	সঙ্গৰোধ ছুটী
quarterly	তিনিমহীয়া
quash	1. বাতিল কৰ, খাৰিজ কৰ 2. মৰিমূৰ কৰ
quasi	অৰ্ধ, আভাসী
quasi-permanency	অৰ্ধ-স্থায়িত্ব
query	1. প্ৰশ্ন 2. প্ৰশ্নচিহ্ন 3. সোধা
question	প্ৰশ্ন
questionable	1. শংকা যোগ্য 2. প্ৰশ্ন যোগ্য
question hour	প্ৰশ্নকাল
questionnaire	প্ৰশ্নাৱলী
quit	এৰ, ত্যাগ কৰ
quorum	কোৰাম, গণসূৰ্তি
quota	কোটা
quotation	1. উদ্ধৃতি 2. বিস্তাৰিত মূল্য 3. দৰ, দৰ সূচী
quote	1. উদ্ধৃত কৰ 2. দৰ উল্লেখ কৰ

R

race	1. ধাৰন, দৌৰ 2. জাতি, প্ৰজাতি, জনগোষ্ঠী
racial discrimination	জাতিগত ভেদভাৱ
rack	ৰেক
raid	1. আক্ৰমণাত্মক অভিযান 2. লুণ্ঠন 3. তালচী অভিযান
railway	ৰেলপথ, ৰেল, ৰেলৱে
raise (pay)	বেতন বৃদ্ধি
random	1. যাদৃচ্ছিক 2. অনিয়মিত
random sampling	যাদৃচ্ছিক প্ৰতিচয়ন

range	1. শাৰী, লানি 2. বন্ধন চৌকাবিশেষ 3. চাৰণভূমি 4. আভোগ 5. দীৰ্ঘতম গমন দূৰত্ব 6. চান্দমাৰি প্ৰসাৰ, পৰিসৰ 7. ক্ৰমবিন্যাস, শ্ৰেণী 8. এক্ৰিয়াৰ
rank	1. শ্ৰেণী, স্তৰ 2. বিন্যাস 3. পদ, বাব, সম্ভ্ৰম, মান 4. যাত্ৰীবাহী যান বোৱা ঠাই
rank and file	জনসাধাৰণ
ranking	1. শ্ৰেণীক্ৰম 2. শ্ৰেণীকৰণ
rapid action force (RAF)	দ্রুত কাৰ্য্যব্যৱস্থা বাহিনী
rare	দুৰ্লভ, বিৰল
rash	বিবেচনাহীন, মৰসাহস
ratable value	কৰযোগ্য মূল্য
rate	1. মূল্যাংকন 2. দৰ, হাৰ, নিৰিখ 3. পৌৰকৰ 4. গতি
rate contract	দৰ চুক্তি
rate list	দৰ সূচী
ratification	অনুমোদন, অনুসমৰ্থন
rating	1. স্থান নিৰূপণ 2. দৰ নিৰ্দ্ধাৰণ
ratio	অনুপাত
ration	ৰচদ, ভোজন সামগ্ৰী
rational	যুক্তিসংগত
rationalization	যুক্তিসংগত কৰণ
ration allowance	ৰচদ ভাট্টা
raw material	কেঁচামাল
raw product	কেঁচা উৎপাদিত দ্ৰব্য
reaction	প্ৰতিক্ৰিয়া
reading	1. বাচন 2. পঠন 3. পাঠ্যাংক
readjust	পুনঃ সম্বায়োজিত কৰ
ready-made plan	তৈয়াৰ কৰি ৰখা পৰিকল্পনা
ready reckoner	দ্রুত সংগণক
real	বাস্তৱিক, যথার্থ

real earning	বাস্তৱিক উপাৰ্জন
real estate	স্থানৰ সম্পদা
reality	যথার্থতা, বাস্তৱতা
realization	1. আদায় কৰণ 2. অনুভৱ কৰণ
realize	1. আদায় কৰ 2. অনুভৱ কৰ
reappointment	পুনৰ্নিয়ুক্তি
reappropriation	পুনৰ্বিন্যোজন
reason	1. কাৰণ 2. যুক্তি
reassessment	পুনৰ্নিৰ্দ্ধাৰণ
rebate	বেহাই
recall	প্ৰত্যাহ্বান, ঘূৰাই খোজ, ঘূৰি আহিবলৈ ক
recede	1. পিছলৈ অহা 2. কম হোৱা
receipt	1. প্ৰাপ্তি, লক্ষি 2. ৰচিদ, কবুলিয়ৎ 3. মুঠ আয়
receipt book	ৰচিদ বহী
receipts and disbursements	প্ৰাপ্তি আৰু বিতৰণ / বন্টন
receive	1. প্ৰাপ্ত কৰ 2. স্বাগতম জনা
receiver	1. প্ৰাপ্তিকৰ্তা 2. বিচিভাৰ, প্ৰাপক
recent	নতুন, অলপতে, অভিনৱ
reception	1. আদৰ-সৎকাৰ 2. স্বাগত সম্বাৰোহ 3. স্বাগত কক্ষ
receptive	গ্ৰহণশীল
recess	বিশ্ৰান্তি, অৱকাশ
recipient	প্ৰাপ্তিকৰ্তা
reciprocal	1. বিপৰীত, ওলোটা 2. আদান-প্ৰদান পূৰ্ণ 3. পাৰস্পৰিক
reciprocal demand	পাৰস্পৰিক দাবী
reciprocate	আদান-প্ৰদান কৰ
reciprocity	আদান-প্ৰদান পূৰ্ণতা, পাৰস্পৰিকতা
reckless	বিবেচনাহীন, মৰসাহস
reckon	সংগণনা কৰ

reckonable service	সংগণনীয় সেৱা
reclamation	1. উদ্ধাৰ 2. ভূমি পুনৰুদ্ধাৰ
recognition	1. স্বীকৃতি 2. পৰিচিতি, অভিজ্ঞান
recognized	1. স্বীকৃত 2. পৰিচিত, অভিজ্ঞাত
recollect	স্মৰণ কৰ
recommend	পৰামৰ্শ দে
recommendation	পৰামৰ্শ দান
recommendatory letter	পৰামৰ্শভিত্তিক চিঠি
reconcile	1. সমাধান কৰ 2. আলাপ-আলোচনা কৰ
reconciliation	1. সমাধান 2. আলাপ-আলোচনা
reconsideration	পুনৰ বিবেচনা
reconstitution	পুনৰ্গঠন
reconstruction	পুনৰ্নিৰ্মাণ
reconstruction of file	ফাইল পুনৰ ৰচনা
record	অভিলেখ, ৰেকৰ্ড
record book	অভিলেখ পঞ্জী
record of service	সেৱা অভিলেখ
recourse	সাহায্য ভিক্ষা, আশ্ৰয় মাগন
recover	1. ঘূৰাই পো, পুনৰুদ্ধাৰ কৰ 2. আদায় কৰ 3. সুস্থ হ, গা টঙা
recovery	1. পুনৰ প্ৰাপ্তি, পুনৰুদ্ধাৰ 2. ৰোগমুক্তি, আৰোগ্য 3. প্ৰাপ্তি, পাওন
recreation	অবসৰ বিনোদন, মনোৰঞ্জন
recruit	1. ভৰ্তি কৰ 2. ন সৈনিক, ৰংবুট
recruiting authority	1. ভৰ্তি প্ৰাধিকাৰী 2. ভৰ্তি প্ৰাধিকৰণ
recruitment	ভৰ্তি
recruitment rules	ভৰ্তি নিয়মাৱলী
rectification	পৰিশোধন, শুধৰণী
recurring	পুনৰাবৰ্তক
redeem	1. পুনৰ ক্ৰয় কৰ 2. ধন দি মোকলাই আন 3. ভঙা 4. কথা ৰাখ 5. পাপমোচন কৰ

redemption	1. পাপমোচন, মুক্তি, উদ্ধাৰ 2. ঋণমুক্তি, দায়মুক্তি, বন্ধকি খালাচ
redirected	পুনঃপ্ৰেৰিত
redress	নিবাৰণ কৰ, দূৰ কৰ
redressal	নিবাৰণ
red-tapism	ৰঙা ফিটাৰ মেৰ-পেঁচ
reduction	1. অপচয়ন, হ্রসন 2. বিজাৰণ
redundant	প্ৰয়োজনাত্মক
re-employment	পুনৰ্নিয়োগন
re-entry	পুনঃ প্ৰবেশ
refer	1. শ্ৰেণীভুক্ত কৰ 2. প্ৰেৰণ কৰ 3. সম্পৰ্ক পা 4. উনুকিয়া 5. অৱলম্বন কৰ 6. মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰ 7. দায়িত্ব অৰ্পণ কৰ 8. সমৰ্পণ কৰ
reference	সন্দৰ্ভ, প্ৰসংগ, নিৰ্দেশ
referral	1. অভিনিৰ্দেশ 2. অভিনিৰ্দেশন
refixation of pay	বেতনৰ পুনৰ স্থিৰীকৰণ
reform	সংস্কাৰ, সংস্কাৰ কৰ
refrain from	বিৰত থাক
refreshment	জলপান, অন্নাহাৰ
refund	ধন ঘূৰাই দিয়া
refundable	প্ৰতিদেয়, ঘূৰাই দিয়াৰ যোগ্য
refusal	অস্বীকাৰ
refuse	অস্বীকাৰ কৰ
refused leave	অস্বীকৃত ছুটি
refutation	খণ্ডন
regard	1. দিশ, ফাল 2. বিবেচনা, অভিমত 3. নিৰীক্ষণ, অবলোকন 4. মান্যতা, সমাদৰ, সম্ভাৱ 5. বিষয়, সম্বন্ধ
region	অঞ্চল
regional	আঞ্চলিক
register	পঞ্জী

registered	পঞ্জীভুক্ত
registered office	পঞ্জীভুক্ত কাৰ্য্যালয়
registering authority	পঞ্জীয়ন প্ৰাধিকৰণ
registrtrion fee	পঞ্জীয়ন মাচুল
registration form	পঞ্জীয়ন প্ৰপত্ৰ
registry	পঞ্জীয়ন কাৰ্য্যালয়
regret	খেদ, খেদ প্ৰকাশ কৰ
regrouping	পুনৰ্গীকৰণ
regular	নিয়মীয়া
regular cadre	নিয়মীয়া সংবৰ্গ
regularization	নিয়মীয়াকৰণ
regular service	নিয়মীয়া সেৱা
regulations	বিনিয়ম
rehabilitation	পুনৰ সংস্থাপন
rehearsal	অনুশীলন
reimburse	প্ৰতিপূৰ্তি কৰ
reinstate	পুনঃস্থাপিত কৰ
reiterate	পুনৰ কোৱা
reject	অস্বীকাৰ কৰ, প্ৰত্যাখ্যান কৰ
rejection	অস্বীকাৰ, প্ৰত্যাখ্যান
rejoinder	প্ৰত্যুত্তৰ
relation	সম্বন্ধ, সম্পৰ্ক
relative	1. আত্মীয়, সম্পৰ্কীয় 2. আপেক্ষিক
relative valuation	আপেক্ষিক মূল্যায়ন
relaxation	শিথিলকৰণ
relaxation of rules	নিয়ম শিথিলকৰণ
release	1. বন্ধনমুক্তি 2. মুক্তি, উদ্ধোধন
release date	মুক্তিৰ তাৰিখ
relevant	সুসঙ্গত, প্ৰাসংগিক
relevant papers	প্ৰাসংগিক কাগজ-পত্ৰ

reliable	নিৰ্ভৰযোগ্য
relief	সহায়
relief and rehabilitation	সহায় আৰু পুনৰ সংস্থাপন
relief list	সহায় সূচী
relief works	সহায় কাৰ্যাৱলী
relieve	দায়িত্ব গ্ৰহণ
reliever	দায়িত্ব গ্ৰহণকাৰী
relinquishment	ত্যাগ, এৰা
relinquishment of charge	কাৰ্য্যভাৰ ত্যাগ
relocation	পুনঃ স্থানন
reluctance	অনিচ্ছা
remark	মন্তব্য
remarks column	মন্তব্য ঘৰ
remedial action	উপচাৰী কাৰ্য্যব্যৱস্থা
remedial measures	উপচাৰী উপায়
remedial transfer	উপচাৰী স্থানান্তৰণ, উপচাৰী বদলিকৰণ
reminder	অনুস্মাৰক, স্মৰণ পত্ৰ
remission	1. ৰেহাই, অব্যাহতি 2. স্বগম 3. উপশম 4. ধন প্ৰেৰণ
remit	1. ৰেহাই দে, অব্যাহতি দে 2. স্বগম কৰ 3. উপশম কৰ 4. ধন প্ৰেৰণ কৰ
remitee	পোৱা জন
remittance	প্ৰেৰিত ধনৰ পৰিমাণ, বিপ্ৰেষণ
remote	দূৰস্থ, দূৰনিবৰ্তীয়া
remote control	দূৰ নিয়ন্ত্ৰণ
removal	অপসাৰণ
remuneration	পাৰিশ্ৰমিক
render	1. তাম দি গলা 2. সমৰ্পণ কৰ 3. দাখিল কৰ, পেছ কৰ 4. পৰিশোধ কৰ 5. পৰিণত কৰ 6. প্ৰদান কৰ 7. অনুবাদ কৰ 8. সম্পাদন কৰ

renewal	নবীকৰণ
renewal of demand	দাবীৰ নবীকৰণ, দাবী পুনৰ উল্লেখ
renounce	ত্যাগ কৰ
renovation	জীৰ্ণসংস্কাৰ, নবীকৰণ
rent	1. ভাৰা 2. খাজনা
rented space	ভাৰালৈ লোৱা স্থান
reopening	পুনঃ আৰম্ভ
reorganization	পুনৰ্গঠন
reorientation	পুনৰবিন্যাস
repairable	মেৰামতিযোগ্য
repatriate	1. প্রত্যাবর্তিত কৰ 2. দেশ প্রত্যাবর্তন
repatriation of services	সেৱাৰ প্রত্যাবর্তন
repay	1. ঋণ পরিশোধ কৰ 2. ঘূৰাই দে
repayable	1. পরিশোধ্য 2. প্রতিদেয়
repeal	বদ কৰ, নিৰসন কৰ, বাতিল কৰ
repeat order	পুনৰাৰ্দেশ
repetitive work	বাৰম্বাৰী কাৰ্য
replace	1. পুনঃ প্রতিষ্ঠা কৰ 2. প্রতিস্থাপিত কৰ
replacement	প্রতিস্থাপন
replenishment	পুনঃপূৰ্তি
report	প্রতিবেদন, ৰিপোর্ট
repository	মালখানা, ভঁৰাল, ভাণ্ডাৰ
representation	1. প্রতিনিধিত্ব 2. আবেদন, অভিযোগ
representative	প্রতিনিধি
reprimand	তীব্র ভৎসনা
reprint	পুনৰমুদ্ৰণ
reprisal	প্রতিশোধ
reproduce	1. প্রজনন কৰ, বংশবৃদ্ধি কৰ 2. পুনৰুৎপাদন কৰ, পুনৰাবৃতি কৰ
reproduction	1. প্রজনন 2. পুনৰুৎপাদন

republic day	গণৰাজ্য দিৱস
repudiate	নিৰাকৰণ কৰ, অস্বীকাৰ কৰ
repugnant	বিৰুদ্ধ
repurchase	পুনঃ ক্ৰয়
reputation	প্ৰসিদ্ধি, খ্যাতি
requirement	প্ৰয়োজন
requisite	প্ৰয়োজনীয়
requisite information	প্ৰয়োজনীয় তথ্য
requisites	1. প্ৰয়োজনীয় বস্তু 2. প্ৰয়োজনীয় গুণ
requisition	1. আৱশ্যকতা 2. অনুৰোধ, হুকুম 3. যোগানৰ দাবী 4. অভিযাচন, অধিগ্ৰহণ
requisition form	অধিগ্ৰহণ প্ৰপত্ৰ
requisition slip	অধিগ্ৰহণ পত্ৰ
rescue	উদ্ধাৰ কৰ
research work	গৱেষণামূলক কাৰ্য
resentment	ক্ষোভ, অসন্তুষ্টি
reservation	সংৰক্ষণ
reservation fee	সংৰক্ষণ মাচুল
reservation of post	পদ সংৰক্ষণ
reserve	সংৰক্ষণ কৰ
reserved accommodation	সংৰক্ষিত স্থান
reserved constituency	সংৰক্ষিত সমষ্টি, সংৰক্ষিত নিৰ্বাচন ক্ষেত্ৰ
reserve price	সংৰক্ষিত মূল্য
resettlement	1. পুনঃ স্থাপন 2. পুনৰ্বাস 3. পুনঃ ব্যৱস্থাপন
reshuffle	মালসলনি
residence	নিবাস, আবাস
resident permit	আবাস পত্ৰ, অনুজ্ঞা পত্ৰ
resident	1. নিবাসী 2. (পদনাম) স্থানিক
residential	আবাসী, নিবাসী
residential accommodation	আবাস ব্যৱস্থা

residential address	আবাসীয় ঠিকনা
residential quarter	আবাসীয় কোর্টাৰ
residuary	অৱশিষ্ট
residuary pension	অৱশিষ্ট পেন্সন
residuary power	অৱশিষ্ট ক্ষমতা
resignation	পদত্যাগ পত্ৰ
resist	প্ৰতিৰোধ কৰ
resolution	সংকল্প
respectfully	সাদৰ
respectively	ক্রমানুসাৰে, ক্ৰমশঃ
respondent	প্ৰতিবাদী, পদকীয়া
response	1. প্ৰত্যুত্তৰ, উত্তৰ 2. প্ৰতিক্ৰিয়া, অনুক্ৰিয়া
responsibility	উত্তৰদায়িত্ব
responsible	উত্তৰদায়ী
responsive	অনুক্ৰিয়াশীল, অনুক্ৰিয়াম্বলক
rest house	বিশ্রাম গৃহ
restore	1. পুনঃস্থাপন কৰ, প্ৰত্যাহ্বান কৰ 2. জীৰ্ণোদ্ধাৰ কৰ, হত্যাৰুদ্ধাৰ কৰ
restraint	1. অৱৰোধ 2. নিয়ন্ত্ৰণ
restricted	1. প্ৰতিবন্ধিত 2. সীমিত
restricted leave	প্ৰতিবন্ধিত ছুটি
restriction	প্ৰতিবন্ধ, বাধা
result oriented work	পৰিণামোন্মুখ কাৰ্য্য
resume	1. ফিৰাই ল 2. আকৌ আৰম্ভ কৰ 3. আকৌ গ্ৰহণ কৰ 4. সারাংশ প্ৰস্তুত কৰ 5. দ্বিবৃত্তি কৰ
resummon	পুনঃ চমন কৰ
resumption	পুনৰ আৰম্ভ কৰ
retain	1. স্বাধিকাৰত ৰাখ 2. ধৰি ৰাখ 3. নিহিত ৰাখ 4. সংৰক্ষিত কৰ
retention price	ধাৰণ মূল্য

retired	সেৱা-নিবৃত্ত
retirement	সেৱা-নিবৃত্তি
retirement benefits	সেৱা-নিবৃত্তি হিতলাভ
retiring age	সেৱা-নিবৃত্তি বয়স
retiring pension	সেৱা-নিবৃত্তি পেন্সন
retrenched staff	ছাটাই কৰা কৰ্মচাৰীগণ
retrenchment	ছাটাই কৰণ
retroactive pay	পূৰ্বকাল কাৰ্য্যকৰী বেতন
return	1. বিৱৰণী 2. প্ৰতিফল 3. ঘূৰি অহা, ঘূৰাই দিয়া
return journey	ওভতনি যাত্ৰা
return of post	ওভতনি ডাক
revalidation	পুনঃবিধিমান্যকৰণ
revaluation	পুনঃমূল্যাংকন
revenue	ৰাজহ
revenue expenditure	ৰাজহ ব্যয়
revenue stamp	ৰছিদী টিকট
reverse	1. ওলোট 2. উৎক্ৰম 3. প্ৰতিলোম
reverted	প্ৰতিবৰ্তিত
review	1. পুনৰীক্ষণ 2. সমীক্ষা 3. পুনৰীক্ষণ কৰ 4. সমীক্ষা কৰ
review board	পুনৰীক্ষণ মণ্ডলী
revise	1. পুনৰীক্ষিত কৰ 2. পৰিশোধিত কৰ
revised agenda	পৰিশোধিত কাৰ্য্যসূচী
revised budget	পৰিশোধিত বাজেট
revised estimate	পৰিশোধিত প্ৰাককলন
revised rules	পৰিশোধিত নিয়মাবলী
revision	1. পৰিশোধন 2. পুনৰীক্ষণ
revision of pay scale	1. বেতনমান পৰিশোধন 2. বেতনমান পুনৰীক্ষণ
revival	1. পুনৰুজ্জীৱন 2. পুনৰুত্থান
revocation	প্ৰত্যাহ্বান

revoke	প্রত্যাহার কৰ
revolution	১. পৰিভ্ৰমণ ২. বিপ্লৱ
revolving fund	পৰিভ্ৰমী নিধি
reward	১. পাৰিতোষিক, পুৰস্কাৰ, বঁটা ২. সমূচিত প্ৰতিফল
reward scheme	পাৰিতোষিক আঁচনি
right	১. অধিকাৰ ২. শুদ্ধ
rightful claimant	সাধিকাৰ দাবীদাৰ
rigid	কঠোৰ
riot	১. আতিশয্য ২. সংঘৰ্ষ, কটাকাটি
risk	বিপদাশংকা
risk purchase	বিপদাশংকামুক্ত ক্ৰয়
rival	প্ৰতিদ্বন্দ্বী
road mileage	১. মাইলৰ হিচাপত দূৰত্ব ২. মাইলৰ হিচাপত ভ্ৰমণ বানচ
roadways	১. পথ ২. পথ পৰিবহণ
role	ভূমিকা
roll	১. দলিল ২. বস্তৰ বা নামৰ তালিকা ৩. নুৰা ৪. হেম্‌দোলনি ৫. খৰ-বাগৰ
rolling plan	প্ৰবাহী যোজনা
roll number	পঞ্জীক্ৰম, বোল নম্বৰ
roster	ৰোষ্টাৰ
rotation	আৱৰ্তন, চক্ৰানুক্ৰম
rough	১. খহটা ২. অসংশোধিত
rough copy	অসংশোধিত নকল
rounding off	পূৰ্ণাংকিত কৰ
route	মাৰ্গ, বাট
routine	গতানুগতিক
routine note	গতানুগতিক টোকা
routine test	গতানুগতিক পৰীক্ষণ
royalty	উৎপাদন শুল্ক, অধিকাৰ শুল্ক

rubber stamp	অনুপ্ৰা চিলমোহৰ, আনক অন্ধভাৱে অনুকৰণ কৰা লোক
rude	অশিষ্ট, অভদ্র
rule	১. নিয়ম ২. শাসন কৰ
ruler	১. শাসক ২. ৰেখনী, বুলাৰ
rules and regulations	নিয়ম-বিনিয়ম
rules of business	কাৰ্য্য পৰিচালনাৰ নিয়মাৱলী
ruling	১. ৰায়দান ২. শাসন
ruling party	শাসক দল
rumour	উৰাবাতৰি
running staff	চলিত কৰ্মচাৰীগণ
rural development plan	গ্ৰামীণ বিকাশ আঁচনি
rural upliftment	গ্ৰামীণ উত্থান
rustication	বিনিষ্কাশন

S

sabbatical leave	বিৰাম অৱকাশ
sabotage	অস্তৰ্ঘাত
sack	উলিয়াই দে, বৰ্খাস্ত কৰ
safe	১. অক্ষত ২. নিৰাপদ ৩. বিশ্বাসযোগ্য ৪. চন্দুক
safe custody	নিৰাপদ তত্ত্বাৱধান
safeguarding	সুৰক্ষিত কৰি ৰখা
safety	সুৰক্ষা, নিৰাপত্তা
safety device	সুৰক্ষা যন্ত্ৰ
safety regulations	সুৰক্ষা নিয়মাৱলী
salaried class	বেতনভোগী শ্ৰেণি
salary	বেতন
salary cheque	বেতন চেক

salary deduction	বেতন কৰ্তন
salary review	বেতন সমীক্ষা
salary structure	বেতন সংৰচনা
sale deed	বিক্ৰম দলিল
sales department	বিক্ৰী বিভাগ
sales tax	বিক্ৰী কৰ
salient	প্ৰধান, মুখ্য
salvage	নষ্টোদ্ধাৰ, নষ্টোদ্ধাৰ কৰ
salvage and scrap	নষ্টোদ্ধাৰ আৰু ভগা মাল
sample	নমুনা
sample checking	নমুনা পৰীক্ষণ
sample survey	নমুনা জৰীপ
sampling	নমুনা চয়ন, প্ৰতিচয়ন
sanction	1. স্বীকৃতি, মঞ্জুৰী 2. প্ৰতিবন্ধকতা
sanctioned budget	স্বীকৃত বাজেট
sanctioned budget estimate	স্বীকৃত বাজেট অনুমান, স্বীকৃত বাজেট প্ৰাককলন
sanctioned project	স্বীকৃত পৰিকল্পনা
sanctioned strength	স্বীকৃত কাৰ্মিক সংখ্যা
sanctioning authority	স্বীকৃতিদাতা প্ৰাধিকাৰী
sanctioning order	মঞ্জুৰী আদেশ
sanctity	পবিত্ৰতা
sanitation	1. স্বচ্ছতা, স্বাস্থ্যৰক্ষা 2. স্বচ্ছতা বিজ্ঞান
satisfaction	1. সন্তোষ, সন্তুষ্টি 2. সমাধান
satisfactory	1. সন্তোষজনক 2. সমাধানকাৰী
saving clause	ৰক্ষাকাৰী দফা
savings scheme	সঞ্চয় আঁচনি
scale	1. তুলাচনী, মাপকাঠি 2. বাকলি, শব্দ 3. জখলা, সোপান 4. স্বৰ্গাম 5. আনুপাতিক বিস্তাৰ, স্কেল 6. বুল্লাৰি, স্কেল
scale of pay	বেতনমান
scarcity	ন্যূনতা, অভাৱ, দুৰ্লভতা

scarcity area	অভাৱগ্ৰস্ত ক্ষেত্ৰ
scarcity of resources	সম্পদৰ অভাৱ
scenario	দৃশ্যপট, প্ৰেক্ষাপট
schedule	অনুসূচী
scheduled bank	অনুসূচিত বেংক
scheduled caste	অনুসূচিত জাতি
scheduled tribe	অনুসূচিত জনজাতি
schedule of demands	দাবী অনুসূচী
schedule of supply	যোগান অনুসূচী
scheme	আঁচনি
scholarship	ছাত্ৰবৃত্তি, জলপানি
scientific management	বৈজ্ঞানিক ব্যৱস্থাপনা
scope	1. বিষয়ক্ষেত্ৰ 2. কাৰ্য্যক্ষেত্ৰ 3. পৰিধি 4. সম্ভাৱনা
score	স্ক'ৰ, প্ৰাপ্তাংক
score out	কাটি দে
scrap value	ভগা মাল মূল্য
screening	1. চোৱা-চিতা 2. চালন 3. পৰ্দাত প্ৰদৰ্শন কৰা চালন সমিতি
screening committee	চালন সমিতি
script	1. লিপি, নাট্যালিপি 2. বৰ্ণমালা
scrutinizer	পৰিনিৰীক্ষক
scrutiny	1. সমীক্ষা, পৰিনিৰীক্ষা 2. সন্ধানী দৃষ্টি
seal	মুদ্ৰা, মোহৰ, মোহৰ মাৰ
sealed	মোহৰবন্ধ
sealed tender	মোহৰবন্ধ নিবিদা
sealer	মুদ্ৰাঙ্কক
seal of office	কাৰ্য্যালয়ৰ মোহৰ
search	তালচী, সন্ধান, সন্ধান কৰ
search campaign	সন্ধান প্ৰচাৰ
search operation	তালচী অভিযান

search warrant	ভালাচী অধিপত্ৰ
seasonal unemployment	ঋতুজনিত নিবনুৱা সমস্যা
season ticket	ঋতুপত্ৰক, চীজন টিকেট
secondary	1. গোপ, দ্বিতীয়ক 2. মাধ্যমিক
secondary education	মাধ্যমিক শিক্ষা
secondary industry	দ্বিতীয়ক উদ্যোগ
second class	দ্বিতীয় শ্ৰেণী
secrecy	গোপনীয়তা
secret	গোপন
secretarial	1. সচিবীয় 2. লিপিকীয়
secretariat service	1. সচিবালয় সেৱা 2. লিপিকীয় সেৱা
secret ballot	গুপ্ত ভোটদান, গোপন বেলট
secret cover	গুপ্ত লেফাফা, গুপ্ত আৱৰণ
secret funds	গুপ্ত নিধিসমূহ
secret inquiry	গুপ্ত তদন্ত
secret instruction	গুপ্ত অনুদেশ
secret letter	গুপ্ত পত্ৰ
section	1. ছেদ, কৰ্তন 2. খণ্ড, অংশ 3. অধ্যায়, দফা, ধাৰা 4. শ্ৰেণী ভাগ 5. অনুবিভাগ
sector	খণ্ড, ক্ষেত্ৰক
secular	ধৰ্মনিৰপেক্ষ
security	1. নিৰাপত্তা, সুৰক্ষা 2. আমানত
security deposit	আমানত জমা
security instruction	সুৰক্ষা অনুদেশ
security measure	সুৰক্ষা উপায়
segregate	পৃথক কৰ, বেলেগ কৰ
seizure	বাজেয়াপ্তকৰণ
select committee	বাচনি সমিতি, প্ৰবৰ সমিতি
selection	চয়ন, প্ৰবৰণ
selection board	চয়ন মণ্ডলী

selection committee	চয়ন সমিতি
selection grade	চয়ন বেতনমান
selection post	চয়ন পদ, প্ৰবৰণ পদ
selection procedure	চয়ন কাৰ্যবিধি
selection test	চয়ন পৰীক্ষা
select list	বিশিষ্ট সূচী
self-appraisal (self-assessment)	স্বমূল্যাংকন
self-confidence	আত্মবিশ্বাস
self-contained note	স্বতঃপূৰ্ণ টোকা
self-employment	স্বৰোজগাৰ, আত্মসংস্থান
self-explanatory	স্বতঃস্পষ্ট
self-government	স্বশাসন
semester	অৰ্ধবৎসৰ পাঠ, চেমেষ্টাৰ
semi-autonomous	অৰ্ধস্বায়ত্ব
seminar	আলোচনা চক্ৰ
semi-skilled labour	অৰ্ধ-কুশল শ্ৰমিক
senate	চেনেট, উচ্চ সদন
sender	প্ৰেৰক
senior	জ্যেষ্ঠ
senior administrative grade	জ্যেষ্ঠ প্ৰশাসনিক গ্ৰেড
senior grade	জ্যেষ্ঠ গ্ৰেড
seniority	জ্যেষ্ঠতা
seniority-cum-fitness	জ্যেষ্ঠতা-সহ-উপযুক্ততা
seniority-cum-merit	জ্যেষ্ঠতা-সহ-যোগ্যতা ক্ৰম
seniority system	জ্যেষ্ঠতা পদ্ধতি
senior management	জ্যেষ্ঠ ব্যৱস্থাপক বৰ্গ
seniormost	জ্যেষ্ঠতম
senior scale	জ্যেষ্ঠ বেতনমান
senior timescale	জ্যেষ্ঠ সময়-মান
sensation	সংবেদন, চাঞ্চল্য

sensitive	স্পর্শকাতৰ
sentence	1. দণ্ড, দণ্ডদেশ 2. বাক্য
separated family	বিচ্ছিন্ন পৰিয়াল
separation	1. পৃথকীকৰণ 2. বিচ্ছেদ, বিচ্ছিন্নতা 3. বিয়োজন, বিয়োগ 4. চুক্তি অৱসান
sequence	অনুক্ৰম
serial list	ক্রম সূচী
serial number	ক্রম সংখ্যা
series	মালা, শ্ৰেণী
serious	1. গম্ভীৰ, সংকটজনক 2. চিন্তাগম্ভূৰ 3. গুৰুতৰ, গুৰুত্বপূৰ্ণ
servant	সেৱক, বনকৰা লোক
serve	1. সেৱা কৰ 2. সুবিধাজনক হ 3. স্বৰূপে কাম কৰ 4. চোৱাচিতা কৰ 5. প্ৰতিফল দে 6. জাৰি কৰ
service	1. সেৱা, চাকৰি 2. ব্যৱস্থা 3. মেৰামতি
serviceable	1. কামত লগোৱাৰ যোগ্য 2. মেৰামতিযোগ্য
service book	সেৱাপত্ৰী
service conditions	সেৱাৰ চৰ্তাৱলী
service contract	সেৱা চুক্তি
service of summon	চমন জাৰি কৰা
service postage stamp	চৰকাৰী ডাকটিকট
service record	সেৱা অভিলেখ
service roll	সেৱাবৃত্ত
service rules	সেৱানিয়ম
service verification	সেৱা সত্যাপন
session	1. বৈঠক 2. অধিবেশন
session of parliament	সংসদৰ অধিবেশন
set	1. বিন্যস্ত 2. ঠিক কৰ, ব্যৱস্থিত কৰ 3. সমুচ্চয়, সংহতি
set aside	1. বেলেগ কৰ 2. বাতিল কৰ

settlement	1. বন্দবস্ত 2. চুক্তি, শ্ৰীমাংসা 3. বসতি
set-up	1. প্ৰতিষ্ঠা কৰ 2. আৰম্ভ কৰ 3. পৰিকল্পনা কৰ
severally	পৃথক-পৃথক, বেলেগ-বেলেগ
severance of relations	সম্পর্ক বিচ্ছেদ
severe action	কঠোৰ কাৰ্য্যব্যৱস্থা
sewage	পূতিজল, পূতিকা
sex	1. লিঙ্গ 2. যৌন 3. কাম
sex discrimination	লিঙ্গ বৈষম্য
share	1. অংশ, শ্বেয়াৰ, ভাগ 2. সমভাগী হ
share holder	অংশধাৰক, শ্বেয়াৰ হস্তাৰ
sharing	সমভাগী হোৱা
shift	1. স্থানান্তৰ কৰ 2. পৰিৱৰ্তন কৰ 3. স্থান পৰিৱৰ্তন কৰ 4. বিচ্যুত হ, বিস্থাপন হ 5. কামৰ পাল
shifting	স্থান পৰিৱৰ্তন
shift system	পাল প্ৰণালী
shift transfer	পাল সলনি
shortage	অভাৱ
shortage of manpower	মানৱ শক্তিৰ অভাৱ
shortfall	অভাৱ
shorthand	আশুলিপি
short leave	অস্থায়ী ছুটি
shortlist	লম্বু সূচী
short notice	কম সময়ৰ জাননী
short staffed	কম কৰ্মচাৰীৰিশিষ্ট
short term	হ্রস্বম্যাদী
short-term-course	হ্রস্বম্যাদী পাঠ্যক্রম
short title	সংক্ষিপ্ত শীৰ্ষক, সংক্ষিপ্ত নাম
show cause notice	কাৰণ দৰ্শোৱা জাননী
shut down	বন্ধ হোৱা

sick industry	ৰুগ্ন উদ্যোগ, অলাভকাৰী উদ্যোগ
sick leave	অসুস্থতাৰ ছুটি
sickness benefit	অসুস্থতাৰ হিতলাভ
sick report	অসুস্থতাৰ বিপোর্ট
sign	1. হস্তাক্ষৰ কৰ 2. চিহ্ন, সংকেত
signature	হস্তাক্ষৰ
signature campaign	হস্তাক্ষৰ অভিযান
signature pad	হস্তাক্ষৰ পেড
significant	গুৰুত্বপূৰ্ণ, সাৰ্থক
signify	1. ব্যক্ত কৰ, প্রকট কৰ 2. সংজ্ঞাপিত কৰ
similar	সদৃশ, সমৰূপ, এনেকুৱাই
simple interest	সৰল সুত
simultaneous	একেলগে, সমসাময়িক
simultaneously	একেলগে, একে সময়তে
sincere	নিষ্ঠাৱান
sine die	অনিশ্চিত কালৰ বাবে
sine qua non	অপৰিহাৰ্য্য চৰ্ত
single entry system	একল প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি
single fare	একল ভাৰা
single file system	একল ফাইল পদ্ধতি
sir	মহোদয়
site	স্থান, স্থল, খলী
site plan	স্থল-নক্সা
sitting member	আসীন সদস্য
situation	1. অৱস্থিতি 2. পৰিস্থিতি
situations vacant	(বিক্ষোপন) বিজ্ঞ স্থান
situations wanted	(বিক্ষোপন) কাম লাগে
skeleton staff	অত্যল্প কৰ্মচাৰীগণ
skilled labourer	কুশল শ্ৰমিক
slackness	শিথিলতা

slack season	মন্দাৰ সময়, অলস কাল
slander	মিথ্যা অপযশ
sleeper class	শয়ন দবা, শোৱনি শ্ৰেণী
sliding scale	(মূল্যমানৰ লগত বেতনৰ) সামগ্ৰস্য ব্যৱস্থা
slip	ছিটা, পটি, বোকা
slow down	মন্দৰ হ, ধীৰে চল
slum	বস্তি
slump	হঠাতে হোৱা মন্দাৱস্থা
small savings fund	ক্ষুদ্ৰ সঞ্চয় নিধি
small scale enterprise	লঘু উদ্যম
small scale industry	লঘু উদ্যোগ
smartness	সপ্ৰতিভ অৱস্থা, প্ৰাণচঞ্চলতা
smooth	নিৰ্বিল্ল
snap inspection	আকস্মিক নিৰীক্ষণ
snap strike	আকস্মিক ধৰ্মঘট
social security	সামাজিক সুৰক্ষা
social welfare	সামাজিক কল্যাণ
software	চফটৱেৰ, প্ৰক্ৰিয়া সামগ্ৰী
sojourn	অৱস্থান, বিৰাম
sole	1. একমাত্ৰ 2. একল
sole agency	একল অভিকৰণ
solemn	1. সত্যনিষ্ঠা 2. গম্ভীৰ
solemn affirmation	সত্যনিষ্ঠ প্ৰতিজ্ঞান
solemnity	সত্যনিষ্ঠা, গম্ভীৰতা, গাৰ্ভীৰ্য্য
solemnize	বিধিবৎ অনুষ্ঠাপিত কৰ
solemnly	সত্যনিষ্ঠাপূৰ্বক
sole owner	এক মাত্ৰ গৰাকী
solicit	বাঞ্ছা কৰ
solidarity	সংহতি, একোদ্দেশ্য
solitary	1. একান্ত 2. একমাত্ৰ, অকলশৰীয়া

solitary case	অকলশৰীয়া গোচৰ
solution	সমাধান
solve	সমাধান কৰ
sorting	শ্ৰেণী বিভাজন, চিহ্ন
sorting appliance	চিহ্নকৰণ উপযন্ত
source	উৎস
source of income	আয়ৰ উৎস
souvenir	স্মৃতিচিহ্ন, স্মৃতিগ্ৰন্থ
sovereign	সার্বভৌম
sovereignty	সার্বভৌমত্ব
space	1. মহাকাশ, অন্তৰীক্ষ 2. অন্তৰ, ব্যৱধান 3. স্থান, ঠাই
spacing	স্থান বিন্যাস, স্থান ব্যৱধান
spade work	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্য
spare	অতিৰিক্ত
spare copy	অতিৰিক্ত প্ৰতি
spare time	অতিৰিক্ত সময়
speaker	1. অধ্যক্ষ 2. বক্তা
special	বিশেষ
special ability test	বিশেষ যোগ্যতা পৰীক্ষণ
special allowance	বিশেষ ভাড়া
special cell	বিশেষ প্ৰকোষ্ঠ
special commendation	বিশেষ প্ৰশংসা
special compensatory allowance	বিশেষ প্ৰতিকার ভাড়া
special drive	বিশেষ অভিযান
special grant	বিশেষ অনুদান
specialist	বিশেষজ্ঞ
specialization	বিশেষজ্ঞতা
special messenger	বিশেষ বাৰ্তাবাহক
special pay	বিশেষ বেতন

special power of attorney	বিশেষ মোক্তাৰনামা
special protection group (SPG)	বিশেষ ৰক্ষণ গোট
specific	1. সুনির্দিষ্ট 2. বিশিষ্ট
specification	1. সুনির্দিষ্টকৰণ 2. বিশিষ্টকৰণ
specific denial	স্পষ্ট খণ্ডন
specific reason	বিশিষ্ট কাৰণ
specimen signature	নমুনা হস্তাক্ষৰ
speculation	1. আগ-পাচ গুণ 2. হৰণাশংকাসূৰ্ণ কাৰ্য কৰ বক্তব্য
speech	1. গতি 2. শীঘ্ৰতা
speed	গতিবোধক
speed breaker	গতি সীমা
speed limit	তীব্ৰ ডাক, স্পীড পোষ্ট
speed post	দ্রুত কাৰ্যব্যৱস্থা
speedy action	ক্ষুদ্ৰ
sphere	সৰ্পিল বন্ধনী
spiral binding	বিভাজিত ডিউটি
split duty	মুখপত্ৰ
spokesman (=spokes person)	পৃষ্ঠপোষক
sponsor	পৃষ্ঠপোষকতা
sponsorship	ঘটনাস্থল পৰিদৰ্শন
spot inspection	স্থল ধনদান
spot payment	জীৱনসঙ্গী
spouse	উপদল, গোট
squad	স্থিৰতা, স্থায়িত্ব
stability	কৰ্মচাৰী-বৰ্গ
staff	কৰ্মচাৰী সংঘ
staff association	ষ্টাফ নিৰীক্ষণ একক
staff inspection unit (SIU)	ষ্টাফ কোৱাৰ্টাৰ
staff quarter	কৰ্মচাৰী কক্ষ, ষ্টাফ ৰুম
staff room	

staff welfare fund	কর্মচাৰী কল্যাণ নিধি
stage	1. অৱস্থা, চৰণ, পৰ্যায় 2. ৱংগমঞ্চ, মঞ্চ
stagnation	গতিৰোধ
stake	1. গাঁজ, খুটি 2. পণ, বাজি 3. সংশয় 4. বঁটা, লাভ 5. ব্যৱসায়ৰ অংশ
stamp	1. টিকট, ষ্টাম্প 2. মোহৰ, মুদ্ৰাংক
stamp duty	ষ্টাম্পশুল্ক
stamped envelope	টিকট লগা লেফাফা
stamp pad	মোহৰ পেড
stamp paper	ষ্টাম্পকাগজ
stand	1. শিয় হ 2. অটল হ 3. স্থান অধিকাৰ কৰ 4. প্ৰাৰ্থী হ 5. চকুত পৰা হ 6. সন্মত হ 7. সহ্য কৰ 8. দায়িত্ব পালন কৰ 9. বাহৰ 10. দৃষ্টিভংগী 11. খাপনা, আধাৰ 12. পোহাৰ ডলা 13. আড্ডা, আস্থান 14. অৱস্থিতি
standard	মানক
standard agreement	মানক চুক্তি
standard deduction	মানক কৰ্তন
standard format	মানক সংৰূপ
standardization	মানকীকৰণ
standard man-hours	মানক শ্ৰম-ঘণ্টা
standard of living	জীৱন নিৰ্বাহৰ মান
standard performance	মানক দক্ষতা
standard rate	মানক হাৰ
standby arrangements	আপাত-উপযোগী ব্যৱস্থা
standing	স্থায়ী
standing commission	স্থায়ী আয়োগ
standing committee	স্থায়ী সমিতি
standing order	স্থায়ী আদেশ
standstill	নিশ্চলতা, পৰিৱৰ্তনহীনতা
starred	তৰাংকিত

starred question	তৰাংকিত প্ৰশ্ন
starter	আৰম্ভক
starting salary	আৰম্ভিক বেতন
state	1. ৰাজ্য, প্ৰদেশ 2. স্থিতি, দশা
state banquet	ৰাজভোজ
state government	ৰাজ্য চৰকাৰ
state guest	ৰাজকীয় অতিথি
state list	ৰাজ্যিক সূচী
stalemate	অচলাৱস্থা
statement	বিবৃতি
statement of account	লেখা বিৱৰণ
statement of facts	তথ্যৰ বিৱৰণ
state of health	স্বাস্থ্যৰ অৱস্থা
statesman	বিচক্ষণ
static	স্থিৰ
station	ষ্টেছন, কেন্দ্ৰ
stationary stock	স্থিৰ ষ্টক
stationery	লেখন সামগ্ৰী
station leave	ষ্টেছন এৰাৰ অনুমতি
statistical	পাৰিসংখ্যিক
statistical data	পাৰিসংখ্যিক তথ্য
statistics	পৰিসংখ্যা বিজ্ঞান
status	1. স্থিতি 2. প্ৰতিষ্ঠা
status quo	স্থিতাৱস্থা
status report	স্থিতি ৰিপোর্ট
status symbol	প্ৰতিষ্ঠা প্ৰতীক
statute	পৰিনিয়ম, বিধান, সংবিধি
statutory	সংবিধিবদ্ধ, পৰিনিয়ত, বিধি নিৰ্দেশিত
statutory body	সংবিধিবদ্ধ নিকায়
statutory holiday	সংবিধিবদ্ধ অৱকাশ

statutory rights	সংবিধিবদ্ধ অধিকাৰ
stay	1. স্থগন 2. স্থগনাদেশ
STD (subscriber trunk dialling)	এছ.টি.ডি
steady growth	নিয়ত বিকাশ
steep increase	তীব্র বৃদ্ধি
steering committee	বিষয়-নিৰ্বাচন সমিতি, বিষয়-সম্পাদন সমিতি
stenography	আশুলিপি
sterilization	1. বন্ধ্যাকৰণ 2. নিৰ্বীজাণু কৰণ 3. অক্ষম কৰণ 4. (ভূমি) অনূৰ্ণ কৰণ
stern action	কঠোৰ কাৰ্য্যব্যৱস্থা
stigma	লাঞ্ছনা, কলংক
stimulation	উদ্দীপন
stipend	বৃত্তি, বেতন
stipulate	1. চুক্তি কৰ 2. চৰ্ত বান্ধি দে 3. কথা দে, প্রতিশ্রুতি দে 4. নিৰ্দিষ্ট কৰ
stipulated time limit	নিৰ্দিষ্ট কৰি দিয়া সময় সীমা
stipulation	নিৰ্দিষ্ট কৰণ
stock	সামগ্ৰী, মাল, ষ্টক
stock register	ষ্টক ৰেজিষ্টাৰ
stock-taking	ষ্টক বা মালৰ পৰীক্ষা
stock valuation	মালৰ মূল্যাংকন
stopgap arrangement	অতঃকালীন ব্যৱস্থা
storage	1. ভাণ্ডাৰণ, সংগ্ৰহণ 2. গোদাম
storage space	ভাণ্ডাৰণ স্থল
store	ভাণ্ডাৰত ৰাখ, সংগ্ৰহ কৰ, গোদামত ৰাখ
straight	1. চিহ্না, সৰল 2. শিয়, স্পষ্ট
strain	চাপ, বিকৃতি
strange	1. অপৰিচিত 2. বিচিত্ৰ
stranger	অপৰিচিত, অচিনাকি
strata	স্তৰ
strategy	ৰণনীতি, কাৰ্য্যনীতি, কৌশল

stratification	স্তৰণ
streamline	সুসংবদ্ধ কৰ
strength	1. সামৰ্থ্য 2. শক্তি 3. সংখ্যা
strengthen	শক্তিশালী কৰ, মজপূত কৰ
strenuous	শ্ৰমসাধ্য
stress	1. হেঁচা, মানসিক চাপ 2. জোৰ দে, বল দে
stress management	মানসিক চাপ ব্যৱস্থাপনা
strict	কঠোৰ
strictly	কঠোৰভাৱে
strictness	কঠোৰতা
stricture	কটু সমালোচনা
strike	ধৰ্মঘট
strike call	ধৰ্মঘট আহ্বান
stringency	1. সংকোচন 2. কঠোৰতা 3. নাটনি
strip	1. পটী 2. বিমান অৱতৰণ ক্ষেত্ৰ
strive	প্ৰয়াস কৰ
storage capacity	ভাণ্ডাৰণ ক্ষমতা
strong room	1. কোষ কক্ষ 2. সুৰক্ষিত কক্ষ
structural	সংৰচনাত্মক
structure	সংৰচনা
structured interview	সংৰচিত সাক্ষাৎকাৰ
structured pay	সংৰচিত বেতন
struggle	সংঘৰ্ষ
stubborn	দৃঢ়চিত্ত, স্থিৰসংকল্প
studious	1. অধ্যয়নশীল 2. পৰিশ্ৰমী
study	অধ্যয়ন
study leave	অধ্যয়ন ছুটী
stuff	সামগ্ৰী
stupendous	1. প্ৰকাণ্ড, বৃহৎ 2. চমৎকাৰ, বিস্ময়কৰ
style	শৈলী

sub (subordinate)	উপ
sub-committee	উপ-সমিতি
sub-contract	উপ-চুক্তি
sub-district	উপ-জিলা
sub-division	1. উপবিভাগ 2. উপমণ্ডল, মহকুমা 3. উপ-বিভাজন
sub-head	উপ-শীৰ্ষ
subject	1. বিষয় 2. বিষয়বস্তু 3. প্রজা
subjective	1. আত্মনির্ভর 2. ব্যক্তিনির্ভর
subjudice	ন্যায়োদীন
sublease	উপ-পট্টা
subletting	উপভোবোণ
submission	1. প্রস্তাবিকৰণ 2. মানি লোৱা, স্বীকাৰ কৰা 3. নিবেদন 4. সমৰ্পণ, সমৰ্পিত কৰা
submissive	1. পৰবশপৰায়ণ, আঞ্জাবহ 2. বিনয়ী, নম্র 3. সৈমান হোৱা, সৈমান
subordinate office	অধীনস্থ কাৰ্যালয়
subordinate services	অধীনস্থ সেৱাসমূহ
subordinate staff	অধীনস্থ কৰ্মচাৰীবৰ্গ
subparagraph	উপ-পৰিচ্ছেদ
subrule	উপ-নিয়ম
subscribe	1. চান্দা বা শুদ্ধ দে 2. গ্ৰাহক হ 3. সমৰ্থন কৰ, সহমত দে 4. স্বাক্ষৰ কৰ 5. অঙ্গীকাৰ কৰ 6. (চিত্তা) গ্ৰহণ কৰ
subscribed capital	প্ৰত্যয়িত পুঁজি
subscriber	1. দাতা 2. নিয়মিত গ্ৰাহক
subscription	1. স্বাক্ষৰপূৰ্বক গ্ৰহণ 2. স্বাক্ষৰ কৰণ 3. বৰঙণি, চান্দা 4. গ্ৰাহকত্ব
subsection	উপ-ধাৰা
subsequent	পাছৰ, পৰবৰ্তী
subsequent action	পৰবৰ্তী কাৰ্যবোৱস্থা

subsequently	পাছত, তৎপশ্চাৎ
subsidiary	1. গৌণ 2. সহায়ক
subsidiary bodies	1. গৌণ নিকায় 2. সহায়ক নিকায়
subsidiary industry	1. গৌণ উদ্যোগ 2. সহায়ক উদ্যোগ
subsidiary mandate	সহায়ক অধিদেশ
subsidiary receipt	গৌণ প্ৰাপ্তি
subsidiary register	সহায়ক ৰেজিষ্টাৰ
subsidise	ৰাজসাহায্য দে
subsidised	ৰাজসাহায্যপ্ৰাপ্ত
subsidized accommodation	ৰাজসাহায্যপ্ৰাপ্ত আবাস
subsidy	ৰাজসাহায্য
subsistence	নিৰ্বাহ
subsistence allowance	নিৰ্বাহ ভাড়া
subsistence grant	নিৰ্বাহ অনুদান
substandard	অৱমানক
substantial	1. সাৰবত্তা 2. পৰ্যাপ্ত
substantiate	1. সাৰযুক্ত কৰ 2. বাস্তৱায়িত কৰ 3. সপ্ৰমাণ কৰ 4. সাবস্ত্য কৰ
substantive	মূল
substantive pay	মূল পদ বেতন
substantive post	মূল পদ
substitute	1. বদলি কৰ, প্ৰতিস্থাপিত কৰ, প্ৰতিকল্প ব্যৱহাৰ কৰ 2. বিকল্প স্বৰূপ হ, প্ৰতিপাদক হ
substitution	প্ৰতিস্থাপন, প্ৰতিপাদক
sub sub-paragraph	উপ-উপ পৰিচ্ছেদ
suburban	উপনগৰীয়
subvention	1. স্বাস্থী সাহায্যানিধি 2. নিয়মিত চৰকাৰী সাহায্য
subversion	ধ্বংস, কুটাঘাতমূলক কাৰ্য
subway	ভূমিগত (পাৰ) পথ
succeeding	পৰবৰ্তী

succession	উত্তৰাধিকাৰ
successive	উত্তৰোত্তৰ, আনুক্ৰমিক
successor	উত্তৰাধিকাৰী
succour	(সংকটত)সহায়তা, সহায়তা প্ৰদান কৰ
sue	মোকদ্দমা চলা
suffer	1. সহ্য কৰ 2. পীড়িত হ
suffering	কষ্ট, পীড়া
sufficient	পৰ্যাপ্ত
suffix	1. শেষত লগাই দিয়া 2. প্ৰত্যয় পৰসৰ্গ
suffrage	ভোটদানৰ অধিকাৰ
suggestion	পৰামৰ্শ
suggestion box	পৰামৰ্শ বাকচ
suggestions book	পৰামৰ্শ পুস্তিকা
suggestive	1. ইঙ্গিত দিয়া, সূচক 2. উত্তেজক, প্ৰকোপক 3. যৌনগন্ধি
suicide	আত্মহত্যা
suit	1. দাবী, মোকদ্দমা, বাদ 2. উপযুক্ত হ
suitability	1. উপযুক্ততা 2. ঔচিত্য
suitable action	উপযুক্ত কাৰ্য্যব্যৱস্থা
suited	উপযুক্ত
sum	1. ধনৰাশি 2. যোগফল
summarily	1. প্ৰায় বিনা বিচাৰে 2. সংক্ষিপ্ত কালত
summary	সাৰ
summary trial	সংক্ষিপ্ত বিচাৰ
summing up	উপসংহাৰ, সমাহাৰ
summit	শিখৰ 2. শীৰ্ষ সন্মিলন
summon	চমঅন জাৰি কৰ 2. মাতি পঠিওৱা
sumptuary allowance	ব্যয় ভাড়া
sum up	সমাহাৰ কৰ
sundry	বিবিধ

suo moto	নিজে নিজে, স্বপ্ৰেৰণাৰে
superannuation	অধিবৰ্ষিতা
superannuation pension	অধিবৰ্ষিতা পেন্সন
superficial	1. পৃষ্ঠীয় 2. উপৰুৱা, আন্তৰিকতাহীন
superfluous	1. প্ৰয়োজনান্ধিক 2. অপব্যয়পূৰ্ণ 3. ৰৈ যোৱা 4. অতিৰিক্ত
superimpose	1. সমাৰোপ কৰ 2. অধ্যাৰোপিত কৰ
superior	উচ্চ, শ্ৰেষ্ঠ
superiority	উচ্চতা, শ্ৰেষ্ঠতা
supernumerary	অধিসংখ্য
supernumerary post	অধিসংখ্য পদ
superscribe	ওপৰত লিখ
superscription	ওপৰলেখন
supersede	অধিক্ৰমণ কৰ
supersession	অধিক্ৰমণ
superstructure	অধিৰচনা
supertax	অতিকৰ
super timescale	অধিসময় মান
supervision	পৰ্য্যৱেক্ষণ, তত্ত্বাৱধান
supervisor	পৰ্য্যৱেক্ষক, তত্ত্বাৱধায়ক
supervisory staff	পৰ্য্যৱেক্ষী কৰ্মচাৰী-বৰ্গ
supplement	1. পৰিশিষ্ট 2. পৰিপূৰক
supplementary	পৰিপূৰক
supplementary budget	পৰিপূৰক বাজেট
supplementary cost	পৰিপূৰক ব্যয়
supplementary demand	পৰিপূৰক দাবী
supplementary grant	পৰিপূৰক অনুদান
supplementary question	পৰিপূৰক প্ৰশ্ন
supplementary rules	পৰিপূৰক নিয়মাৱলী
supplier	যোগানকাৰী

supply	যোগান
support	1. সমর্থন 2. ভৰণ-পোষণ 3. সহায়তা 4. অৰলম্বন
supporter	সমর্থক
supporting documents	সমর্থক নথি
suppress	দমন
supremacy	সৰ্বোচ্চতা
supreme	সৰ্বোচ্চ
surcharge	অধিভাৰ, ওপৰৰফি কৰ
surety	1. আমানত 2. নিশ্চিততা
surety bond	আমানত বন্ধক-পত্ৰ
surface inspection	পৃষ্ঠীয় নিৰীক্ষণ
surface transport	পথ পৰিবহণ
surgery	অস্ত্ৰোপচাৰ, শৈল্য-চিকিৎসা
surname	উপাধি
surplus	অধিশেষ, বাহি
surplus budget	বাহি বাজেট
surplus report	বাহি বিপোর্ট
surplus staff	বাহি কৰ্মচাৰী বৰ্গ
surprise check	আকস্মিক পৰীক্ষা
surprise visit	আকস্মিক ভ্ৰমণ
surrender	আত্মসমৰ্পণ
surroundings	পৰিৱেশ
surtax	অধিকৰ, অতিকৰ
surveillance	তীক্ষ্ণ নিৰীক্ষণ, সন্দৰ্শন
survey	জৰীপ
survey report	জৰীপ প্ৰতিবেদন
survival	উত্তৰজীৱন, উৎবৰ্তন
surviving	উত্তৰজীৱী, অৱশিষ্ট
survivor	উত্তৰজীৱী, উৎবৰ্তক

susceptibility	প্ৰৱণতা, সূক্ষ্ণগ্ৰাহিতা
suspect	সন্দেহজনক, সন্দেহ কৰ
suspend	নিলম্বিত কৰ
suspense	1. কৌতূহল 2. নিলম্বিত অৱস্থা 3. স্থগন, মূলতৰী
suspense account	মূলতৰী জমাৰহী
suspension	নিলম্বন, মূলতৰী
suspension order	নিলম্বন আদেশ
suspicion	সন্দেহ, সংশয়
sustainable	স্থায়ী
sustainable growth	স্থায়ী বিকাশ
sustained	স্থায়ী হৈ থকা
swear	শপত গ্ৰহণ কৰ
swearing-in-ceremony	শপত গ্ৰহণ অনুষ্ঠান
syllabus	পাঠ্য-বিৱৰণ
symbol	প্ৰতীক
symmetry	সমমিতি, সমন্বপতা
sympathy	সহানুভূতি, সমবেদনা
sympathy strike	সহানুভূতি ধৰ্মঘট
symposium	আলোচনা সভা, আলোচনা চক্ৰ
symptom	লক্ষণ
synchronise	একেলগে হোৱা, একেলগে ঘট
synopsis	1. বৃপৰেখা 2. বিষয়-সংক্ষেপ, সাৰ-সংক্ষেপ
synthesis	1. সংশ্লেষণ 2. কৃত্ৰিম
synthetic	সংশ্লেষিত
system	1. পদ্ধতি, প্ৰণালী 2. নিকায়, যন্ত্ৰ
systematic	পদ্ধতিগত
systematic work	পদ্ধতিগত কাম
systems analysis	পদ্ধতিগত বিশ্লেষণ

T

tab folder	টেব ফ'ল্ডাৰ
table	1. সাৰণী 2. মেজ
tableau	প্ৰতীকপট
table of contents	বিষয়-সূচী
table of the house	সদনৰ মেজ
tabular	সাৰণীবদ্ধ
tabulated statement	সাৰণীবদ্ধ বিৱৰণ
tabulation	সাৰণীবদ্ধ কৰ
tabulator	1. সাৰণীকাৰ 2. সাৰণীযন্ত্ৰ
tackle	1. বলেৰে ধৰি ৰাখ 2. সমাধান কৰ 3. যুঁজি চা
tact	যুক্তি
tactful	চতুৰ
tactic	যুক্তি, কৌশল
tag	1. টেগ 2. সংযোজিত কৰ
take home pay	হাতলৈ অহা বেতন
take over	1. কাৰ্য্যভাৰ ল 2. অধিকাৰ কৰ
talented	প্ৰতিভাশালী
talent search	প্ৰতিভা সন্ধান
tally	গণনা, সংখ্যা
tally card	গণনা কাৰ্ড
tampering	1. বেয়া কৰা, নষ্ট কৰা 2. অবৈধ হস্তক্ষেপ কৰা 3. অবৈধ পৰিবৰ্তন কৰা
tangible	মূৰ্ত
tangible asset	মূৰ্ত পৰিসম্পত্তি
tape	টেপ, ফিটা
tapping	1. (সম্পদৰ) উপযোগ কৰ 2. (ফোন) টেপ কৰ

tardiness	শিথিলতা, আলস্য
target	লক্ষ্য
target date	লক্ষ্য তিথি
tariff	1. আমদানি শুল্ক, শুল্ক 2. নিৰিখ, হাৰ, মাচুল
tarnish	মলিন কৰ, অনুচ্ছল কৰ
task	কাৰ্য্য, কাম
task force	কাৰ্য্য দল
tax	কৰ
tax abatement	কৰ কম হোৱা
taxable	কৰাৰোপসাম্য, কৰদেয়, কৰযোগ্য
taxable income	কৰাৰোপসাম্য আয়, কৰদেয় আয়, কৰযোগ্য আয়
tax adjustment	কৰ সমাযোজন
tax assessment	কৰ নিৰ্দ্ধাৰণ
taxation	কৰ আৰোপ
tax avoidance (tax loophole)	কৰ পৰিহাৰ
tax consultant	কৰ পৰামৰ্শদাতা
tax declaration	কৰ ঘোষণা
tax deducted at source	উৎসত কটা কৰ
tax deduction	কৰ কৰ্তন
tax evasion	কৰ ফাঁকি
tax exemption	কৰ অব্যাহতি
tax free	কৰমুক্ত
tax payer	কৰদাতা
tax rebate	কৰ ৰেহাই
tax return	কৰ বিৱৰণী
tax schedule	কৰ অনুসূচী
team spirit	টীম ভাৱনা, সহযোগ ভাৱনা, দলগত উদ্যম
team work	দলগত সহযোগিতা, টীম কাৰ্য্য
tear gas	কন্দুৰা গেচ

technical	কাৰিকৰী
technical advice	কাৰিকৰী পৰামৰ্শ
technical college	কাৰিকৰী কলেজ
technical data	কাৰিকৰী পৰিসংখ্যা
technical post	কাৰিকৰী পদ
technical qualification	কাৰিকৰী যোগ্যতা, কাৰিকৰী অৰ্হতা
technical skill	কাৰিকৰী দক্ষতা
technical term	কাৰিকৰী শব্দ, কাৰিকৰী পৰিভাষা
technical training	কাৰিকৰী প্ৰশিক্ষণ
technician	কাৰিকৰী কৰ্মী, যন্ত্ৰবিৎ
technique	কৌশল, কায়দা, কিতাপ
technocracy	প্ৰযুক্তিতন্ত্ৰ
technocrat	প্ৰযুক্তিতান্ত্ৰিক বিষয়া
technological	প্ৰযুক্তিগত
technologist	প্ৰযুক্তিবিদ
technology	প্ৰযুক্তি
televoting	দূৰ-বেংকিং
telegram	তাঁৰ
telegraphic address	তাঁৰ ঠিকনা
telegraphy	তাঁৰ-সঞ্চাৰ
teletype message	দূৰমুদ্ৰক বাৰ্তা
television	টেলিভিছন
teleworking	দূৰকাৰ্য্য
telex	টেলেক্স
teller	গণক যন্ত্ৰ
temper	মেজাজ, স্বভাৱ
temperament	মেজাজ, স্বভাৱ
temperamental	বেয়া মেজাজৰ, ক্ৰোধশীল
temperature	উষ্ণতা
tempo	গতি

temporary	অস্থায়ী, সাময়িক
temporary advance	অস্থায়ী অগ্ৰীম
temporary appointment	অস্থায়ী নিযুক্তি
temporary disability	অস্থায়ী অপাৰগতা, অস্থায়ী অক্ষমতা
temporary post	অস্থায়ী পদ
temporary restriction	অস্থায়ী প্ৰতিবন্ধকতা
temporary vacancy	অস্থায়ী বিজতা
temptation	প্ৰলোভন
tenable	মান্য
tenacity	1. দৃঢ়তা 2. অধ্যৱসায়
tenancy	ৰায়তি স্বত্ব
tenant	ৰায়ত
tendency	1. উপায়, পথ 2. বাসনা, ইচ্ছা 3. লক্ষ্য
tender	নিবিদা
tender box	নিবিদা বাকচ
tenderer	নিবিদা প্ৰদানকাৰী
tender notice	নিবিদা জাননী
tentative	অনিশ্চিত, অনুমিত
tenure	1. কাৰ্য্যকাল 2. পট্টা, পট্টাৰ ম্যাদ
tenure of land	পট্টাৰ ম্যাদ
tenure of office	পদধাৰণ অৱধি
tenure of post	পদকাল
tenure of work	কাৰ্য্যৱধি
tenure post	সাৰাধিক পদ
term	অৱধি, ম্যাদ
terminable	সমাপ্য, সমাপনীয়
terminal (report etc.)	(ৰিপোর্ট আদি) আৱধিক
terminal tax	সীমা কৰ
termination	সমাপ্তি
termination clause	সমাপ্তি দফা

termination notice	সমাপ্তি জাননী
termination of service	সেৱা-সমাপ্তি
terminology	শব্দাৱলী
term loan	ম্যাদী ঋণ
term of office	পদাৱধি
terms	1. নিবন্ধন 2. চৰ্তাৱলী 3. সম্বন্ধ
terms and conditions	নিবন্ধন আৰু চৰ্তাৱলী
terms of delivery	অৰ্পণৰ চৰ্তাৱলী
terms of reference	বিচাৰ্য্য বিষয়
terms of service	সেৱাৰ চৰ্তাৱলী, চাকৰিৰ চৰ্তাৱলী
territory	ভূখণ্ড
terror	সন্ত্রাস
terrorism	সন্ত্রাসবাদ
terrorist	সন্ত্রাসবাদী
tertiary benefit	তৃতীয়ক হিতলাভ
test	পৰীক্ষণ
testament	নিদৰ্শন পত্ৰ
test charge	পৰীক্ষণ ব্যয়
test check	নমুনা পৰীক্ষণ
tester	পৰীক্ষক
testify	1. সাক্ষ্য দে 2. প্ৰমাণিত কৰ
testimonial	1. সাক্ষ্য স্বৰূপ 2. প্ৰশংসাসূচক
testimony	সাক্ষ্য
testing report	পৰীক্ষণ ৰিপোর্ট
text	1. পাঠ 2. কলেৱৰ
thankful	কৃতজ্ঞ
theme	বিষয়
therapy	চিকিৎসা
third party	তৃতীয় পক্ষ
thoroughly	পুংখানুপুংখভাৱে

thoughtful	চিন্তাশীল
threat	ভাবুকি
thrift	মিতব্যয়িতা
through	দ্বাৰা
throw out	প্ৰদৰ্শন কৰ, বিপুংখল কৰ, বিশিষ্ট কৰ, বিযুক্ত কৰ
thumb impression	অঙ্গীকাৰ কৰ, দলিয়াই পেলা
thumping majority	বিশাল সংখ্যাগৰিষ্ঠতা
ticket	টিকট
tie	1. বান্ধ 2. গাঁঠি 3. ((খেল) সমানে সমানে 4. সহযোগিতা
tied loan	নিবন্ধ ঋণ
tier	স্তৰ, তৰপ
tilt	1. হলা, কাতি কৰ 2. পক্ষ ল
time	সময়, কাল
time allowed	অনুমত সময়
time barred	সময়বৰ্জিত, কালাতীত
time bound	সময়বদ্ধ
time card	সময়-কাৰ্ড
time deposit (=fixed deposit)	ম্যাদী জমা
time keeping	সময়-পালন
time limit	সময়সীমা
time off	স্বাভাৱকাল
time overrun	সময় লংঘন
timed programme	সময়বদ্ধ কাৰ্য্যসূচী
time rate (time work)	কালানুপাতী দৰ, কালানুপাতী কাৰ্য্য
time recording machine	সময় লেখিত
time scale	সময়-মান
time schedule	সময় অনুসূচী
time stamp	সময় মোহৰ
time study equipment	সময় অধ্যয়ন যতন

time table	সময়-সারণী
timing	1. সময় 2. সময় নিৰ্দ্ধাৰণ
tips	অগ্ৰিম সংকেত
title	1. শিৰোনাম 2. উপাধি, খিতাপ 3. হক, দাবী
title holder	দাবীদাৰ
toilet	1. শৌচালয় 2. প্ৰসাধন কক্ষ
token	প্ৰতীক, সাংকেতিক
token member	প্ৰতীক সদস্য
token pay	প্ৰতীক বেতন
token strike	প্ৰতীক ধৰ্মঘট
tone	স্বৰ, সুৰ
tone down	টলাই দে
tone up	তীব্ৰ কৰ
tool	সঁজুলি, হাৰ্থিয়াৰ
tool down strike	সঁজুলিবন্ধ ধৰ্মঘট
top	শীৰ্ষ, উচ্চ, পৰম
topic	বিষয়, প্ৰসঙ্গ
top level decision	উচ্চস্তৰীয় আলোচনা
top management	শীৰ্ষ ব্যৱস্থাপনা
topmost	সৰ্বোচ্চ
top official	শীৰ্ষ পদাধিকাৰী
topography	স্থলাকৃতি
top priority	উচ্চ অগ্ৰাধিকাৰ
top ranking	শীৰ্ষস্থ
top secret	পৰম গুপ্ত
torture	যন্ত্ৰণা, যাতনা
total	1. যোগ 2. মুঠ
total service	মুঠ সেৱা
tough	কঠোৰ
tour	ভ্ৰমণ, চফৰ, যাত্ৰা

tour programme	যাত্ৰা কাৰ্য্যক্ৰম
tour report	যাত্ৰা ৰিপোৰ্ট
tout	দালাল
town (city)	নগৰ (মহানগৰ)
township	নগৰী
trace	1. অনুলিপি তোল 2. সন্ধান উলিয়া 3. শুঙসূত্ৰ উলিয়া 4. গমন চিহ্ন, লিক, পটি
tract	ভূভাগ
traction	কৰ্ষণ
trade agreement	বাণিজ্য চুক্তি
trade union	শ্ৰমিক সংঘ
tradition	পৰম্পৰা
train	1. ৰেলগাড়ী 2. প্ৰশিক্ষিত কৰ
trainee	প্ৰশিক্ষাৰ্থী
traineeship	প্ৰশিক্ষণবৃত্তি
trainer	প্ৰশিক্ষক
training	প্ৰশিক্ষণ
training centre	প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ
training college	প্ৰশিক্ষণ কলেজ
training division	প্ৰশিক্ষণ প্ৰভাগ
training institute	প্ৰশিক্ষণ প্ৰতিষ্ঠান
training period	প্ৰশিক্ষণ কাল
training programme	প্ৰশিক্ষণ কাৰ্য্যক্ৰম
training unit	প্ৰশিক্ষণ একক
trait	1. বিশেষ লক্ষণ 2. বিশেষ চিন
traitor	বিশ্বাসঘাতক
tranquility	প্ৰশান্তি
transaction	লেন-দেন, কৰ্ম সঞ্চালন
transaction of business	1. কাম কৰা 2. ব্যৱসায় সঞ্চালন
transcription	প্ৰতিলেখন, অনুলেখন, লিপ্যাংকন

transfer	1. স্থানান্তৰণ, বদলি 2. হস্তান্তৰণ
transferable goods	হস্তান্তৰযোগ্য সামগ্ৰী
transfer entry	হস্তান্তৰ প্ৰৱিষ্টি
transfer fee	হস্তান্তৰ শুল্ক
transfer memorandum	স্থানান্তৰণ জ্ঞাপন
transfer on deputation	প্ৰতিনিয়ুক্তিত স্থানান্তৰণ
transfer order	স্থানান্তৰণ আদেশ
transformation	ৰূপান্তৰণ
transit	1. সংক্ৰমণ 2. পাৰগমন 3. পাৰবহন
transit duty	সংক্ৰমণ শুল্ক
transitional	সংক্ৰমণকালীন
transit pass	পাৰগমন পাচ
transit visa	পাৰগমন ভীজা
transit workshop	পাৰগমন কৰ্মশালা
translation	অনুবাদ
transliteration	লিপ্যন্তৰণ
transmission	1. সঞ্চৰণ 2. প্ৰেৰণ
transmit	1. প্ৰেৰণ কৰ 2. বিস্তৃত কৰ, সংক্ৰমণ কৰ 3. প্ৰবিষ্ট হ'বলৈ দে 4. সম্প্ৰচাৰ কৰ
transport	পৰিবহণ কৰ
transport allowance	পৰিবহণ ভাট্টা
transportation	পৰিবহণ
transposition	পঞ্চান্তৰ কৰ, স্থান বিনিময় কৰ
trap	ফান্দ পাত, জালত পেলা
travel	যাত্ৰা, যাত্ৰা কৰ
travel expenses	যাত্ৰা ব্যয়
traveller's cheque	যাত্ৰী চেক
travelling allowance	যাত্ৰা ভাট্টা
travelling allowance bill	যাত্ৰা ভাট্টা বিল
travelling concession	যাত্ৰা সম্বন্ধীয় বেহাই

treachery	বিশ্বাসঘাতকতা
treason	দেশদ্রোহ, ৰাজদ্রোহ
treasury	কোষ
treasury bench	শাসক পক্ষ, চৰকাৰী পক্ষ
treasury deposit receipt(T.D.R.)	কোষ জমা ৰছিদ
treasury receipt	কোষ ৰছিদ
treasury voucher	কোষ প্ৰমাণক
treat	1. উপচাৰ কৰ 2. ব্যৱহাৰ কৰ 3. মানি ল 4. সৎকাৰ কৰ
treaty	সন্ধি
treaty of extradition	প্ৰত্যৰ্পণ সন্ধি
trek	দুৰ্গম পদযাত্ৰা 2. দুৰ্গম যাত্ৰা
trend	প্ৰবাহ, স্ৰোত
trespass	আইন উলংঘন, অনধিকাৰ প্ৰবেশ
trial	বিচাৰ, পৰীক্ষা
trial balance	কেঁচা শেষ
trial period	পৰীক্ষণ অৱধি
tribal area development	জনজাতীয় ক্ষেত্ৰ বিকাশ
tribal welfare	জনজাতীয় কল্যাণ
tribe	জনজাতি
tribunal	ন্যায়াধিকৰণ
tribute	শ্ৰদ্ধাৰ্থ
trim	নিয়াৰি কৰ
trip	ভ্ৰমণ
tripartite	ত্ৰিপাক্ষিক
triple	ত্ৰি
triplicate	তিনিটা প্ৰতি, তৃতীয় প্ৰতি
true copy	শুদ্ধ প্ৰতিলিপি
trunk call	ট্ৰাংককল
trust	1. আস্থা, বিশ্বাস 2. ন্যাস

trustee	ন্যাসৰক্ষী
trustworthy	আস্থাযোগ্য, বিশ্বস্ত
turn down	অস্বীকাৰ কৰ, প্ৰত্যাখ্যান কৰ
turnkey basis	আদ্যোপান্ত আধাৰ
turnout	1. দ্ৰুত উৎপাদন 2. উৎসাহিত
turnover	1. সমুচ্চয় ধন 2. লুটীয়াই পেলা
turpitude	অধমতা, নীচত্ব
tutelage	1. অভিভাৱকতা 2. শিকনি 3. আধিপত্য
twin city	দ্বৈত চহৰ
twin sharing basis	দ্বিভাগিতা আধাৰ
type	1. ছপা, মুদ্ৰলেখ 2. প্ৰবৃপ 3. টাইপ কৰ
typescript	টাইপ প্ৰতি
typewriter	টাইপৰাইটাৰ
typewriting	টাইপ কৰা
typical	প্ৰবৃপী
typing	টাইপিঙ
typing machine	মুদ্ৰলেখ যন্ত্ৰ
typing pool	টাইপিঙ পুল
typographical error	মুদ্ৰণ ভুল

U

ulterior motive	গুপ্ত অভিপ্ৰায়
ultimate	1. অন্তিম 2. চৰম
ultimate consignee	অন্তিম প্ৰাপক
ultimate cost	অন্তিম ব্যয়
ultimate goal	অন্তিম লক্ষ্য
ultimately	অৱশেষত

ultimate objective	অন্তিম উদ্দেশ্য
ultimatum	অন্তিম সতৰ্কবাণী
ultimo	বিগত মাহৰ
ultravires	শক্তিবিৰুদ্ধ, ক্ষমতা বৰ্হিত্ব
umpire	অধিনিৰ্ণায়ক, আম্পায়াৰ
unacceptable	অস্বীকাৰ্য্য, অগ্ৰহণীয়
unaccompanied baggage	অসংগী আচবাব
unaided	অসাহায্যপ্ৰাপ্ত
unambiguous	অদ্ব্যৰ্থক
unanimity	সৰ্বসন্মতি
unanimous	সৰ্বসন্মত
unanimous decision	সৰ্বসন্মত সিদ্ধান্ত
unassuming	বিনম্ৰ
unattached	অসংবদ্ধ
unauthorized	অপ্ৰাধিকৃত, অকৰ্তৃত্বশীল
unavoidable	অপৰিহাৰ্য্য
unavoidable circumstances	অপৰিহাৰ্য্য পৰিস্থিতি
unavoidable delay	অপৰিহাৰ্য্য বিলম্ব
unbecoming	অশোভনীয়
uncashed	বিনা ভঙন
uncertain	অনিশ্চিত
unclaimed	কোনেও দাবী নকৰা
unclaimed baggage	কোনেও দাবী নকৰা সামগ্ৰী
unclassified	অবগীকৃত, অগোপনীয়
uncommitted	অদায়বদ্ধ
uncommon	অসাধাৰণ
uncompromising	আপোচবিহীন
unconditional	চৰ্তবিহীন
unconfirmed	নিশ্চিত কৰিব নোৱৰা
unconfirmed report	নিশ্চিত কৰিব নোৱৰা বাতৰি

unconstitutional	অসাংবিধানিক
uncontested	নিৰ্বিৰোধ
uncontrolled	অনিয়ন্ত্ৰিত
uncontroberated	অসংপুষ্ট
uncovered demand	মানি নোলোৱা দাবী
undated	তাৰিখবিহীন
undelivered letter	হাতত নপৰা চিঠি
under	1. অধীন, (পদনাম) অৱৰ 2. কম, নূন, অৱ
under-age	অৱ বয়স
under assessment	অৱনিৰ্দ্ধাৰণ
under billing	কম ধনৰাশিৰ বিল তৈয়াৰ কৰা
under certificate of posting	দাক-প্ৰমাণিত
under consideration	বিবেচনাধীন
underconsumption	অৱ উপভোগ
underdeveloped	অৱবিকশিত
under employed	অৱনিয়োজিত
under employment	অৱনিয়োজন
under-estimate	কম অনুমান
under examination	পৰীক্ষাধীন
undergraduate	প্ৰাক স্নাতক, পূৰ্বস্নাতক
underground	ভূমিগত
under-hand dealing	গোপন বুজাবুজি
under invoicing	অৱবীজকন
underlined	ৰেখাঙ্কিত
under-manned	অৱসংখ্যক
under-paid	কম বেতনপ্ৰাপ্ত
under-population	কম জনসংখ্যা
under-production	1. কম উৎপাদন 2. উৎপাদন অধীন
under reference	প্ৰসংগাধীন
undersigned	নিম্ন স্বাক্ষৰকাৰী

understanding	বুজাবুজি
undertake	1. দায়িত্ব ল 2. প্ৰতিশ্ৰুতি দে
undertaking	1. প্ৰতিষ্ঠান 2. প্ৰতিশ্ৰুতি
undertrial	বিচাৰাধীন
under-utilization	অৱ উপযোগ
under-valuation	অৱমূল্যন
undesirable	অবাঞ্ছনীয়
undignified	অশোভনীয়, অভদ্র, মৰ্য্যাদাহীন
undisbursed loan	অসংবিতৰিত ঋণ
undisputed	অবিসম্বাদী
undivided	অবিভক্ত
undoubtedly	নিসন্দেহে
undue	অনুচিত
undue delay	অনুচিত বিলম্ব
undue influence	অনুচিত প্ৰভাৱ
unearned income	অনৰ্জিত আয়
unearth	খবৰ কৰ, সন্ধান কৰ, অন্বেষণ কৰ
uneconomical	অলাভকৰ
unemployment	কৰ্মসংস্থানহীনতা, নিবনুৱা
uneven land	অসমতল ভূমি
unexpected delay	অপ্ৰত্যাশিত বিলম্ব
unexpired	অসমাপ্ত
unfair	অনুচিত
unfair dismissal	অনুচিত বৰ্খাস্তকৰণ
unfair labour practices	অনুচিত শ্ৰম ব্যৱহাৰ
unfair means	অনুচিত উপায়, অনুচিত সাধন
unfavourable	প্ৰতিকূল
unfit	অযোগ্য, অনুপযুক্ত
unfit for promotion	পদোন্নতিৰ বাবে অনুপযুক্ত
unforeseen	অদৃষ্ট, অপ্ৰত্যাশিত

unforeseen charges	অদৃষ্ট প্রভাৰ
unforeseen circumstances	অপ্রত্যাশিত পৰিস্থিতি
unicameral	একসদনীয়
unicameral legislature	একসদনীয় বিধান মণ্ডল
unification	একীকৰণ, একত্ৰিকৰণ
unified scale	একীকৃত বেতনমান
uniform	1. একৰূপ, উমৈহতীয়া 2. ইউনিফৰ্ম
uniform increase	একসমান বৃদ্ধি
uniformity	একৰূপতা
unilateral	একপক্ষীয়
unilateral action	একপক্ষীয় কাৰ্য্যব্যৱস্থা
uninterrupted power supply (UPS)	অবিৰত বিদ্যুৎ যোগান
uninterrupted service	অবিৰত সেৱা
union	সংঘ, ইউনিয়ন
unionism	সংঘবাদ
union list	কেন্দ্ৰীয় সূচী
union territory	কেন্দ্ৰীয় শাসিত ৰাজ্যক্ষেত্ৰ
unique	অনন্য, একমাত্ৰ
unit	1. একক 2. মাত্ৰা 3. গোট
unitary	ঐকিক
united	সংযুক্ত
unity	একতা
universal	সাৰ্বজনীন
unjust	অন্যায়পূৰ্ণ, অনুচিত
unlawful	বেআইনী
unlawful purpose	বেআইনী উদ্দেশ্য
unlimited	অসীমিত
unlimited power	অসীমিত ক্ষমতা
unlisted	অসূচীবদ্ধ

unloading	ভাৰ নমোৱা
unmarried	অবিবাহিত
unnatural	অস্বাভাৱিক
unnatural death	অস্বাভাৱিক মৃত্যু
unnecessary	অপ্রয়োজনীয়
unofficial	অনাচৰকাৰী
unofficial letter	অনাচৰকাৰী চিঠি
unofficial note	অনাচৰকাৰী টোকা
unofficial strike	অনধিকৃত ধৰ্মঘট
unopposed	বিনা প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা
unpaid wages	আদায় নিদিয়া মজুৰী
unparliamentary	অসংসদীয়
unpopular	অজনপ্ৰিয়
unprecedented	অতীতপূৰ্ব
unpredictable	অপ্রত্যাশিত, অস্থিৰ প্ৰকৃতি
unproductive	নিষ্ফল
unproductive labour	নিষ্ফল শ্ৰম
unprofitable	অলাভজনক
unpunctual	সময়ৰ হিচাপ নথকা
unqualified	1. অনাৰ্হতাপ্ৰাপ্ত 2. চৰ্তবিহীন
unqualified apology	চৰ্তবিহীন ক্ষমা প্ৰাৰ্থনা
unquestionable	শংকাৰহিত
unrealizable sum	অপ্ৰাপ্য ধনৰাশি
unreasonable	অযুক্তিযুক্ত, অনুচিত
unrecorded	অনভিলিখিত
unregistered document	অপঞ্জীকৃত নথি
unregistered firm	অপঞ্জীকৃত ফাৰ্ম
unreserved vacancy	অসংৰক্ষিত ৰিক্ততা
unsafe	অসুৰক্ষিত
unsatisfactory	অসন্তোষজনক

unsecured	অসুৰক্ষিত
unsecured loan	অসুৰক্ষিত ঋণ
unserviceable	অনা মেৰামতিসাধ্য
unskilled	অদক্ষ
unskilled labour	অদক্ষ শ্ৰমিক
unsound mind	বিকৃত চিত্ত
unspecified	অবিনিৰ্দিষ্ট
unstable	অস্থিৰ
unstable government	অস্থিৰ চৰকাৰ
unstarred	অতৰাংকিত
unsuitable	অনুপযুক্ত
untenable	অসমর্থনীয়
untouchability	অস্পৃশ্যতা
untrained	অপ্রশিক্ষিত
untrustworthy	বিশ্বাসৰ অযোগ্য
unused	অব্যৱহৃত
unusual delay	অস্বাভাৱিক বিলম্ব
unutilized grant	অপ্রযুক্ত অনুদান
unwarranted	অনধিকৃত, ঔচিত্য বহিত
unwilling	অনিচ্ছুক
unworthy	অযোগ্য, অপাত্ৰ
updation	শেহতীয়া কথা অন্তৰ্ভুক্ত কৰণ
upgrade	উন্নয়ন কৰ
upgrading	উন্নয়ন
upgrading of post	পদৰ উন্নয়ন
uphold	মান্য বুলি ক, মৰ্যাদা বাহাল ৰাখ
upkeep	সমৰক্ষণ
uplift	উত্থান
upper	উচ্চ
upper age limit	বয়সৰ উচ্চ সীমা

uppermost	সৰ্বোপৰি
up to date	অদ্যাবধি তথ্য সম্বলিত
upright	1. উলম্ব 2. ন্যায়নিষ্ঠ
upset	1. বিক্ষুব্ধ হ 2. খেলিমেলি কৰি দে
upward communication	উৰ্দ্ধমুখী যোগাযোগ
upward trend	উৰ্দ্ধমুখী প্ৰৱণতা
urban	চহৰীয়
urbanization	নগৰীকৰণ
urgency	অত্যাৱশ্যকতা
urgent	জৰুৰী, অত্যাৱশ্যক
urgent action	জৰুৰী কাৰ্য্যব্যৱস্থা
urgent call	জৰুৰী কল
urgent slip	জৰুৰী ৰোকা
usage	1. প্ৰয়োগ, প্ৰচলন 2. প্ৰথা
useful	উপযোগী
user	উপভোক্তা, ব্যৱহাৰকাৰী
user item	উপভোক্তা বস্তু
usual	সাধাৰণ, গতানুগতিক
usurp	অনধিকাৰ ক্ষমতা হস্তগত
utility	উপযোগিতা
utilization	উপযোগ
utilization certificate	উপযোগ

V

vacancy	শূন্যতা, খালী অৱস্থা
vacant post	খালী হৈ থকা পদ
vacate	1. খালী কৰ 2. এৰি দে 3. বাতিল কৰ

vacation	দীর্ঘাৱকাশ
vacation pay	দীর্ঘাৱকাশ বেতন
vacuum	শূন্যতা, বিজ্ঞতা
vague idea	অস্পষ্ট ধাৰণা
valedictory address	সামৰণি ভাষণ
valedictory function	সামৰণি অনুষ্ঠান
valedictory session	সামৰণি অধিবেশন
valid	1. বৈধ 2. অখণ্ডনীয় 3. ফলপ্ৰসূ
valid argument	অখণ্ডনীয় যুক্তি
validity date	বৈধ তাৰিখ
valid reason	বৈধ কাৰণ
valuation	মূল্যাংকন
valuation certificate	মূল্যাংকন প্ৰমাণপত্ৰ
valuation report	মূল্যাংকন প্ৰতিবেদন
Value	1. মূল্য 2. মান (গণিত) 3. গুৰুত্ব দিয়া
valuer	মূল্যকাৰ
variable	চলক, বৈলক্ষণ্যপূৰ্ণ
variance	1. সঙ্গতিহীনতা 2. পাৰ্থক্য 3. মতভেদ
variant	তাৰতম্য প্ৰদৰ্শক
variation	পৰিৱৰ্ত্তনশীলতা
variation in quality	গুণৰ পৰিৱৰ্ত্তন
variety	1. প্ৰকাৰ 2. বিভিন্নতা
vehicle	1. যান 2. মাধ্যম
ventilate	1. অভিব্যক্ত কৰ 2. বতাহ চলাচল কৰ
venture	1. বিপদজনক কাম 2. সাহস কৰ
venue	স্থান, স্থল
veracity	সত্যনিষ্ঠা
verbal	শাব্দিক
verbal agreement	মৌখিক চুক্তি
verbal discussion	মৌখিক আলোচনা

verbal order	মৌখিক আদেশ
verbal statement	মৌখিক বিবৃতি
verbal warning	মৌখিক সতৰ্কবাণী
verbatim	আখৰে আখৰে
verbatim report	আখৰে আখৰে দিয়া ৰিপোর্ট
verdict	ৰায়
verification	সত্যাপন
verification of antecedents	পূৰ্ববৃত্তৰ সত্যাপন
verification of stores	মালৰ সত্যাপন
verification sheet	সত্যাপন পত্ৰক
verified copy	সত্যাপিত প্ৰতি
vernacular	স্থানিক, দেশী
version	1. ৰূপান্তৰ 2. পাঠ 3. অনুবাদ 4. বিৱৰণ
versus	বনাম
vertical communication	উৰ্দ্ধ যোগাযোগ
vertical filing system	উলম্ব ফাইল পদ্ধতি
vertical mobility	উলম্ব গতিশীলতা
very good	খুব ভাল
vessel	1. জলযান, জাহাজ 2. বাচন, পাত্ৰ
vest	ন্যস্ত হ, নিহিত হ
vested right	ন্যস্ত অধিকাৰ
veto	ভেটো
vetting	পুনৰীক্ষণ
vettor	পুনৰীক্ষক
via	হৈ
viability	1. সম্ভৱতা 2. লাভপ্ৰদতা 3. ব্যৱহাৰ্যতা
viable	1. সম্ভৱ 2. লাভপ্ৰদ 3. ব্যৱহাৰ্য
via media	মধ্য মাৰ্গ
vice	উপ
vice versa	ইয়াৰ ওলোটো

vicious circle	কুচক্র
victimise	শীড়িত কৰ
victimization	শীড়িত কৰণ
victory	বিজয়
video conferencing	দৃশ্য দূৰ-সংলাপ
view	1. দৃষ্টি 2. দৃশ্য
view point	দৃষ্টিকোণ
views	1. দৃষ্টিকোণ 2. মতামত
vigilance	সতৰ্কতা
vigilance case	সতৰ্কতা গোচৰ
vigilance clearance	সতৰ্কতা অনাপত্তি
vigorous	কঠোৰ, কঠিন
vindictive	প্ৰতিশোধী
violate	অতিক্ৰমণ কৰ
violation	অতিক্ৰমণ
virtue	সদগুণ
virtuours	সদগুণী
visa	ভীজা
vis-a-vis	ব তুলনাত
visit	1. অহা-যোৱা 2. আগমন 3. পৰিদৰ্শন 4. সাক্ষাৎ 5. যাত্ৰা
visiting hours	সাক্ষাৎ কৰাৰ সময়
visitor	1. আগন্তুক 2. পৰিদৰ্শক 3. কুলাধিপতি 4. সাক্ষাৎকাৰী
visitor's book	আগন্তুক পত্ৰী
visitor's gallery	দৰ্শক গেলৰী
visual	দৃশ্য
visual display	দৃশ্য প্ৰদৰ্শন
visual inspection	প্ৰত্যক্ষ পৰিদৰ্শন
visualize	দৃষ্টিগত কৰ
visual publicity	দৃশ্য প্ৰচাৰ

ward	1. ৰোগীকক্ষ, ৱাৰ্ড 2. পৌৰ বিভাগ, ৱাৰ্ড 3. ৰক্ষণাধীন নাবালক, আশ্ৰিত
warehouse	গুদাম, পণ্যাগাৰ
warehousing charges	গুদামত ৰখাৰ মাচুল, পণ্যাগাৰত ৰখাৰ মাচুল
warning	সতৰ্কবাণী, সান্নিধ্যবাণী, বিপদ সংকেত
warrant	অধিপত্ৰ, আজ্ঞাপত্ৰ, হুকুমনামা, পৰোৱানা
warranty	আনুষঙ্গিক অঙ্গীকাৰ পত্ৰ, ৱাৰেণ্টি
washing allowance	প্ৰক্ষালন ভাট্টা
wastage	লোকচান, অপচয়, হানি
waste land	উচ্ছন্ন ক্ষেত্ৰ, অনুৰ্বৰ মাটি, পতিত মাটি
waste paper basket	পেলনীয়া বস্ত্ৰৰ ডুলি
watch	1. পহৰা 2. হাতঘড়ী
watch and ward	পহৰা আৰু শেনচকু ৰাখ
water proof	পানী নসৰকা, জলাভেদ্য, জলবুদ্ধ
water supply	পানী যোগান
way bill	মাৰ্গপত্ৰক
ways	উপায়
ways and means	অৰ্থোপায়
ways and means committee	অৰ্থোপায় সমিতি
wear and tear	হৰণ-ভগন, ক্ষয়-ক্ষতি
weathering	অপক্ষয়, অৱক্ষয়
weeding	নিৰোৱা
weed out	নিৰাই পেলোৱা
weekly report	সাপ্তাহিক প্ৰতিবেদন
weigh	জোখ ল
weight	1. ভাৰ, ওজন 2. দ্বা 3. গুৰুত্ব
weightage	1. গুৰুত্ব, বল 2. ভাৰ
weight bridge	তুলা চকী
welcome	স্বাগতম, স্বাগতম জনোৱা
welcome address	আদৰ্শ ভাষণ

welfare	কল্যাণ
welfare state	কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰ
well behaved	সুশীল, মাৰ্জিত, শাল
well-paid	ভাল বেতন পোৱা
well-qualified	ভাল শিক্ষাসম্পন্ন, ভাল অৰ্হতাসম্পন্ন
well-versed	সুপ্ৰবীণ
whereabouts	অৱস্থান, ঠিকনা
whereas	এই কাৰণত, এতদূষ্টে
whimsical	খেয়ালপূৰ্ণ, অদ্ভুত, উদ্ভট
whip	সচেতক, সচেতনবাণী
white paper	শ্বেতপত্ৰ
whole-time	পূৰ্ণকালিক
whole-time employee	পূৰ্ণকালিক কৰ্মচাৰী
wide ranging	ব্যাপক
widely read	বহুপঠিত, সুপঠিত
widow	বিধৱা
widower	বিপত্নীক
wildcat strike	বনুৱা সংগঠনৰ নিয়ম নামানি হঠাতে কৰা ধৰ্মঘট
wilful	জানি-শুনি, ইচ্ছাকৃতভাৱে
window envelope	স্বচ্ছ অংশ থকা লেফাফা
wind up	সমাপ্তকৰণ, সামৰণ
wing	1. ডেউকা, পাখি 2. (ৰাজ্যৰ) প্ৰান্তীয় অঞ্চল 3. (ভৱনৰ) পাৰ্শ্ব, স্কন্ধ 4. (সেনা পদ) উইঙ
winter allowance	শীতকালীন ভাট্টা
wipe out	নিৰ্মূল কৰ, পৰিষ্কাৰ কৰ
wireless set	বেতাৰ চেট
withdrawal	অপসৰণ, প্ৰত্যাহাৰ
withdrawal of motion	প্ৰস্তাৱ প্ৰত্যাহাৰ
withhold	নিদিয়াকৈ থাক

within	ভিতৰত, অন্তৰ্গত
without delay	অবিলম্বে
without permission	বিনা অনুমতি, অনুমতি অবিহনে
withstand	সহ্য কৰ
witness	সাক্ষী
work book	কাৰ্য্যপুস্তিকা, কামৰ খাতা
work-charged	কাৰ্য্য-উদ্যত
work culture	কৰ্ম সংস্কৃতি
work environment	কাৰ্য্য পৰিৱেশ, কামৰ বাতাবৰণ
worker	কৰ্মী, শ্ৰমিক, বনুৱা
worker's compensation	কৰ্মী প্ৰতিকৰ
worker's training	কৰ্মী প্ৰশিক্ষণ
work experience	কামৰ অভিজ্ঞতা
work force	কাৰ্য্য গোট, শ্ৰম বাহিনী
working	1. কাৰ্য্যপৰ্য্যাপ্ত, প্ৰাথমিক, প্ৰাৰম্ভিক 2. চলিত 3. কাৰ্য্যকৰী, কাৰ্য্যপাল
working committee	কাৰ্য্যকৰী সমিতি, কাৰ্য্যপাল সমিতি
working conditions	কাৰ্য্য স্থিতি
working days	কাৰ্য্য দিৱস
working group	কাৰ্য্য গোট, কাৰ্য্য দল
working hours	কাৰ্য্য সময়
working knowledge	কাৰ্য্যপৰ্য্যাপ্ত জ্ঞান, কাৰ্য্যসাধক জ্ঞান
working paper	আধাৰ পত্ৰ
working plan	কাৰ্য্য (কৰণ) পৰিকল্পনা
working result	কাৰ্য্য পৰিণাম
working rules	কাৰ্য্য পৰিচালনাৰ নিয়ম
working supervisor	কাৰ্য্যবাহক পৰ্য্যৱেক্ষক
workload	কৰ্মভাৰ, কামৰ হেঁচা
workman	কৰ্মী, কাৰিকৰ, শিল্পী
workmanship	কৰ্মকুশলতা

workmen's compensation	কাৰিকৰ প্ৰতিকৰ
work order	কাৰ্য্য আদেশ
workout	1. সমাধান কৰ 2. তৈয়াৰ কৰ 3. হিচাপ কৰ 4. পূৰ্বনিম্নান কৰ
work permit	কাৰ্য্য অনুজ্ঞা পত্ৰ
works	1. নিৰ্মাণ কাৰ্য্য 2. কৃতি
worksheet	কাৰ্য্য-পত্ৰক
workshop	কৰ্মশালা (শৈক্ষিক), কাৰখানা
work stoppage	কাম বন্ধ কৰা, কৰ্ম বন্দী
work study	কাৰ্য্য অধ্যয়ন
work to rule (strike)	(ধৰ্মঘট) নিয়মানুসাৰে কাৰ্য্য
workup	সহজ কৰি তোলা
worth	1. মূল্য, গুৰুত্ব 2. যোগ্যতা, উপযোগিতা
worthless	মূল্যহীন, অসাৰ, বাজে, অপদাৰ্থ, অকৰ্মণ্য, নিষ্কৰ্মা, অযোগ্য
worth recording	ৰেকৰ্ডৰ বাবে উপযুক্ত
worthy	গুণসম্পন্ন, সুযোগ্য
writ	আজ্ঞালিপি, বিট
write off	অৱলোপন কৰ
write-up	1. মূল্য বৃদ্ধি কৰ 2. আলিপি, প্ৰশংসিত প্ৰবন্ধ
writing	লিখন, খোদিত কথা, বচনশৈলী
writing pad	লিখন পেড
writ petition	বিটআবেদন
written down value	হ্ৰাসিত মূল্য
written warning	লিখিত সতৰ্কবাণী
wrongdoer	অন্যায়কাৰী, অপৰাধী, ভ্ৰষ্টাচাৰী
wrongdoing	অন্যায়, অপৰাধ, ভ্ৰষ্টাচাৰত লিপ্ত হোৱা
wrongful	দোষপূৰ্ণ, সদোষ
wrongful dismissal	সদোষ পদচ্যুতি
wrongly	ভুল পন্থাৰে

X

Xerox copy ফটোকপি

Y

yardstick মাপকাঠী, মাপদণ্ড
 year-book বৰ্ষপঞ্জী
 yearly বাৰ্ষিক, বছৰেকীয়া, বাৎসৰিক
 year to year বৰ্ষানুবৰ্ষ, বৰ্ষানুবৰ্ষী
 yield 1. লক্ষি, প্ৰাপ্তি, ফল 2. উপজ, উৎপাদন
 youth training scheme যুৱ প্ৰশিক্ষণ আঁচনি

Z

zeal উচ্ছাস, উদ্দীপনা, তৎপৰতা
 zenith শিৰোবিন্দু, শীৰ্ষবিন্দু, তুঙ্গ
 zero hour শূন্যকাল
 zero tax-paying capacity শূন্য কৰ -আদায় ক্ষমতা
 zonal মাণ্ডলিক, আঞ্চলিক
 zonal coordination মাণ্ডলিক সমন্বয়
 zonal office মাণ্ডলিক কাৰ্যালয়
 zone অংশ, এলেকা, অঞ্চল, মণ্ডল
 zoning মণ্ডলন, মণ্ডল ভাগকৰণ

वैज्ञानिक तथा तकनीकी शब्दावली आयोग

मानव संसाधन विकास मंत्रालय (उच्चतर शिक्षा विभाग) भारत सरकार

Commission for Scientific and Technical Terminology

Ministry of Human Resource Development

(Department of Higher Education)

Government of India

